BRIEVEN

UIT

SOVJET-RUSLAND

WLAD.
ZWETOW-DOLINA

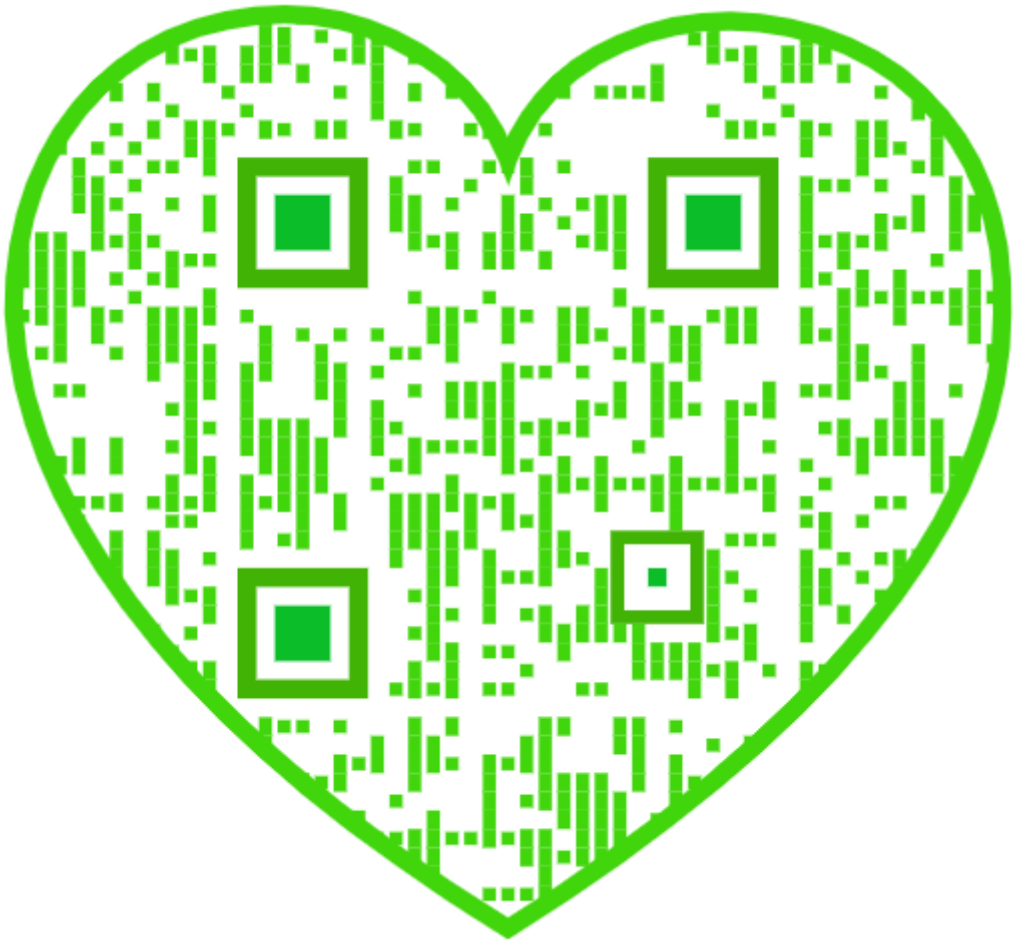

Davidsfonds

KEURREEKS Nr. 12

1934

BRIEVEN UIT SOVJET-RUSLAND

WLAD. ZWETOW-DOLINA

BRIEVEN UIT SOVJET-RUSLAND

DIT BOEK WERD VOOR REKENING
VAN HET DAVIDSFONDS GEDRUKT
OP DE PERSEN VAN
SCHEERDERS - VAN KERCHOVE'S
VEREENIGDE FABRIEKEN, N. V.
TE ST-NIKLAAS, IN MEI 1934,
MET EEN OPLAAG VAN
12.000 EXEMPLAREN.

VOORWOORD

Er is over Sovjet-Rusland al zeer veel geschreven. Tal van boeken en brochures zagen het licht. Daarin hebben lieden die korter of langer in Rusland verbleven, hun ervaringen verhaald. De meesten wisten niet scherp genoeg hun afkeuring over de Sovjet-Russische toestanden te kennen geven. Anderen echter weer waren niet zonder lof. Weliswaar konden zij niet alles, wat zij zagen, goedkeuren, doch veel vonden zij niettemin prachtig.

Dit pro en contra heeft de publieke opinie op een dwaalspoor gebracht. Wat moet men nu gelooven? Hoe is het in Rusland gesteld met mensch en ding? Wat is Rusland's ware aangezicht? Ziedaar de vragen, die aan een veelzijdig journalist ter beantwoording meegegeven werden, toen hij voor ons een studiereis door Sovjet-Rusland maken ging. Objectiviteit : dàt was ons dringende verzoek, ja, onze eisch. Objectiviteit bij de beoordeeling van

menschen en toestanden die hij ontmoeten zou. Het is ons een genoegen geweest, van de hand van onzen reiscorrespondent een serie brieven te kunnen publiceeren, die den stempel der objectiviteit in alles dragen en die daardoor een diepen en vertrouwbaren indruk zullen maken. Van alle zijden stroomden ons verzoeken toe, deze brieven tot een werkje te willen bundelen om ze zoo een grooteren lezerskring dan een dagblad te bezorgen, opdat deze juiste schildering van Sovjet-Rusland alom bekend zou worden. Gevolg gevende aan deze verzoeken, hebben wij dit werk samengesteld. Wij laten daarin den reiscorrespondent aan 't woord, vanaf het moment dat hij na een interessante reis van Berlijn naar Moskou zijn reportage te Moskou aanving.

Om zijn mededeelingen en beschrijvingen zoo juist mogelijk weer te geven, hebben wij er aan gehouden, zijn brieven te plaatsen, zooals zij ons werden toegezonden. Op de volgende bladzijden is dus de reiscorrespondent aan 't woord !

K. W. P.

MOSKOU EN ZIJN GASTEN

LENIN'S SALVE. — OPGEDRONGEN GEZELSCHAP. — VREEMDELINGENSCHOTELTJES. — BEZOEK AAN EEN GUMMISCHOENFABRIEK. — TE WEINIG PRODUCTIE EN TOCH EXPORT. — ALLES VOOR DE KINDEREN? — HET GEBOORTEVRAAGSTUK.

De indrukken stormen op mij aan! Het leven schijnt in Moskou nog in sneller tempo te jachten dan elders. Ieder moment brengt nieuwe verrassingen. Daar is eerst de stad, Moskou-zelf. Maakt Moskou een bizonder typischen indruk zóó, dat het bolsjewisme van de straten en muren te lezen is? Toen ik bij mijn aankomst van uit den trein over de uitgestrekte gebouwen-complexen van de stad heenschouwde, dacht ik onwillekeurig terug aan een legende, welke Moskou als sprookjesstad van torens en koepels beschreef. En nog is Moskou een koepelstad. Nóg welven zij met hun peervormige contouren boven de huizenreeksen uit. Zijn dan de

berichten over den strijd tegen den godsdienst toch niet waar? Of zijn die koepels nog slechts resten van ouden luister, antieke herinneringen aan een lang vervlogen tijd ?

Voor het hoofdstation begroette mij bij het buitenkomen Lenin, met opgeheven hand. Zwaar en log staat er de grondvester van Sovjet-Rusland op massieve basis. Honderden van zulke Lenin's heb ik reeds gezien op foto's en in beelden. Ziehier het origineel van al wat er omtrent Lenin bestaat en dat in allerlei vorm en afmetingen terug te vinden is, tot zelfs in een hoek van het luxueuse Grand-Hotel. Wie dit beeld gemaakt heeft, weet ik niet, doch hij heeft in Lenin gewis het mysterieus-imponeerende gelegd, dat telkens de oogen doet opslaan naar dien hard-omlijnden kop met hoogen schedel en scherpe groeven rond den mond.

Ook de eerste rit door de hoofdstraten bij mijn aankomst, deed mij nog niets buitengewoons ontdekken. Dicht-bevolkte trottoirs, overladen trams, waar 't volk in trossen aan bengelt.

Mijn eerste zorg was nu mijn papieren en verdere bescheiden in orde te laten brengen. Daartoe moest ik mij vervoegen op een officieel reisbureau, dat in een hotel is ondergebracht. Daar werd ik met een weinig ongeruste verbazing ontvangen. Waar was

ik vandaan gekomen? Ik had toch een reisbiljet over Bigossowo? Algemeen betreurde men zulks, want ik was de gidsen misgeloopen, die men mij had toegewezen. Niemand vermoedde echter, dat ik Bigossowo juist vermeden had om alle opgedrongen begeleiding te kunnen misloopen. Na ampele inzage oordeelden ze, dat mijn papieren thans niet in orde waren, doch een krachtig pleidooi mijnerzijds had het gewenschte resultaat en kwamen de papieren, die ik verder noodig had, over de brug.

De mij verstrekte Intouristbiljetten geven mij recht op 5 betaalde logeerdagen in het Grand-Hotel. Van de consumptie in mijn hotel kan ik niets anders dan gunstigs zeggen. Er is wel geen overdaad, doch het is voldoende. Een buitenlander kan over drie maaltijden per dag beschikken, op bons, door het officieel reisbureau verstrekt. Al bij den eersten maaltijd ondervond ik van het bedienend personeel een bijna onbeschaamde onverschilligheid. Wij, vreemdelingen, moesten bijna een half uur langer op de spijzen wachten dan andere gasten, die niet op bons aten. Bij een dezer maaltijden was er een herrie tusschen een buitenlander en een kellner. De buitenlander beklaagde zich luid in het Duitsch over het menu, dat hem niet beviel, hetgeen door

den kellner nu precies niet zoo aangenaam gevonden werd. De buitenlander was nogal veeleischend, want het menu kan elkeen voldoen en iedereen weet nu onderhand toch ook wel, dat men geen reis naar Moskou maakt voor vacantie, of voor een exquis diner.

En wanneer ik nu dit menu vergelijk met het rantsoen dat aan de Moskouer bevolking verstrekt wordt en weet dat alleen voor de vreemdelingenpropaganda deze hotels in stand worden gehouden, dan is er toch wel reden, om niet te mopperen over het gemis aan een gevarieerd hors-d'œuvre of geraffineerd fijne vleesch-schoteltjes.

Voor mij ligt een Duitsch-Russisch blad, waarin men de opening van een nieuw eerste-ranghotel voor buitenlandsche touristen in Leningrad aankondigt.

Heel burgerlijk heet het daar : Hoogste comfort. Luxueuse meubileering. Dit is alles reclame, bluf, die in geen enkel opzicht strookt met de werkelijkheid althans. Mijn ervaringen zijn van geheel anderen aard.

Over de gidsen, die als geheime politie u op al uw schreden volgen, is wel een heel boek apart te schrijven. Over het algemeen zijn het meisjes, die goed onderwijs hebben genoten en eenige vreemde

talen kennen. Velen van haar stammen nog uit vroegere « betere » kringen. Door hun talenkennis komen zij in dienst der touristenbureaux en worden daardoor ambtenaressen van den staat. In speciale kursussen worden zij voor hun taak klaargestoomd, d.w.z. worden zij er op afgericht op alle mogelijke nieuwsgierige vragen steeds een voor de Sovjet-Unie zoo gunstig mogelijk antwoord te geven. Om deze reden heeft men aan hun begeleiding niets. Bovendien is het raadzaam zich zeer voorzichtig tegenover haar uit te laten. Velen van haar zijn lid van de G.P.U. en dus « levensgevaarlijk ». Men moet slechts eenmaal in het Grand-Hotel waargenomen hebben, hoe zij elkaar wederkeerig bespionneeren, hoe zij een gesprek onder vier oogen plotseling afbreken als een collega binnentreedt. Voortdurend schijnen zij in angst te leven, iets te doen dat niet mag en daarvoor ter verantwoording geroepen te zullen worden. Zij moeten het bij de touristen goedmaken als deze op hun reisprogram te kort komen ; zij moeten recht praten wat krom is, en wat ze zelf blijkbaar het ergste vinden, is, dat ze er voor moeten zorgen, dat de vreemdelingen zooveel mogelijk geld uitgeven. Dan weer mankeeren de in uitzicht gestelde auto's of droschken, of krijgt men in het theater een staanplaats voor de

vooraf duur betaalde goede zitplaats. Deze meisjes moeten de vreemdelingen van den morgen tot den avond om den tuin leiden, de gestelde vragen maar half of leugenachtig beantwoorden. Wanneer men met dergelijke cicerones Sovjet-Rusland wil zien, kan men evengoed thuisblijven.

Toch was ik nieuwsgierig, hoe een touristenuitstapje onder dergelijke patronage nu wel eigenlijk in zijn werk gaat. Daarom besloot ik voor eenmaal eens deel te nemen aan zoo'n tochtje. Reeds den dag na mijn aankomst had ik er gelegenheid voor, wijl ik me aan kon sluiten bij een gezelschap, dat enkele fabrieken ging bezichtigen.

Met een autobus werden we afgehaald en in een vaart, die ons deed opveeren, dat we met de hoofden tegen het plafond botsten, rende de overvolle bus over het Moskousche plaveisel. Onder het gezelschap waren touristen uit verschillende landen. Er stond langs alle straten, die we voorbijkwamen, heel wat menschenmateriaal voor de winkels te wachten. Een gids beloofde me, dat hij mij de praktijk van de levensmiddelenvoorziening in geuren en kleuren zou laten zien, doch voor het oogenblik vergenoegde hij zich er mee me uit te leggen, dat al die menschen hun v r i j e n d a g benutten om het benoodigde aan levensmiddelen, kleeren,

enz. in te slaan. Vier dagen wordt er, zooals bekend, gewerkt. Hetgeen dus beteekent, dat iedere vijfde dag een arbeider of arbeidster kan uitrusten van den arbeid door buiten voor een winkel te staan ijsbeeren. Het is een hinderlijk gevoelen, wanneer men zelf telkens de tafel gedekt weet, terwijl daar buiten het volk om het allernoodzakelijkste zoo moet tobben !

Men voerde ons allereerst naar een gummischoenfabriek. Ik verwachtte niets anders dan een perfect functionneerend bedrijf te vinden. De fabricage van gummischoenen en dito laarzen is immers een speciaal Russisch bedrijf en overal in het buitenland treft men de spotgoedkoope Russische laarsjes aan. De gummischoenfabricage neemt in het « Vijfjarenplan » een eerste plaats in. Dit product marcheert goed en schijnt ook te voldoen.

De fabriek ligt aan den zelfkant van Moskou. Voor de groote poort der fabriek stapten we af en moesten daar bijna een uur blijven wachten, voor men ons liet binnentreden. Gedurende al dien tijd waren wij het voorwerp van spot voor een groep nieuwsgierige vrouwen en kinderen, die ons op een afstand van 20 meter omringden en zich ten koste van ons vermaakten.

De fabriek maakte een vrij gunstigen indruk. Evenwel de gidsen renden met zulk een vaart door de werkzalen, dat er feitelijk weinig te bezichtigen viel. Dat was echter mijn bedoeling niet en toen ik na een paar vruchtelooze pogingen, om hen wat kalmer te laten loopen, de kans schoon zag, liet ik het gezelschap vertrekken en bleef op mijn gemak het werk staan bekijken.

Het werksysteem — natuurlijk loopende band — leek mij ongeveer hetzelfde als in andere schoenen produceerende landen. Degelijke schoenen worden er vervaardigd in één soort en zonder fijne afwerking.

Een afdeelingschef was zoo vriendelijk mij enkele technische bizonderheden te verklaren. Op mijn vraag hoeveel dergelijke fabrieken er in Moskou of geheel Rusland wel zijn, antwoordde hij dat er nog geen tweede zoo ingerichte fabriek is.

— Maar jullie exporteeren toch?

Daar wist de man niet van. Hij geloofde het niet, want men kon niet eens aangewerkt komen voor een vierde deel der Moskousche bevolking.

De arbeiders achter de machines en werkbanken maakten een vrij haveloozen indruk. Zij droegen kleeding in allerlei variatie. Op vragen rechtstreeks tot hen gericht, kreeg ik totaal geen antwoord.

Mijn gezelschap had intusschen de fabriek reeds verlaten en nu stond ik daar alleen. Des te beter. Er was voorloopig nog genoeg te zien. Een soort technisch directeur stelde zich aan mij voor en wilde mij volgaarne verder begeleiden. Achter de hand fluisterde hij mij toe, dat hij Engelschman was.

— Hoe staat het nu eindelijk met deze industrie? Produceert men al zooveel, dat aan export gedacht kan worden?

— Geen sprake van. Wel gaat men met rassche schreden vooruit. De gummischoenfabriek « Krassny Bogatyrj » (voor den oorlog bekend als « Bogatyrj ») b.v. heeft thans een groot productie-record behaald. Op 31 December 1933 fabriceerde deze fabriek 100.000 paar per dag. De gummi wordt thans volgens een nieuw procédé samengesteld, waardoor geïmporteerde grondstoffen kunnen worden vervangen. Dit is volgens het « Vijfjarenplan ». Evenwel het fabricaat is slecht en de schoenen worden buitengewoon zwaar. Wellicht wordt het in de toekomst beter. Intusschen kan men nog geruimen tijd aanwerken, vóór eenieder zijn paar laarzen heeft.

Na de bezichtiging der fabriek bracht men mij naar het kindertehuis dat bij de fabrieksgemeenschap behoort, een ziekenhuis en een centraal eet-

huis. De arbeidersvrouwen kunnen hun kinderen in dit tehuis onderbrengen. Het is een frisch, helder gebouw. Men noodigde mij voor het binnentreden uit, een witten mantel aan te trekken. Uit hygienisch oogpunt n.l. Zeer tot mijn verwondering echter droeg geen der verpleegsters zoo'n stofjas. In een der gangen zat een vrouw met een blozenden boy op haar schoot. En natuurlijk liep ik er in : ik vroeg wie dat was. Voor dat iemand iets zei, begon de vrouw een klaarblijkelijk van buitengeleerd lesje af te ratelen : Ik ben een Tartaarsche moeder, en men zorgt heel goed voor mijn kind, enz.

De directrice wijdde breed uit over het Sovjetsysteem van verpleging van het arbeiderskind. Daar geldt de eerste zorg voor, en niets is daartoe te veel.

— Doch hoe dan het bericht in uw lijfblad « Prawda » te verstaan, dat b.v. op de groote Tractorfabriek van Charkow, een gelijkwaardige onderneming als deze, de kinderen in vervuilden toestand in overvolle woonbarakken en tusschen getrouwde en ongetrouwde menschen leven, terwijl het eten er onvoldoende en ongenietbaar is, de waterleiding niet functionneert, de wasch- en badkamer buiten gebruik gesteld zijn en nog geen 10 % van de kinderen in het kindertehuis zijn opgenomen? En dit

is nog wel een groote fabriek, waar alles goed gaat. Hoe moet het dan elders zijn?

— Staat dat in de Prawda?

— Lees slechts het nummer van 5 Januari. De verpleegster zweeg en ik dacht er het mijne van. Immers Charkow is blijkbaar Moskou niet en ginds verwacht men dan ook geen touristen.

Een propere indruk maakte de cantine, die naast de fabriek is gebouwd ten gerieve der arbeiders. Een machine-arbeider en eenige arbeidsters waren juist aan den maaltijd. Het zag er waarlijk apetijtelijk uit. Men bood me zelfs een bordje eten aan, dat goed smaakte. De arbeider begon een gesprek. 't Bleek een intelligente jongeman te zijn, die allerlei bizonderheden over het leven in en buiten de fabriek vertelde. Dit vergoedde een weinig het overige onbenullige bezoek aan de fabriek zelf. Wel leek de man mij wat al te veel over de weldaden van het systeem te snoeven, al bevestigden de arbeidsters zijn uitweiding met voortdurend hoofdknikken.

Met dezen arbeider bezocht ik verder nog de z.g. kliniek der fabriek, waar alle arbeiders zich kosteloos kunnen laten onderzoeken en behandelen. Voor iedere behandeling toonde hij mij een andere

afdeeling. Bezocht ik de afdeeling tandverzorging, dan was daar juist een kraakzindelijke arts een arbeider aan het behandelen ; in de oogenkamer zat toevallig een oogpatiënt en elders werd weer een arbeider door Röntgenstralen doorlicht. Hier leek me de bezichtiging zeer goed voorbereid. Dat neemt niet weg, dat de inrichting er perfect uit zag. Doch meteen dacht ik ook weer aan de felle klachten in de bolsjewistische pers over den toestand in de meeste ziekenhuizen, die « allertreurigst » genoemd werd, waar onbevoegde dokters en half onderlegde verplegers ergerlijke wantoestanden geschapen hebben....

Met de vrouwelijke arts onderhield ik mij over de praktijk van den in Rusland bij de wet toegelaten aanslag op het kiemende leven. Of dit veel voorkwam? De arts vertelde, dat enkele jaren geleden zich bijna dagelijks gevallen voordeden. De gevolgen voor den gezondheidstoestand der vrouwen waren zoo onrustbarend en de vrouwenziekten namen zoo ernstig toe, dat men van overheidswege verplicht was een tegenactie op touw te zetten. Een verbod bestaat weliswaar geenszins, doch de gevallen zijn zeer afgenomen, zoodat het geboortecijfer over het algemeen thans geleidelijk omhoog gaat. Officieel heet het, dat de bevolkingsaanwas drie

millioen per jaar bedraagt, doch men late zich hierdoor niet misleiden want volgens de statistiek van 1 Januari bedraagt de totale bevolking der U.R.R.I. 162.500.000 zielen. Hiermee vergeleken is dus kwalijk van een snellen groei — gevolg der nieuwe gezondheidswetten — sprake. Meer dan algemeenbekende cijfers omtrent den stand der geboorte wilde men dan ook niet verstrekken, doch overal vertelde men mij, dat deze thans beduidend hooger staan dan eenige jaren terug. Dat zegt niet veel, merkte ik op. In ieder geval zijn meerdere kinderen in ieder gezin uitzonderingen. En dat dit normale toestanden worden geacht, zou men kunnen besluiten uit het systeem van woningbouw, dat op heel kleine gezinnen berekend is en uit meerdere verordeningen van de regeering als b.v. op gebied van huwelijkswetgevingen, loonstandaard, enz.

Bij mijn vraag naar de loonen op de gummischoenfabriek toch, werd me geantwoord, dat alleen op arbeid en productie gelet wordt en men er geen rekening mee houdt of de betrokken arbeider gehuwd is. Zoodoende ontvangt een jong arbeider, die ongehuwd is hetzelfde loon als een oudere die daarvan een geheel gezin moet onderhouden. Ook in geen enkel ander opzicht wordt het de gehuwde ouders met kinderen gemakkelijk ge-

maakt. Het is dan ook niet te verwonderen dat vooral onder de jonggehuwden, de echtparen van den nieuwen tijd, die met christelijke beginselen hebben leeren afrekenen: het een- of twee-kinderen-systeem, ja zelfs ook het geen-kinderen-systeem, algemeen is.

Tot goed begrip wil ik ook aan mijn relaas over het bezoek aan de fabriek het volgende toevoegen:

Zoo juist was ik op een touristenbureau om een aangelegenheid in orde te brengen. Toen ik verschillende afdeelingen doorliep trof ik onder het nijver werkend personeel zoowaar mijn intelligenten machine-arbeider uit de gummischoenfabriek « tiré à quatre épingles » achter een bureau te werken. Dat was teekenend : men zet de buitenlanders dus als arbeiders vermomde ambtenaren van 'n reisbureau voor !

En nu vraag ik me af, of die Westersch-aandoende kellners hier in het Grand-Hotel óók geen ambtenaren zijn van 'n door de Sovjets gesalarieerd reisbureau?

DE GROOTE MASSA LIJDT HONGER

DE MISDAAD NAAR BOLSJEWISTISCH BEGRIP. — DE POLITIEKE GEVANGENEN. — OFFICIEELE OPLICHTERIJ. — RESULTATEN VAN HET VIJFJARENPLAN. — DE WINKELS DER TROETELKINDEREN. — DE DEFECTE LEVENSMIDDELENVOORZIENING. — WAT DE SOVJETPERS BEKENT. — PRIJZEN OP DE WOEKERMARKT.

Er is weer een spoorwegproces aan den gang in Moskou. Op de leestafel van het hotel ligt de «Moskauer Rundschau», die er ons, vreemdelingen, van op de hoogte brengt. Uitvoerig wordt er bericht omtrent de klassevijanden, die de Sovjetorde ondersteboven zetten. Pogingen om een verhandeling bij te kunnen wonen, stuiten op onverzettelijken tegenstand. Het behoort niet tot het programma, dat voor vreemdelingen is opgesteld. Wat ik wel mag zien is een gevangenis. Daar kan ik mijzelf er van overtuigen, hoe in de Sovjet-Unie de gevangenen worden behandeld en welke huma-

ne praktijken jegens hen in toepassing worden gebracht.

Voor een dergelijk gevangenisbezoek pas ik echter. Daarvan heb ik enkele gasten die er reeds waren, hooren vertellen en het lust me niet aan dergelijke « uitstapjes » mijn tijd te besteden. Ze vertellen me, dat ze alles hebben mogen zien, zelfs de gevangenen. Een hunner konden ze zoowaar aanspreken. Dat was een roofmoordenaar, die op verzoek zijn leven vertelt, zelfs met bizonderheden van zijn misdaden en die in één adem een loflied zingt over de humane wijze, waarop de Sovjetregeering hem behandelt.

We discussieeren eenigen tijd over deze gevangenis-ervaring en waar de meeningen sterk verdeeld zijn gaat het er nogal luidruchtig toe.

Een buitenlandsch ingenieur, met wien ik alreeds kennis maakte, gaf me een teeken. Onze luidruchtige woordenwisseling noopte hem, mij te waarschuwen, mijn meening over Sovjet-Russische toestanden niet zoo luid weer te geven. De muren hadden hier ooren. Laat staan nog de vele geheimzinnige personages, die plotseling in het hotel opduiken en weer weggaan. Daar buiten een wilde sneeuwjacht door de straten gierde, ben ik met den vriendelijken Duitscher kalm in een hoekje graan praten. Dat

ik het theatrale gedoe van den « roofmoordenaar » niet wou slikken vond hij begrijpelijk. Toch meende hij mij te moeten aanraden, de West-Europeesche zienswijze omtrent « roofmoord » achterwege te laten. In West-Europa is een roofmoord een ernstige misdaad, wellicht de ernstigste. Welnu, in de Sovjet-Unie is een zoodanige misdaad alleen een politiek vergrijp. Men kent in de Sovjet-Unie slechts dit groote onderscheid : De politieke misdaad en alle andere misdaden. De politieke misdaad wordt met alle gestrengheid, waarover de onderzoekende, de veroordeelende en de uitvoerende macht, n.l. de G.P.U. beschikt, gestraft. Men kan beter rooven en moorden, dan verdacht worden van politieke ongerechtigheid, hetzij dit bestaat uit kritiek op het bestaande regiem, spionnage, lijdelijk verzet in de fabriek of wat ook. Bij deze appreciatie van wat misdadig is, moet het dan ook geen verwondering baren, dat het gevangenissysteem voor niet politieke gevangenen in de Sovjet-Unie, althans in theorie, zeer humaan kan zijn, en zeker als men het vergelijkt met het gevangenissysteem voor politieke gevangenen. Dit is juist het tegenovergestelde van wat overal in de wereld bestaat, dat n.l. politieke gevangenen een steeds milder regiem plegen te genieten.

Misschien wel de best ingerichte en modernste gevangenis van heel de Sovjet-Unie is die van Lefortow eenige uren van Moskou gelegen. Ook deze wordt den vreemdeling gaarne getoond. Van buiten is het een oud en vervallen gebouw. Grauwe afbrokkelende muren, kleine vensters, stinkende modderslooten er omheen. Van binnen is het echter, voor zoover ik dit heb kunnen nagaan, totaal verbouwd en gemoderniseerd. Er zijn ruime werkzalen, er is een bioscoop, een clubzaal, een leesbibliotheek, enz. Terzijde staat een gloednieuwe fabriek, een weverij waar de gevangenen dagelijks het gewone aantal arbeidsuren hebben te werken. De Staat eischt ook van de gevangenen een aandeel in het « Vijfjarenplan ». Het is hier geen dwangarbeid, want er wordt voor betaald: de soldij wordt den gevangene bij het verlaten van de inrichting uitgekeerd.

De opzichter die mij te woord stond, was eerlijk genoeg te bekennen, dat een inrichting als de Lefortower-gevangenis nog slechts sporadisch voorkomt. Maar, voegde hij er aan toe, zóó moet het overal worden.

— En wat kunt ge dan aanvoeren ter rechtvaardiging van den dwangarbeid die gevangenen

moeten verrichten in Noord-Rusland, den Oeral, Siberië en andere onherbergzame gebieden van het land? Dat is toch ook volgens een systeem?

— Inderdaad, dat is zoo, maar dat betreft alleen politieke misdadigers.

Zie, ook hier bleek weer dat groote, geweldige onderscheid tusschen politieke en niet politieke misdrijven.

Doch waar is de grens tusschen beide soorten van misdrijven? Aan verscheiden Sovjet-Russen heb ik de vraag gesteld, zonder eigenlijk een absoluut antwoord te krijgen. Een hunner, een hooge ambtenaar van het partijbureau, rekende zoowat alle misdrijven onder politieke, want ieder misdrijf is tegen de communistische tucht en dus ondermijnt het de communistische orde. Vandaar het enorm aantal politieke gevangenen, die waarlijk niet behandeld worden als de « roofmoordenaars » of de gevangenen uit de strafgevangenis van Lefortow.

De Duitsche ingenieur vertelde me nog van z'n persoonlijke ervaringen. Verscheidene jaren woonde hij tegenover den hoofdingang eener gevangenis. Gedurende de koude winternachten stonden daar oude mannen, vrouwen en kinderen in lange rijen, om aan het luikje in de poort, dat 's morgens te 8 uur openging, een pakje levensmiddelen voor

gevangen ouders, broer of zuster te mogen afgeven. Na een langen nacht van eindeloos wachten, werd dan eindelijk het luikje geopend. Uit het getraliede venster, hoorde de ingenieur de Roode Garde tot de wachtenden spreken. Talrijke pakjes werden echter teruggegeven met de enkelvoudige mededeeling: « Terug, gefusilleerd ». Men kan zich voorstellen welke hartverscheurende tooneelen zich dan op straat afspeelden, wijl de wachtenden op die wijze voor het eerst eindelijk van het lot hunner dierbaren hoorden. Op den duur konden de zenuwen van den ingenieur niet meer tegen deze tragische tooneelen en is hij verhuisd. Doch nog dagelijks vinden deze tragische scènes plaats en iederen dag ook kan men groepen menschen zien, die onder zware bewaking naar onbekende oorden worden weggeleid.

Een hoogen Sovjet-ambtenaar vroeg ik met een onnoozel gezicht, of hij mij niet een bewijsje kon verstrekken, om ook een politieke gevangenis te mogen bezichtigen. Kortweg weigerde hij en merkte droog op, dat men in Berlijn of Amsterdam er ook niet over zou denken een communist bij een gearresteerden communist toe te laten. Overigens gaf hij mij den ernstigen raad, de kwestie der politieke gevangenen verder te laten rusten, wilde

mijn nieuwsgierigheid mij niet duur te staan komen.

Mijn vijf eerste verblijfdagen in het Grand-Hotel waren intusschen verstreken en nu heb ik voor onbepaalden tijd mijn verblijf voor eigen kosten verlengd. Dus was ik van nu af gedwongen vreemdelingen-prijzen te betalen tegen officieele vreemdelingen-valuta.

Daarenboven moet de vreemdeling zijn benoodigdheden koopen in de speciale winkels voor de vreemdelingen, de z.g. Torgsin-winkels, gelijk overigens iedere categorie van bewoners van de Sovjet-Unie eigen winkels heeft.

De Torgsin-winkels zijn echter alleen in groote steden gevestigd, wijl in de kleinere plaatsen niet veel touristen komen. Veel moet de vreemdeling dan ook op de zgn. vrije markt koopen, waar het nog duurder is dan in een Torgsin-winkel.

Er bestaat voor de Torgsin-winkels een bepaling, dat den vreemdelingen per dag van hun verblijf in de Sovjet-Unie automatisch 5 dollars of 10 goudroebel worden afgetrokken. Toen ik nu in een Torgsin-winkel een kleinigheidje wilde koopen, vroeg men mij mijn laatste omwisselingsbiljet, dat eenige dagen te voren gestempeld was, ter inzage. En wat gebeurde er nu : zonder blikken of blozen

hield men overeenkomstig de vordering voor iederen dag 10 goudroebel af. Mijn protest werd niet aanvaard, ik moest voortaan maar wat meer geld uitgeven ! En dat terwijl ik al dien tijd in Moskou leefde op een biljet, dat ik te Berlijn al vooruit betaald had....

De Torgsin-winkels lijken oppervlakkig bezien ruimschoots voorzien van alle benoodigdheden, en toch bleek mij het tegendeel. Zoo heb ik verscheiden winkels moeten doorzoeken van boven tot onder, om eindelijk 'n soort bordpapieren koffer machtig te worden. Met het oog op mijn verderen tocht naar Zuid-Rusland wenschte ik me 'n klein theeketeltje aan te schaffen. Daarvoor had ik echter een bewijs van het Intouristbureau noodig en voorzien van dit bewijs heb ik vier uren lang met een gids de winkels afgeloopen voor ik iets behoorlijks vond.

In een winkel waren de theepotjes juist uitverkocht, in een tweede waren ze onderweg, in een derde deelde men mij mede, dat er al in geen maanden meer een theeketel was geleverd. In dienzelfden winkel echter lagen groene glazen lampekappen bij duizenden, waar geen enkel tourist natuurlijk naar vraagt.

— Hoe verklaart ge dat, vroeg ik een der chefs?

— Dat houdt verband met het Vijfjarenplan, luidde het bescheid. De theeketel zal de voorgeschreven productie nog niet halen, terwijl de lampenfabriek dat wel doet.

Ziedaar een der practische resultaten van het roemruchte Vijfjarenplan. Van het eene, dikwerf meest onpractische artikel, overvloed, van het andere, meest noodzakelijke, veel te weinig. Met zeep wordt zelfs in het Grand Hotel omgegaan of het goud is. Met suiker daarentegen wordt in het wilde weg gesmeten.

Naast de Torgsin-winkels treft men ook koopgelegenheden aan voor buitenlandsche inwoners van de Unie, voor buitenlandsche ingenieurs en specialisten en voor buitenlandsche diplomatieke ambtenaren. De artikelen in deze winkels zijn in ruime keuze voorradig en zijn tevens vrij goedkoop. Dit is wel een weldoordacht systeem van de Sovjetregeering, die op deze wijze de buitenlandsche krachten voor zich tracht in te nemen. Er zijn voorts speciale winkels voor de militairen, de G.P.U., enz. en hoe gewichtiger het betrokken instituut voor de regeering is, des te rijker voorzien en goedkooper zijn er de voorraden.

Leger en G.P.U. genieten daar wel bizonder van !

Intusschen is het den Sovjet-kameraden op zware straffen verboden al deze winkels te betreden.

Gewapende Roodgardisten staan bij de ingangen op post. Waarom? Is men bang, dat al die rijen wachtenden zich op een goeden dag dag op dien overvloed daarbinnen zullen storten?

De arbeiders en arbeidsters, de werkers en zwoegers van het zenuwsloopende Vijfjarenplan, die aan den loopenden band, in de mijnen en op de velden hun beste krachten dagelijks moeten geven, kunnen hun leeftocht betrekken in de algemeene warenhuizen hunner collectieve bedrijven. Iedere groep in haar eigen winkel, iedere fabriek in haar eigen cooperatieve.

Met de levensmiddelenvoorziening in deze warenhuizen, en in 't algemeen in de cooperatieve eethuizen, in de groote woonkazernes en bij de fabrieken is het niet anders dan allertreurigst gesteld.

Dit kunnen de Sovjet-autoriteiten dan ook niet ontkennen, want de ontelbare en onafzienbare rijen van uren aan uren voor de winkels wachtende, armelijke mannen en vrouwen en kinderen, spreken boekdeelen.

De defecte levensmiddelenvoorziening is dan ook

een der grootste en bijna onoplosbare zorgen van de regeering. Op dit gebied versaagt het Vijfjarenplan totaal.

Iedere Sovjet-burger, die arbeid levert, heeft recht op een bepaald rantsoen brood, vleesch, kleeren, enz. Doch dat recht is geen waarborg voor de levering. Terwijl men in Moskou suiker in overvloed heeft, heeft men in Odessa in maanden geen kruimel gezien. En wanneer had men zeep? Wanneer had men genoeg brood? En vleesch?

Voor mij ligt de « Prawda », waarin ik officieel vermeld vind, dat op de Balachiner Papierfabriek « Nigres » iedere maand ruim 20 pct. der arbeiders afwezig is, voornamelijk wegens gebrek aan voldoende voedsel.

In dezelfde « Prawda » wordt gemeld, dat de arbeiders op de Tractorfabrieken van Charkow per dag in plaats van 200 gram brood er slechts 75 ontvangen.

Dat zijn de berichten in het partij-orgaan.

Vier dagen moeten de arbeiders werken. Op den vijfden dag kunnen zij rusten, wandelen, naar de bioscoop gaan, naar de leeszalen, enz. Aldus propaganda in het buitenland.

Na een middag in Moskou gezworven te hebben in een ijzige koude, met het doel zelf te zien, heb ik

een intellectueelen Sovjetaanhanger gevraagd, wat hij nu daarop wel te zeggen had? Och, luidde het antwoord, deze menschen doen zich dat zelf aan. Zij hangen de burgerlijke familiegedachte aan en willen voor hun eigen eten zorgen. Zij zijn nog niet overgegaan tot de collectieve gemeenschap. Zij behoeven slechts naar hun collectieve fabrieks- of woningeetzaal te gaan, om hun behoeften te stillen.

Dus de collectieve keuken !

Ik heb er zoo een gezien. Nabij de gummischoenfabriek. Het eten was dáár goed. Doch elders?

Want waar zijn de feiten? Ze liggen niet op de leestafel van het Grand-Hotel, in de « Prawda », in de « Deutsche Zeitung » en tal van andere bladen open en bloot voor ieder te lezen.

Hier is de consumptie zoo miserabel, dat het ongenietbaar is, daar moeten de arbeiders drie uren op een slecht gekookt maal wachten, ginds weer ontbreekt reeds geruimen tijd ieder spoor van vleesch, boter of vet. Een buitenlandsch ingenieur deelt mij mede, dat op zijn fabriek de arbeiders niet meer ten volle arbeid presteeren, omdat zij ondervoed zijn.

De Moskouwer « Trud » schrijft van een Moskousche fabriek : In de cantine heerscht vervui-

ling, er hangt een intense stank. Er is geen ventilatie, het wemelt er van wandluizen en krekels.

In het grootste Russische electriciteitsbedrijf « Dneprostroij » zijn de eetzalen berekend op 33.000 arbeiders. Om een middagmaal te kunnen machtig worden moeten de arbeiders tijdens de rustpauze een uur in de rij staan. Lepels en vorken mankeeren totaal, men drinkt uit schalen en eet boonen, aardappelen met de hand. Aldus de officieele «Iswestija » van 31 Augustus 1931.

Vele honderden arbeiders (uit een Moskouwer fabriek) lijden nog liever honger, dan zich met het zure, bedorven eten te vergiftigen, gromt de « Trud ». Dat is in Moskou. Doch hoe is de toestand in de steden en dorpen, waar nimmer vreemdelingenbezoek te wachten is?

De « Ekonomitscheskaja Shisnij », 28-9-31 constateert, dat de verzorging in het Noordelijke industriegebied alles te wenschen overlaat. Overal ligt vingerdik stof in de cantines, spinnewebben zelfs in de drinkkannen. De wijze van koken is treurig. De ratten vreten aan de spijzen, die voor de consumptie klaar liggen. De « Trud » noemt de cantine van de bekende Klimowski Machinefabrieken « een zwijnenstal van het ergste soort ». De aardappels in den kelder zijn verrot en verspreiden een ondrage-

lijken stank. In de keuken en de eetzalen wemelt het van ongedierte. Het opgediende eten is walgelijk.

Van de grootste Russische locomotievenfabriek Kolomensk schrijft hetzelfde blad : de koks zijn doorloopend dronken, het personeel steelt als de raven. In de spijzen treft men alle mogelijke rommel aan als schillen, nagels, naalden.

De « Sa Industralisaiju » 4-9-'31 deelt mede, dat de bedrijfsraad van het grootsche bedrijf « Petrowsk » in Dnepropstrowsk slechts voor 93.000 arbeiders en leden van deze gezinnen levensmiddelen ontvangt, terwijl er 143.000 personen moeten gespijzigd worden.

Op de leestafel vond ik onder een stapel brochures 't nummer van 9 September van de Prawda, dat den toestand in de cantine van een groote mijn in Colubowka als volgt beschrijft : laag, vuil gebouw, vóór een drassige vette tuin zonder waterafvoer, vervuilde waschbakken met vieze handdoeken, de lepels en vorken plakken van vuil en vet. Overal krioelt het van luizen en ongedierte.

En wat is het menu?

Des morgens : koolsoep van den dag te voren, groenten, idem, zure, droge haring.

Des middags: gort, koolsoep.

Des avonds : hetzelfde met brood.

Frisch water is er niet. In den hoek een ton met een gedeukt kroesje.

En wat het ergste is, merkt het blad op, dat op een afstand van 20 km. de groenten in pakhuizen liggen te rotten, wijl er geen vervoermiddelen zijn. Rondom het mijnwerkersstadje wemelt het van collectieve boerenbedrijven, doch de mijnwerkers krijgen zoo goed als nooit vleesch, melk mankeert voortdurend. Zelfs voor de kleine kinderen.

Wil de Russische arbeider thans zijn honger volledig stillen, dan wordt hij gedreven naar de zgn. vrije markt, de officieel verboden woekerplaats, waar brood, vleesch, boonen, erwten, thee verkwanseld worden tegen fancyprijzen. Mij vroeg men daar prijzen als : 15 roebel voor een kilo kaas, 13 roebel voor een kilo boter, 14 roebel voor een kilo worst, 9 roebel voor een kilo suiker, 5 roebel (dus ongeveer 100 frank) voor een kilo wit brood. Ongelooflijke prijzen die echter, dit zag ik met eigen oogen, door menschen uit het volk van hun waarlijk schrale loonen betaald werden. Officieel heet het, dat de G.P.U. deze vrije markt tegengaat. Daar is echter niets van te bemerken. Het ware trouwens een onmogelijkheid bij al die ellende.

HET ROEMRIJKE VIJFJARENPLAN

ALGEMEENE DIENSTPLICHT. — SCHEPPING VAN KNAPPE THEORETICI. — WELSLAGEN PER DECREET. — GEEN TWEEDEHANDSCHE FABRIEKSINRICHTING. — ARBEIDERS NAAR DE UNIVERSITEIT. — DE MUURKRANT. — HET TWEEDE VIJFJARENPLAN. — KINDERZIEKTEN EN SABOTAGE.

Door bemiddeling van een buitenlandschen specialist, die voor eenigen tijd te Moskou woont, waar hij een fabriek moest reorganiseeren, heb ik voor de dagen die ik hier nog denk te blijven, een onderkomen gevonden bij een vertrouwde buitenlandsche familie. Het Grand-Hotel met zijn zenuwachtige sfeer, met zijn steeds wisselende bevolking en zijn ondefinieerbare onvertrouwbaarheid heb ik gelukkig kunnen verlaten. Het heeft heel wat voeten in de aarde gehad, voor men bereid was, mij enkele dagen onderdak te verleenen. Was ik te vertrouwen? Was ik geen vermomde G.P.U. spion? Of was ik geen anti-bolsjewistische samenzweerder?

In al die gevallen wenschte men niets met mij van doen te hebben, om niet in gevaarlijke situaties te komen. Ik wist hen ten slotte te overtuigen, dat ik een doodonschuldige Ruslandreiziger ben die graag Moskou wil zien, zonder steeds door gidsen en vreemde G.P.U.-beambten van alle zijden bewaakt te worden. Met mijn gastheer, die een positie van gewicht inneemt in een der grootste bedrijven van Sovjet-Rusland, was het gegeven onderwerp : het beroemde « Gosplan » het « Vijfjarenplan ». Op het oordeel van dezen kenner der toestanden, wiens politieke overtuiging volmaakt in strijd is met de communistische, doch die overigens zeer objectief tegenover Sovjet-Rusland's economische werkdadigheid staat, stel ik zeer veel prijs en de feiten, die ikzelf van het Vijfjarenplan zag, geven aanleiding om zijn kijk op de dingen als vrij juist te beschouwen.

Is het Vijfjarenplan geslaagd? Diegenen buiten Rusland, die de schouders er voor ophalen en er mee lachen, doen zeer verkeerd. Zij onderschatten daarmee de beteekenis eener onderneming, die op zichzelf bewonderenswaardig is.

Met het « Gosplan » hebben de Sovjetregeerders beoogd, in den kortst mogelijken tijd alle in Rusland benoodigde waren zelf in voldoende mate te

fabriceeren en daarbij zelfs nog aan export te kunnen denken.

Het «Gosplan » is als een oorlogsprogramma voor de industrie. Iedere burger in den staat heeft er dienstplicht in, mannen,vrouwen, scholieren. Elkeen staat in het productieproces en dat is het voornaamste. Er omheen is het dichte weefsel ter bescherming en stimuleering : leger, G.P.U., de propaganda, de vreemdelingen-exploitatie, pers en radio.

Met dien dienstplicht valt niet te spotten. Zelfs kan men gerust van dwangarbeid spreken. Deze zal vooral in de naaste toekomst streng worden doorgevoerd om den export te doen stijgen. De volkscommissaris van arbeid besloot, o.a. een millioen boeren op te roepen en in houtbedrijven werkzaam te stellen. Eenzelfde aantal wordt naar de kolenmijnen gedirigeerd. Weigeren is daarbij uitgesloten.

Door geslepen economen is het Vijfjarenplan opgezet: iedere tak van industrie, iedere soort van voortbrenging is van nabij bestudeerd en wat men in Rusland zelf niet wist, heeft men elders afgekeken. Voor de machine-industrie reisden de specialisten Duitschland, Engeland en Amerika af; voor de auto- en tractorenfabricage copieerde men systemen van Ford, Citroën en andere wereld-

bedrijven, in Holland is de beetwortelsuikerfabricage tot in de finesses nagegaan. In 't bezit van alle gegevens heeft men het groote plan opgesteld : in vijf jaren moeten die fabriek zooveel honderdduizenden stuks van dit en gindsche fabriek zooveel honderdduizenden stuks van dat afleveren. En toen is men aan 't werk getogen met hulpmiddelen die — afkomstig uit de oude Russische industrie — veelal gebrekkig waren en met hoofdzakelijk ongeschoolde en onkundige arbeiders. Daarom had men buitenlandsche machines noodig, buitenlandsche technici en arbeiders. En als men nu bedenkt, dat de Staat, die alléén fabrikant is, die fabriceert en exploiteert, óók een ongeletterde massa moet leeren lezen en schrijven, leeren arbeiden, zich moderniseeren, enz., dan kan men zich een denkbeeld vormen van den ontzagwekkenden omvang van het Vijfjarenplan.

Het Vijfjarenplan is uitgedacht in het brein van groote theoretici. Men schijnt echter weinig rekening gehouden te hebben met de eischen der practijk. De hooge leiders beschikken over den staat, de macht, het geld, de industrie en de arbeiders. Is er ergens een nieuwe industrie noodig, dan gaan deze theoretici na waar in Rusland deze moet opge-

richt worden en hoe dat zal geschieden. Men deelt het noodige aantal arbeiders uit en dezen wordt doodeenvoudig de mededeeling verstrekt, dat zij naar die bepaalde streek hebben te verhuizen. Weigeren is, zooals reeds opgemerkt, uitgesloten. Familie-belangen worden niet geteld; ontsnapt een weigerachtige arbeider ook den dwang der G.P.U., dan wordt hij in ieder geval toch uit de normale levensmiddelenvoorziening gestooten en naar den riskanten vrijhandel gedreven. De gemeenschapsidee is het grondmotief van heel het Sovjet-productie proces. In 't eerst was deze collectivistische idee zóó strak doorgetrokken, dat er zelfs een collectief loon over heel de linie bestond. Stalin zelf echter heeft de onjuistheid daarvan moeten toegeven en in plaats van het collectieve loon is het loon naar bekwaamheid doorgevoerd.

Ontzaglijke fouten zijn er in den opzet van het Vijfjarenplan gemaakt.

De eerste groote misrekening was de verwaarloozing van het reguleerende vraagstuk der oogenblikkelijke behoeften. Onder de millioenenbevolking van Rusland heerscht voorloopig nog gebrek aan alles, bizonder aan levensmiddelen, schoenen, kleeren. Neemt b.v. schoenen. Nog op den dag van heden loopen talloozen door de straten op voor-

werpen, die op alles, behalve op schoenen lijken. Er moeten meer schoenen geproduceerd worden, doch daartoe zijn machines noodig. En voor de machinefabriek heeft men weer grondstoffen noodig en die grondstoffen moeten weer op hun beurt worden gedolven en vervoerd.

En de arbeiders, die dat moeten doen, hebben toch schoenen noodig? Het Vijfjarenplan heeft niet van onderen af geleidelijk de productie willen inzetten en uitbreiden doch heeft eenvoudig gedecreteerd, zooveel schoenen, zooveel schoenmachines, zooveel schoenfabrieken, zooveel machinefabrieken en dat allemaal in eens over een verloop van vijf jaren. Men heeft verwaarloosd factoren als: te weinig voeding, ongeschooldheid der arbeiders, afwijkende eigenschappen van het Russisch volkseigen voor bepaalde productiesystemen, enz., met als gevolg dat, gelijk in de Torgsin-winkels, hier duizenden glazen lampekappen als onverkoopbaar liggen opgestapeld en men nergens een theeketel kan krijgen.

Met een deskundige heb ik eenige groot-bedrijven bezocht. We zagen er de arbeiders aan den loopenden band. De inrichting was perfect in orde, concurreert als zoodanig met een Amerikaansch bedrijf. En toch de productie blijft ver beneden de

verwachting. Waarom? Mijn zegsman somde diverse oorzaken op: onbegrip bij vele arbeiders, die pas van 't land gekomen zijn, ondervoeding, onverschilligheid, en vooral de onbekwaamheid van vele Russische arbeiders, om aan den loopband te werken. Produceeren aan den loopband eischt: vlugheid, een handige greep. En dat mankeert velen. Zij zullen het nooit leeren. Ook over de kwaliteit van vele producten valt niet veel goeds te zeggen, doch daar zit men het minst over in. Er zijn in Rusland ongeveer 160 millioen consumenten. Het levenspeil staat nog zeer laag en klagen is niet veroorloofd!

In den laatsten tijd is de outillage der fabrieken grondig herzien en dikwerf met groote kosten op peil gebracht. Voor zoover men er niet buiten kan, worden de machines in het buitenland gekocht, doch dan de beste, de duurste en de mooiste. Dit is echter in tegenspraak met een bericht, dat ik einde 1931 in 'n toonaangevend Nederlandsch orgaan las, waarin gemeld werd, dat Sovjet-Rusland pogingen deed een Brabantsche suikerfabriek op te koopen en naar Rusland over te planten. De ingenieur acht dit echter zeer onwaarschijnlijk. Men zal wel het systeem overnemen, doch geen tweedehandsche machines!

Wat mij in deze fabriek alweer opvalt is het vervallen voorkomen der arbeiders. Overigens valt op, hoe in alle werkzalen groote tabellen zijn opgehangen, waarop in duidelijke overzichten de vorderingen van het Vijfjarenplan staan aangegeven en welk aandeel de betrokken fabriek er in heeft. Men vertelt mij, dat vooral de opkomende jonge arbeiders enthousiast zijn over het Vijfjarenplan en daarbij, met tabellen en cijfers weten te schermen als volleerde economen. Bij de ouderen, die van jongsaf onder het tsaristische stelsel hebben gewerkt, bestaat voor dit plan slechts geringe belangstelling. Dit is de vrucht van het Sovjet-onderwijs, waarin de economie en het productie-vraagstuk een belangrijk deel der leerstof uitmaken.

Iets waarover mijn begeleider heel weinig te spreken was, is de macht die aan den fabrieksbedrijfsraad is overgelaten. Deze vormt het bestuur van de collectieve gemeenschap, die een bepaalde fabriek vormt en bestuurt, dus de fabriek, de bijbehoorende kinder- en ziekenhuizen, woningcomplexen, eethuizen, enz. Het kan niet anders of de technische leiding komt in botsing met den bedrijfsraad. Hieraan is dikwijls toe te schrijven, dat het met de productie spaak loopt. De bedrijfsraad als

verlengstuk der Sovjet-regeering jaagt de arbeiders voortdurend op tot verhoogde productie, hetwelk echter de technische leiding verderfelijk moet vinden. Wat niet kan, kan niet. Dan maar met het hoofd door den muur ! Aangezien de specialiteiten uiteindelijk niets te zeggen hebben, weten de niet terzake kundige leiders hun zin « coute que coute » door te voeren.

Met zoo'n fabrieksraad bracht een bezoek aan een biscuitfabriek aan den zelfkant van Moskou mij in aanraking. In deze fabriek stonden eenige Engelsche machines, die een groot aantal arbeidskrachten uitsparen. In een afdeeling was blijkbaar een defect, alles stond er stil. Men vertelde me, dat de monteur van deze machines zijn vrijen dag had...! In deze fabriek zijn 2.100 arbeiders werkzaam. De bedrijfsraad telt 17 leden, waarvan er 7 communistisch georganiseerd zijn. Deze 7 hebben het meest te vertellen. Als bizonderheid deelde men mij mede, dat de fabriek 125 arbeiders naar de Universiteit zendt. Zijn ze daarvoor wel voldoende onderlegd? Dat doet er niet toe. Na een vluchtig test-onderzoek worden zij er heen gezonden en daar zullen zij zich wel kennis genoeg eigen maken. Er is echter reden te over om te twijfelen aan de wetenschappelijke deskundigheid dezer academici, die in de toekomst

de leidende posities zullen innemen.

In een hoek van een rustkamer zag ik de z.g. muurkrant hangen : 'n speciale Sovjet-Russische vinding. In populaire taal wordt er in bericht van de besluiten der regeering en de vordering van het Vijfjarenplan, terwijl er ook « communistisch » geredigeerde buitenlandsche nieuwtjes van het Russisch Telegraaf Agentschap (T.A.S.) worden gepubliceerd.

In groote letters zag ik er een uitvoerige mededeeling staan van het politieke bureau van het Centrale Comité der Communistische Partij over het tweede Vijfjarenplan.

Dit tweede Vijfjarenplan zal het werk van het eerste plan krachtig voortzetten « ter ondermijning van de wortels van het kapitalisme ».

Diverse mededeelingen uit deze bekendmakingen zijn wel eenigszins in tegenspraak met de zeer optimistische redevoering die de voorzitter van den Raad van Volkscommissarissen in de Sovjet-Unie W. Molotow einde December voor het centrale uitvoerend comité der U. S. S. R. over de resultaten van het Vijfjarenplan hield en die ik thans nog overal op de Moskouer zuilen vind. In deze rede betoogt Molotow, dat het Vijfjarenplan zoo goed als op alle gebied geslaagd is en hij begaf zich zelfs

in bizonderheden op het gebied van den landbouw en der landbouw-industrie. De Duitsche ingenieur overhandigde mij echter de officieele « Iswestija » en de « Prawda », waarin uitdrukkelijk werd vastgesteld, dat van een « uitvoering », laat staan van een « uitbreiding » van het Vijfjarenplan « geen sprake is ». De uitvoering bleef ver beneden den opzet.

Het tweede Vijfjarenplan spreekt op zijn beurt van het « verkrijgen » van de meest moderne technische « basis » voor alle takken van industrie. Men is dus nog steeds aan de basis ! In den landbouw zal het « probleem » van den veeteelt (bedoeld worden de ontzaglijke verliezen en den achteruitgang van den veestapel) en der collectiveering worden opgelost door de vermeerdering der voorraden en de stijging der productie van goederen.

En wat de levensmiddelenvoorziening betreft, zal men zich richten op een alle takken omvattende uitbreiding der productie, gebaseerd op een aanzienlijke vermeerdering van de grondstoffen, opdat de « verdrievoudiging » van de verbruiksnormen per hoofd der bevolking gewaarborgd wordt.

Ziedaar wat de muurkrant vertelt. Is het geen bevestiging van de mislukking van de collectiveering van den landbouw, van de goederenproductie en

levensmiddelenvoorziening naar rato van het Vijfjarenplan?

Vooral de verdrievoudiging van het verbruik per hoofd geeft ernstig te denken. Doch er is nog meer.

De Partij beveelt thans een eind te maken aan de onpersoonlijkheid van den arbeider en aan de gelijkheid van het loon voor goed of minder goed werk, de hoogere bezoldiging van z.g. voormannen der werkzalen, die eveneens van betere woningen, gaarkeukens, enz. zullen voorzien worden, een maximum van verzorging van het leidend technisch personeel, verdere « bevestiging » van economische bedrijfsleiding, discipline onder de arbeiders en sterke leiding.

Men denke zich deze voorstellen eens goed in ; zij beteekenen dat de Sovjet-industrie definitief terugkeert naar de bedrijfseconomie der verfoeide kapitalistische landen. Zij toont voorts duidelijk aan, dat de arbeidersmethode naar de 18 karaats bolsjewistische beginselen ernstig in gebreke is gebleven, want anders zou men toch zoo formeel het bolsjewistisch systeem op het gebied van loon en arbeid den rug niet toekeeren.

In een discussie met Sovjet-Russische specialiteiten heb ik 't over deze vrij zekere mislukking van

het « Gosplan » gehad. Zij gaven toe, dat het tot dusver nog niet naar wensch ging, doch Sovjet-Rusland maakt thans een tijd van kinderziekten door. Doch het zijn toch weer de arbeiders, die er de dupe van zijn, wedervoer ik.

Geen Sovjet-Rus heb ik aangetroffen, die twijfelt aan de juistheid van het Sovjet-systeem. Mislukking, schreven zij evenwel ook toe aan de misdadige werking van saboteurs en samenzweerders. Buitenlandsche insiders echter lachten om dergelijke excuses. Aan sabotage gelooft niemand, zelfs de G.P.U. niet (al ensceneert deze regelmatige sabotage-processen).

Intusschen onderschatte men de economische werkzaamheid van Rusland niet. Het is hier een land van onbegrensde mogelijkheden en dat er resultaten behaald worden, bewijzen onaantastbaar de nieuwste successen. Te Nischnij-Novgorod is de bouw van de nieuwe groote automobielfabriek gereed gekomen. In April a.s. vangt de fabricage aan, berekend op een jaarproductie van 80.000 vrachtauto's en 60.000 personen auto's. In het Donkolenbekken zijn drie groeven heringericht op een jaarcapaciteit van bijna 2 1/2 millioen ton per jaar. De Wotkinsk Machinefabriek heeft de eerste volledige motorbaggermachine in gang gezet en heeft

geen stukje onderdeel van ergens anders meer noodig. En zoo kan ik doorgaan uit de officieele pers van de laatste dagen, berichten, die vertrouwbare lieden hier voor juist houden. Al zeggen deze resultaten ten aanzien van het Vijfjarenplan weinig, zij bewijzen toch, dat Rusland ernstig werkt aan zijn industrialiseering.

Doch ten koste van welke wreede offers — daarover in een volgend hoofdstuk.

IN DE BARAKKEN VAN MOSKOU

DE VLUCHT UIT DE FABRIEKEN. — ZEVEN MILLIOEN ZWERVERS. — GEBREK AAN GRONDSTOFFEN. — EEN RIT PER «TRAM». — DE LUXE-AUTO'S DER HEEREN. — ONBESCHRIJFELIJKE TOESTANDEN. — AMERIKAANSCHE BLUFBOUW.

Er is een tijd geweest, dat in de fabrieken met looncijfers geheimzinnig werd rondgesprongen. En nog is zulks hier en daar het geval, wanneer uit ingeankerd conservatisme niet wordt gedaan aan collectief arbeidscontract of eenige andere regeling der arbeidsvoorwaarden.

In Rusland echter verwachtte ik op dat gebied natuurlijk geen zwarigheden te ontmoeten. In zulk een voortreffelijk arbeiders-paradijs zou men aan loonen toch wel niets te verbergen hebben. Eilaas, alweer een misrekening! Tijdens mijn bezoeken aan diverse Moskousche fabrieken is het mij niet rechtstreeks mogen gelukken, looncijfers te weten te komen. Er werden door directies overal ontwij-

kende antwoorden gegeven. Toch had ik geluk : in een cantine van een der fabrieken vond ik tal van arbeiders met hun vrouwen aan den maaltijd. Een dezer een dertigjarig ongehuwd gezel deelde me mede, dat hij ongeveer 150 roebel verdient. Naast hem zat een oudere arbeider, gehuwd en vader van twee kinderen, die eveneens 150 roebel verdient. Zijn vrouw was werkzaam op een andere fabriek en behaalde een loon van 90 roebel. Volgens de officieele vreemdelingenvaluta maakt dit een sommetje van ongeveer 336 gulden uit. De inheemsche arbeidersvaluta staat echter heel wat lager, waardoor deze 240 roebel ten naaste bij 110 gulden uitmaken. Dit is het brutoloon. Daarvan moet echter nog af, deelname in alle mogelijke geldinzamelingen ten behoeve van het leger, vloot, propaganda, de bijdrage voor de centrale keuken en winkel, belasting, huishuur, enz. En blijft er dan nog wat over, dan verdwijnt dit op de « vrije markt » om er met duur gekochte levensmiddelen den permanenten honger mee te stillen.

Voor wie is dan toch het in de buitenlandsche propaganda bladen als zoo buitengewoon gunstig beschreven leven der Russische arbeiders wel bereikbaar? Voor die gelukkigen, die het op de een of andere wijze hebben weten klaar te spelen, tot

de kaste der communistisch-georganiseerden toegelaten te worden. Het lidmaatschap van de communistische partij is niet meer een daad van eigen verkiezing, doch is een gunst geworden. Nu de Sovjet-regeering zich aan alle kanten door de G.P.U. en het leger veilig bewaakt weet en ieder verzet zoo goed als vruchteloos geworden is, heeft zij geen behoefte meer aan een zoo groot mogelijk aantal leden. Vooral niet daarom, wijl aan het lidmaatschap groote voorrechten verbonden zijn. Het lidmaatschap wordt zelfs als belooning toegekend aan de G.P.U. agenten of andere lieden, die zich op een of ander gebied hebben weten te onderscheiden. Men schat dat op dit oogenblik van de ruim 18 millioen fabrieksarbeiders ruim 2 millioen lid zijn der communistische partij, dit cijfer zou volgens insiders wel grooter zijn, doch de overgroote massa der arbeiders, die door ellende en gebrek een bijna stompzinnig bestaan leidt, is de Sovjets zoo vijandig gezind, dat vele liever ondergaan in den algemeenen noodtoestand dan mede te heulen met de opperbonzen.

In het voorgaand hoofdstuk schreef ik reeds: voor de Sovjet-regeering en voor het Vijfjarenplan is de algemeene toestand, waarin zich de Russische

arbeider bevindt, een zeer ernstige bedreiging. Men is thans genaderd tot een zeer critiek oogenblik — de maat van het duldbare is ook voor den duldzamen Russischen arbeider overschreden.

In massa's verlaten zij hunne fabrieken en gaan op zoek naar een beter lot. Deze vlucht uit de fabrieken heeft een zeer grooten omvang aangenomen. Stalin zelf verklaart in een rede : « de vlucht neemt onrustbarende vormen aan. Men zal nog slechts weinig bedrijven vinden, waar in den loop van een half jaar of zelfs van een kwartaal niet 30 of 40 pct. van het personeel niet telkens wisselt. » Dat zijn dus ongeveer 5 tot 7 millioen arbeiders, die doorloopend ronddwalen om « ergens anders » betere levensvoorwaarden te vinden.

Détail-opgaven levert ook weer de eigen communistische pers.

De « Iswestija » (van 11-7-'31) constateert, dat in het tweede halfjaar 1931 op de Landbouwmachinefabriek te Ljuberzij van 5.335 nieuw aangestelde arbeiders er ongeveer 3.974 deserteerden.

Het blad « Sa Industrialisazija » (3 Juli 1931) bericht dat in de kolenmijnen van den Oeral in drie maanden resp. 2.500, 2.400 en 3.120 nieuwe arbeiders op hoog bevel werden te werk gesteld, doch dat er respectievelijk 1.800, 2.040, 3.100 de vlucht

namen.

Van de cementfabrieken van Noworosjssijk werd gemeld, dat 5.300 nieuwe arbeiders werden aan den arbeid gezet, doch dat er 5.700 de fabriek verlieten.

De «Iswestija» van 26 December 1931 deelt mede, dat in het kolengebied van den Don in een kwartaal 14.250 personen werden aangesteld, doch 11.720 in hetzelfde tijdperk heengingen. In groote scharen verlaten de arbeiders hun werk, brengen hun tijd door in spoorwagens, waarin zij dikwijls wekenlang zitten om de verst afgelegen hoeken des lands te bereiken in de hoop, dat het daar beter uit te houden zal zijn.

En als men nu bedenkt, dat er een arbeider die zijn werk ontvlucht, door de « arbeiders-regeering » met zware straffen wordt bedreigd, dat hij van de officieele lijsten wordt afgevoerd, dat hij in geen zes maanden meer in den loondienst mag worden opgenomen, dat hij uitgesloten wordt van de fabriekswinkels en de cooperatieve eethuizen en naar de peperdure « vrije markt » gejaagd wordt, ja, dat de G.P.U. hem zelfs kan gevangen nemen en tot zware straffen veroordeelen, dan moet het met zijn toestand al heel slecht gesteld zijn, als hij en 7 mil-

lioen anderen boven dat alles tóch verkiezen de vlucht te nemen.... !

Van andere ernstige bedreigingen van het Vijfjarenplan vertelde me dezen morgen mijn gastheer, toen hij ontijdig vroeg naar de fabriek werd ontboden. Er doen zich nu nieuwe zwarigheden voor in de grootbedrijven.

Wegens gebrek aan grondstoffen ligt meer dan de helft van het bedrijf stil. Reeds eenige weken geleden heeft hij het zien aankomen en telefoneerde en telegrafeerde naar links en rechts om staal, ijzer en wat er verder noodig is, doch vergeefs. Charkow antwoordde, dat men zelf aan alles 'n tekort had en Leningrad kan de bestellingen niet bijhouden.

Het zal dus wel weer een heete dag worden, merkte hij op.

Intusschen heeft hij het plan, om me Moskou te laten bezichtigen, niet opgegeven.

Daar komt een flinke knaap binnengestapt. De chef heeft hem gestuurd om mij vandaag te vergezellen. Alexandrowitsch, — zoo is zijn naam — is een ongeveer achttienjarige jongeman. Waar hij geboren is weet hij niet, wie zijn ouders waren evenmin. Hij is een dier wellicht millioenen kinderen, die tijdens de terreur van de jaren '17-'18 ouderloos geworden zijn en die tegen alle verdruk-

king, tegen honger, ziekte en ellende in volgens de ondoorgrondelijke beschikking van de Voorzienigheid toch in leven zijn gebleven en opgegroeid. De bolsjewistische staat heeft hem volkomen geannexeerd. Alexander is het type van den Russischen jongeling, die het oude regiem niet gekend heeft en in het bolsjewistisch volkomen is opgenomen. Hij is anti-religieus, heeft als alle andere jongemannen van zijn jaren een grenzelooze eerbied voor techniek, mechaniek en zit volgepropt met Leninistische en Stalinistische uitspraken.

Er stond een koperen zon in een strakke vrieslucht en dies stelde ik hem voor een ritje te maken in plaats van een wandeling.

« Een droschke bestellen, » vraagt Alexander.

« Neen, laten we eens trammen » !

« Trammen? » 't Verschrokken gezicht van Alexander raadt het mij sterk af. Doch ik zet mijn wil door. Maar Alexander had gelijk, want de kennismaking met de Moskousche tram had niet beroerder kunnen uitvallen.

Bij de eerste tramhalte die we bereikten stonden wel honderd menschen te wachten, bij de volgende niet minder. Ruf.... in snelle vaart holde 'n electrische voorbij, zonder te stoppen. De passagiers

puilden er aan alle kanten uit. Na eindeloos wachten weer een tram. Hij stopte en toen begon een onbeschrijfelijk gevecht van inzittenden om buiten en van wachtenden om binnen te komen. Nog verschillende trams moesten passeeren voor wij ons in het gewoel konden storten. Samengeperst, tegelijk omhoog en omlaag voor en achteruit getrokken, schoof ik den wagen binnen. Men stompte en beukte mij met vuisten en ellebogen en trapte mijn teenen bijna te gruis. Ik trachtte zoo spoedig mogelijk weer op den beganen grond te komen, dies weerde ik me als een bezetene en mocht er eindelijk in slagen op de voorgeschreven wijze langs de voorzijde den wagen te verlaten. Alsof ik een uur lang in een wandelende ton in een kermiskraam was rondgetold, zoo stond ik naar adem te hijgen. In dezen op veertig personen berekenden wagen, hadden er minstens 80 plaats genomen. Mijn begeleider was er niet veel beter afgekomen ; een mouw van zijn jas was bijna geheel uit den naad gereten.

Alexander meende iets ter vergoeilijking in 't midden te moeten brengen en merkte op, dat het Moskousche stadsbestuur geen nieuwe trams meer in 't bedrijf stelt, omdat de nieuwe automobielfabriek van Nisjnij-Novgorod in April in zeer groote massa goedkoope autodroschken zal gaan afleveren

en de trams dan overbodig worden. Welk een fabelachtig getal droschken zal dan wel niet noodig zijn? Mijn gastheer beaamde des avonds, dat inderdaad alle critiek op de trams wordt gesmoord door te verwijzen naar de te verwachten duizenden droschken van Nisjni-Novgorod. Een dergelijke uitvlucht is echter belachelijk. Van de nieuwe fabriek in deze stad wordt een productie van 60.000 personenauto's en 80.000 vrachtauto's verwacht. Het is echter volkomen uitgesloten, dat deze cijfers zullen worden behaald: alleen al om deze reden, dat er in dezen tak van industrie gebrek aan grondstoffen bestaat. Om deze reden heeft de groote fabriek van tractorploegen in Odessa na een beperking der productie met meer dan 30 pct. nogmaals moeten gaan schrappen op het plan. Van de haar in 't Vijfjarenplan opgelegde taak heeft de fabriek in 1931 iets meer dan de helft slechts kunnen uitvoeren. Er is onder die omstandigheden te verwachten, dat 'n totaal nieuwe fabriek een nog grooter productie zal halen. Wat is dan wel de reden? 'n Electrische tram is geen export-artikel. Het Vijfjarenplan heeft er geen rekening mee gehouden. En daarom rijden de trams als wrakke vehikels en zonder één vensterruit dikwerf over de uitgesloten tramrails.

Scherp contrasteerend hiermede zijn wel de prachtige luxe-auto's, eerste klas buitenlandsche fabricaten, die door de straten jachten.

Enkele zijn van buitenlandsche gezantschappen, doch de meeste behooren aan hooge Sovjet-ambtenaren, G.P.U.-functionarissen, enz., die in dit opzicht het Vijfjarenplan gerust opzij durven schuiven. Deze verwaarloozing van een zoo algemeen volksverkeermiddel als de tram, is het zooveelste bewijs van de negatie, die er in het bolsjewistisch industrieel systeem bestaat voor de individueele belangen der bevolking.

Het bezoek aan de nieuwe woningwijken aan den zelfkant van Moskou versterkte dezen indruk nog. Van gezinswoningen is geen sprake. Naar buiten zijn het pompeuze gebouwen; zelfs maken zij een decoratief-artistieken indruk. De Amerikaansche blufstijl domineert. Ook op dat gebied wordt Amerika met bewondering nageaapt. Sedert Moskou de hoofdstad van de Sovjet republiek geworden is, is de woningnood zeer toegenomen. Van daar dat de aan de gezinnen toegemeten ruimten zeer klein zijn. Er is heel wat aangebouwd in den laatsten tijd, doch op geen stukken na voldoende, want huurkazernes in vervallen en vervuilden toestand ziet men, waar men gaat of staat. Het behoort tot het programma

van het Vijfjarenplan hierin verandering te brengen. De wijze waarop is zeer geraffineerd uitgedacht; daar zorgt de fabriek voor, iedere fabriek heeft eigen woningcomplexen; van de winst bestrijdt men de kosten van bouw en inrichting van nieuwe huizen. Wanneer is er winst? Wanneer het programma van het Vijfjarenplan volledig wordt uitgevoerd. En waar geschiedt dat? Alleen in die fabrieken welke artikelen fabriceeren, waar een groote vraag naar is en die onmisbaar zijn. Doch er is nog meer. Eerst komen de arbeiders uit de stootploegen en de technische leiders, de voorwerkers aan de beurt, en dan eerst de gewone arbeiders. Zoo beleeft men b.v. dat de bevoorrechte arbeiders uit de electriciteitswerken in woningen huizen, waar zelfs de vaste waschtafel en de ingebouwde radio niet ontbreken, terwijl daarnaast tientallen andere fabrieken voor hun arbeiders tot dusver totaal niets hebben kunnen doen.

Herhaaldelijk komt 't voor, dat duizenden gewone arbeiders uit die fabriek met drie, vier gezinnen in een kamer huizen. In de binnenstad van Moskou is de toestand nog meer deplorabel. De oude paleizen en gebouwen verkeeren in verregaand verval. Noch van buiten, noch van binnen wordt iets aan

onderhoud gedaan. En het zal wel heel lang duren, eer volgens bolsjewistische proceduur voor betere arbeiderswoningen gezorgd zal zijn.

De groote tractorfabriek van Charkow is b.v. een der bedrijven, die het dichtst het Vijfjarenplan benaderen. En wat schrijft de « Prawda » in een van haar jongste nummers... 200 arbeiderswoningen... barakken, bevinden zich in de buurt van Charkow in ongelooflijke toestanden. Er is geen water, de vertrekken zijn berstensvol, alles woont op en door elkaar, het ontbreekt er aan bedden en... de partijleiding bekommert er zich niet om !

De barakken van Moskou hebben veel overeenkomst met wandluizenholen. Het is voor den arbeider en de arbeidsters niet mogelijk daarin te leven.

Bij regenweer dringt het water overal door. Midden in de barakken staan primitieve W. C.'s in onmenschelijk vervuilden toestand.

In Stalingrad precies hetzelfde. Zelfs aan dergelijke woonbarakken is daar gebrek, zoodat de tallooze arbeiders als havelooze bedelaars nog in deze vorstnachten moeten slapen in oude fabrieken, en halfafgebouwde huizen, zelfs in tramhuisjes, e.d.

Een kleurige beschrijving van deze door ons geobserveerde woontoestanden in een arbeidersstadsdeel van Moskou gaf 't Moskousche blad «Wet-

schernjaja Moskwa » van eenige weken terug. In een der huizen in Presnenskij Rayon werden in de kamers kikvorschen ontdekt. De gezondheidsdienst verklaarde de woning onbewoonbaar wegens het vocht. De overheid zou aanstonds voor andere behuizing zorgen, doch er is niets gebeurd en de menschen en kikvorschen wonen er nog.

In een ander huis sijpelt regelmatig om de vier of vijf dagen het water door de vloeren naar binnen, terwijl de oevers der rivieren overstroomen.

Stinkend grachtwater staat in de kamers, waarop alle mogelijk stadsvuil rondzwemt.

Een Russische arbeider heeft onder het Tsarisme steeds weinig appetijtelijk gewoond, doch sindsdien is de woningnood en de vervuiling der huizen in- en uitwendig toch wel heel miserabel geworden, ondragelijk zelfs voor een Rus !

DE RUSSISCHE STAATSSPOORWEGEN

OFFICIEEL VANDALISME. — OP HET ROODE PLEIN. — 1 MEI-HERINNERINGEN. — NAAR HET THEATER. — FOYERNIEUWS OVER 'T SPOORWEG-PROCES. — 'N CHAOTISCHE TOESTAND DOOR WANBELEID. — HET TELEFOONWEZEN.

Na uren langs nieuwbouwen en woonbarakken aan den zelfkant van Moskou met mijn jongen makker Alexander te hebben rondgezworven, heb ik mij op den terugtocht naar de binnenstad naar de ruïne van de kathedraal van den Allerheiligsten Verlosser laten brengen.

Daar sta ik voor de resten der prachtvolle kerk, wier vernieling door bommengeweld, kort voor Kerstmis, over heel de wereld verontwaardiging deed oplaaien. Op dezen grond zal nu een nieuw gebouw verrijzen, een officieel gebouw voor de regeering. De teekeningen er van heb ik gezien. De regeering loopt er overal mee te koop. Inderdaad, het wordt iets geweldigs. « Het was een mooi ge-

bouw, doch onpraktisch,» merkte Alexander op, «en daarom heeft de regeering het doen neerhalen...»

We naderen het Roode Plein, het middelpunt van Moskou. 't Strekt zich uit aan de voeten van het Kremlin. In het midden het Leninmausoleum uit zwart en rood marmer en waardig in lijn en bouw. Daarbinnen ligt het vale doodsgelaat van den bolsjewistischen mystieker ten toon. Soldaten staan er roerloos op post....

Hier sta ik dan op de plaats, waar Sovjet-Rusland manifesteert en protesteert, waar de arbeiders uit de fabrieken te hoop gedreven worden, op commando van de dictators daarbinnen in het Kremlin, in rijen van honderdduizenden, om hier den 1 Meidag te vieren, hier onder de ophitsing uit den mond hunner leiders, de leuzen uit te krijten, verwenschingen uit te brullen tegen den paus, keizers en koningen, tegen Hindenburg, Barthou, Roosevelt, tegen de klassevijanden over de geheele wereld....

En voor mij wordt levendig het beeld, dat hier op 1 Mei van het vorige jaar te aanschouwen viel, toen van den morgen vroeg tot diep in den nacht ruim 2 millioen soldaten, arbeiders, kinderen zijn voorbijgetrokken langs Lenin's mausoleum, voorbij de

tribunes, vanwaar Stalin en zijn trawanten voor tallooze microfoons hun ophitsende slagwoorden uitbrulden. Een persman, tevens geaccrediteerd bij een ambassade, die deze 1 Mei betooging bijwoonde, heeft mij daarvan verteld en nog was hij onder den indruk van dit geziene en beleefde, van deze met meesterlijke regie opgezette volksbetooging. En eerlijk gaf hij mij toe, dat hij te midden van al den jubel en al de geestdrift, die aan één stuk op het Roode Plein oplaaide, al zijn krachten heeft moeten inspannen om tenslotte niet als een zinnelooze mee te gaan huilen en roepen, mede aangestoken te worden evenals die honderdduizenden door den waan en den waanzin, die de opperbonzen met hun aziatisch fanatisme en mysticisme zoo handig wisten te scheppen.

Het was een massaregie die haar weerga niet kent in de wereld. Hij zag er het Roode Leger voorbijtrekken: een indrukwekkende krijgsmacht, die een aanblik opleverde als vroeger de Duitsche Armee in haar glansperiode wanneer de keizer zelf de wapenschouwing verrichtte. Bij duizenden trokken, onder oorverdoovend gejubel, de soldaten voorbij : infanterie, artillerie, cavallerie, genie, tanks, mijnwerpers, gascompagnies en dit alles in een militaire orde, die nergens ter wereld verbeterd kan worden.

Dan volgden de arbeidersbataljons, de militaire gedrilde en gewapende jeugd, om gevolgd te worden door dichte vierdubbel breede rijen van arbeiders en arbeidsters uit de fabrieken en landbouwbedrijven, uit Moskou en andere steden van het bolsjewistische rijk. Van uit het Kremlin donderden de kanonschoten en door de microfoons plantte zich de cacophonie van jubel en bijval over heel Moskou voort. Eén wenk van Stalin en het volk loopt te hoop en roept wat hij roept, één wenk en het volk prijst, wat hij prijst en verwenscht, wat hij verwenscht.

Stalin is de opperheerscher, de duistere demoon, onverbiddelijk en wreed.

De duizendkoppige en duizendarmige G.P.U. zorgt er voor, dat niemand Stalin's wenschen tegenstreeft.

De fabrieken staan stil, en de arbeiders rukken op om, eenmaal op het Roode Plein, hoofd en verstand in het algemeen delirium te verliezen.

De heerschers in het Kremlin kennen de psyche van den mensch, en zeker van den Rus. Zij weten de snaren der Russische volksziel te bespelen !

Thans ligt het Roode Plein verlaten. Een dicht sneeuwtapijt bevloert het en enkel een patrouille roodgardisten laat zware sporen achter.

Op den avond van dezen welbesteden dag was ik in de gelegenheid van nabij met het Russische tooneelwezen onder het roode regiem kennis te maken. Mijn begeleider had me al een paar maal beduid, dat er 'n mooie operette werd vertoond in een der theaters en ten langen laatste begreep ik zijn wenk. De avond werd in ieder opzicht een verrassing. Het meerendeel der bezoekers verscheen in tsaristischen avond-rok en ook de dames, die ik in de zaal zag, droegen chique avondtoiletten en zoowaar zag ik diamanten schitteren. Weliswaar ontwaardde ik op de beste rangen ook mannen met verschoten kleeren, ongesoigneerde handen en woeste baarden.

En wat overigens het theater-communisme betreft : de operette was een oude draak van 'n doodburgerlijk zangspel, met rijk betaalde artisten en veelkleurig uitgedoste balletmeisjes. Mijn gids wist me nog te vertellen, dat dit theater speciaal voor touristen, gezantschapsfamilies en buitenlandsche werkkrachten wordt in stand gehouden, doch wat deden die onbetwistbare Russische typen in avondkleedij hier? Vermoedelijk zijn dat de nieuwe rijken, die ieder land na een omverwerping van het oude regiem kent en die er ook hier in Moskou voor zorgen, dat tal van bars en nachtzaakjes 'n goed bestaan hebben.

Tijdens de pauze kwam interessant nieuws: de uitspraak van het proces tegen de spoorwegambtenaren die schuldig stonden wegens de ontzettende spoorwegramp bij Kossino. Het hoogste gerechtshof van Moskou veroordeelde een machinist en den stationchef van het ressort tot 10 jaar gevangenisstraf en de overige beklaagden tot straffen van anderhalf tot acht jaar.

« C'est scandaleux » hoorde ik naast mij mompelen. Inderdaad dit is een schandelijk feit. Het ongeluk was een schandaal, de straffen zijn het niet minder evenals trouwens het heele Sovjet-Russische spoorwegwezen één groot schandaal is.

De Moskousche bladen hebben er uitvoerige — doch gecensureerde — verslagen van gegeven. De waarheid echter is hier toch wel tot het publiek doorgedrongen. Links en rechts heb ik er van gehoord en mijn gastheer die van nabij de hoogste « functionarissen » kent, heeft mij bijna ongelooflijke verhalen opgedischt.

Bij het spoorwegongeval te Kossino stieten er achter elkaar drie treinen op elkaar en het is aan een louter toeval te danken, dat een vierde sneltrein bijtijds kon worden opgehouden.

De eerste trein was Kossino genaderd, toen zich

een man onder de locomotief wierp. De machinist en stoker zouden het even in orde maken en reden op hun gemak den trein een eind terug. De hoofdconducteur echter beval « doorrijden » doch daar luisterden zij niet naar. Er werden in 't geheel geen veiligheidsmaatregelen getroffen, ofschoon allen wisten, dat zeven minuten later een andere trein op dezelfde lijn moest passeeren en zijzelf reeds drie minuten vertraging hadden. Toen de machinisten en conducteurs, nog immer op zoek naar het lijk, plotseling den tweeden trein met een vaart van 70 K.M. zagen naderen, verloren zij hun bezinning en gaven inplaats van roode, witte signalen. De machinist van den tweeden trein gaf daar geen acht op en kende ook de gesloten semaphore geenerlei beteekenis toe want, aldus een getuigenverklaring, « op deze spoorlijn is het gewoonte geworden op gesloten semaphoren niet meer te letten, wijl te laat komen gestraft wordt en omdat bijna niemand deze semaphoren juist bedient ». De tweede trein rende met donderende vaart op den laatsten wagon van den eerste in en de catastrophe was begonnen. En alweer werd niets gedaan, hoewel nu een trein uit tegenovergestelde richting op de andere lijn voorbijrijden moest, welke lijn met ruïnen van wagons overdekt lag. « Men wist wel dat er iets gebeuren

moest » aldus het verslag in de « Prawda » « doch niemand wist wat. » De derde trein joeg in razende vaart op den chaos in. De semaphore was open, ieder signaal ontbrak, doch de machinist van den naderenden vierden trein hoorde boven het geraas van zijn eigen machine uit het ontzettende gegil van de slachtoffers en kon op 't allerlaatste oogenblik zijn trein tot staan brengen. De locomotief reed alleen op een ingedrukten wagon.

De machinist van den eersten trein, Antanow, was reeds zeven jaar in dienst en behoorde tot de z.g. stootploeg, de speciale voorwerkers. Bij de ondervraging bleek echter, dat hij van het reglement van vervoer, noch van den internen dienst veel afwist. Dat de hoofdconducteur onderweg z'n chef was, begreep hij « specialist » heelemaal niet. Op signaalschijven lette hij nooit, hij vertrouwde alleen zijn oogen. De stoker Golubew was eveneens lid van de « stootploeg », ook dus een specialist. Deze had zich, aldus zijn eigen verklaring, nog nooit met de signaal-techniek bezig gehouden. Hij had er wel eenige voorstelling van.

En de conducteurs?

Zij bleken wel de stationsnamen te kennen, doch begrepen van hun dienst niets. Waarom ook? Komt er een nieuwe conducteur in dienst, dan ontvangt

hij een lijvig dossier met instructies « om te lezen ». Later vraagt men hem dan naar enkele stationsnamen en daarmee is het examen uit. Van signalen wist geen der conducteurs-getuigen iets af.

De baanwachters blijken al even onbekommerd « dienst » te doen als de rest. D.w.z. zij doen ook niets. De lantaarns der signalen branden daarom zeer laag of heelemaal niet. Zelfs voor den oplettendsten machinist is het vandaar bijna ondoenlijk te zien, of de weg vrij of versperd is.

Reparaties aan locomotieven worden zoo uitgevoerd, dat de reminrichtingen doorloopend kapot zijn. Dat 't in Rusland niet tot massa-deraillementen komt is dan ook een wonder. Wellicht is dit te danken aan de geweldige vertragingen, die op alle lijnen plaats vinden, ondanks de hooge straffen.

Het Moskousche spoorwegproces is slechts 'n episode uit de hedendaagsche treurige geschiedenis van het Russische spoorwezen. Het materiaal is oud en verroest, de beambten worden verregaand verwaarloosd en de hoogere chefs bekommeren zich alleen maar om de theoretische discussies over het transportwezen in verhouding tot het Vijfjarenplan en goochelen met groote getallen.

Voor zoover de bladen mogen, oefenen zij op

dezen toestand critiek uit. De « Prawda » weet zoodoende nog enkele interessante nieuwtjes te vertellen over den toestand op de Trans- en Noord-Kaukasische spoorwegen. Bij het station Derbent werd een rangeerterrein aangelegd, zonder dat de spoorwegverbindingen hierop berekend waren. Resultaat : meer dan vier dagen vertraging en alles hopeloos in de war. Reeds 34 onderzoekingscommissies hielden inspectietochten en conferenties, doch de toestand is nog niets verbeterd.

Hetzelfde blad wist ook te melden, dat slechts 25 pct. der arbeiders dienstuniformen kreeg en 1 pct. schoenen draagt. En in de collectieve cantines van Derbent ontbrak verschillende dagen achtereen brood.

Zijdelings bracht dit spoorwegproces ook de onmogelijke toestanden in het Sovjet-Russische telefoonwezen aan 't licht. De verbindingen, die voor de hulpverleening werden aangevraagd, schenen geruimen tijd defect te zijn. Geconstateerd werd, dat dit heelemaal niets bizonders is en interlocale verbindingen tusschen de Russische steden dikwerf meer dan een dag op zich laten wachten, zelfs dikwerf heelemaal niet tot stand komen. Toch vormt het telefoonwezen een der meest geliefde onderdeelen van het Vijfjarenplan. Tot heden heeft men

in Rusland vrijwel uitsluitend buitenlandsche materialen moeten gebruiken, doch thans leveren Leningrad en diverse andere plaatsen eveneens reeds de meest moderne, zelfs automatische toestellen. Wanneer het eerste Vijfjarenplan afloopt, zouden er o.a. in Moskou 150.000 nieuwe abonnees moeten zijn. « Iedere nieuwe arbeiderswoning heeft een telefoon op iedere verdieping », zei me een spez uit het Moskousche telefoonbedrijf. Thans heeft Moskou op zijn millioenen bevolking toch slechts 65.000 toestellen. En in geheel Sovjet-Rusland — Siberië inbegrepen — zijn er ongeveer 350.000. Vergelijkt men daarmee Duitschland of Frankrijk met ruim 800.000 toestellen, dan slaat Sovjet-Rusland met 164 millioen inwoners ook in dit opzicht 'n nogal droevig figuur.

HOE MEN DE JEUGD ONDERWIJST

INDUSTRIALISATIE ALS HOOFDVAK. — LES IN DE ZEDELOOSHEID. — WAT MEN GESCHIEDENIS NOEMT. — KUISCHHEID EEN BURGERLIJKE HERSENSCHIM. — DE VERWAARLOOSDE JEUGD. — IN DE OPVOEDINGSGESTICHTEN. — SCHOOLKINDEREN ALS G.P.U.-AGENTEN. — TREURIGE VOORVALLEN.

De wandeling met mijn jongen begeleider Alexander door de stad, en de gesprekken, die wij samen over tal van onderwerpen hebben gevoerd, hebben mij, naast mijn eigen waarnemingen en de doode cijfers uit boeken en tabellen, eenig idee gegeven van toestanden, die in het machtig Sovjet-rijk bestaan.

Tot voor kort ging deze communist ter school op een lyceum en is als « klaar » voor den bolsjewistischen kamp afgeleverd. Hij behoort dus tot het eerste « vrije » product van de communistische

school, welke geheel en al in dienst van het communisme staat en de taak heeft het kind tot een rasbolsjewist op te leiden.

Nummer één prijkt er op het leerprogramma als hoofdvak : kennis van het communisme, de communistische organisatie, het Vijfjarenplan, de industrialisatie van Rusland. Het is op zichzelf verbazingwekkend, hoe de autoriteiten er via de school in slagen, bij de jeugd zulk een buitengewone belangstelling voor Rusland's industrialisatie te wekken. Statistieken en tabellen vindt men door heel Rusland bij duizenden op alle mogelijke plaatsen. En ook de jeugd, zelfs kinderen van 10 en 11 jaar betoogen over de industrialisatie en goochelen met getallen als ware dat alles haar werk. Elkeen weet dat het hart van den jongen trekt naar kracht, vernuft, durf. Hij gaat direct het groote leven in, naar de fabriek. In de school wordt er niet gestraft of aan examen gedaan, daar worden de jongelui niet als kinderen behandeld. Vandaar dat bij jonge Russen de school een wezenlijk andere plaats is gaan innemen. Iedere school staat onder toezicht van eenige fabrieken. Daar leeren alle kinderen practischen arbeid. Schoolbehoeften worden collectief ingekocht. Zoo wordt op de schoolbanken de col-

lectiviteits-gedachte doorgevoerd.

Een zeer voornaam leervak is : geschiedenis. Doch die historie is voornamelijk bedoeld over het tijdvak van de laatste 13 jaren; wat daarvoor geschiedde en wat er in vroeger eeuwen gebeurd is, wordt den leerling op zulk een verdraaide, in communistische terminologie « gezuiverde » wijze voorgezet, dat vele Russische kinderen van thans niet anders dan den grootsten afkeer kennen voor hun eigen voorouders, zelfs voor hun eigen ouders. En de geschiedenis van de laatste 13 jaren is voornamelijk een opsomming van bolsjewistische helden en heldenfeiten : Wie was Lenin? Waar werd hij geboren? Met wie was hij getrouwd? Welke daden heeft hij verricht? Wanneer werd de Tsjeka gesticht? Waarom werd in 1918 de terreur afgekondigd? Wie was de voorzitter van het Xe Partijcongres? Waarom is de paus een klasse-vijand?

Vervolgens : de strijd tegen den godsdienst. Door bestudeerde atheisten wordt methodisch ieder godsdienstig gevoelen en iederen godsdienst bestreden en wordt de jeugd geleerd, hoe zij in de beklagenswaardige individuen uit den voor-bolsjewistischen tijd het godsdienstig bijgeloof hebben te bestrijden. Daartoe worden zij georganiseerd in de Komsomolzen, die bij de openlijke anti-godsdienstige be-

weging de voorhoede vormen. Een bizonder leervak — uitvinding van den duivel zelf — is het onderwijs in de zedeloosheid in de bolsjewistische terminologie : opvoeding der jeugd in natuursexueelen zin. Daartoe dienen z.g. literatuurlessen, onderlinge discussies, opstellen, enz. Men vergete vooral niet, dat in de U.S.S.R. alleen het coëducatiesysteem wordt toegepast. Stel u dan voor, een onderwijzer, die aan een klas met leerlingen op sexueel gebied vragen ter beantwoording geeft, die met deze leerlingen openlijk spreekt en discussieert over de sexueele daden en vooral sexueele afwijkingen. En om dit onderwijs « vlotter » te doen verloopen, worden in de leeslessen pornografische werken voorgelezen. Alexander vertelde me dan ook zonder blikken of blozen, dat hij Barbusse, Zola op die wijze gelezen had en dat men de Decamerone van Boccaccio zelfs in tweegesprekken voordroeg !

Een ander ernstig verschijnsel is de toenemende dronkenschap onder de leerlingen. In het industriegebied van Moskou gebruikt, op de 200 leerlingen der lagere school van 7 tot 14 jaar, 85 pct. geregeld alcohol, waarvan 30 pct. tot volslagen dronkenschap.

Zoo heeft de Sovjet-Russische regeering de opgroeiende jeugd in de hand, zoo past zij het spreekwoord toe, dat wie de jeugd heeft, ook de toekomst heeft.

En toch, is het wel mogelijk, dat een staat met dergelijk intens bedorven burgers, lang overeind zal kunnen blijven? Zal veeleer niet uit den boezem van dit ontmande, ontzenuwde, verdierlijkte Jong-Rusland de beweging voortkomen, die leiden moet naar een volstrekten chaos?

Bolsjewistische opvoedingsmethode leidt tot de grootste liederlijkheid, de ernstigste ziekten-epidemieën, de meest rigoureuze gezagsmiskenning.

Wanneer jongens en meisjes van dertien, veertien jaar theorie in de zedeloosheid krijgen, wanneer hun voorgehouden wordt, dat het begrip kwaad, onkuischheid, zonde, slechts een achterlijkheid van de burgerlijke samenleving is, dan staat er deze jonge menschen niets in den weg, ook de practische daad te stellen. En wanneer Alexander mij vertelt, dat hij op de schoolbanken met meerdere « vriendinnen » heeft geleefd, dan heb ik helaas geen enkele reden daaraan te twijfelen. Schoolmeisjes van 14 jaar, die moeder moeten worden, anderen die zich naar de lage driften van medeleerlingen en onderwijzers hebben te richten; scholen, die voor

het grootste gedeelte aangetast zijn door geslachtsziekten : dat zijn feiten, die ik met eigen oogen zag, of mij door overtuigde communisten werden meegedeeld.

Moordenaars, dieven, roovers, brandstichters worden bij duizenden in Rusland op de schoolbanken gekweekt. Zij ontvluchten huis, school en dwang en voegen zich bij het ontzettende leger van verwaarloosde kinderen, dat door heel Rusland rondzwerft. Cijfers zijn daarvan niet te geven. De vreeselijke terreur van de jaren 1917-'23 heeft millioenen kinderen ouderloos en dakloos gemaakt. Talloozen zijn als ratten langs den weg gestorven, honderdduizenden zwerven er nog rond en hun aantal blijft door de toename met jongens en meisjes uit de latere jaren minstens even groot. Einde 1932 las ik een statistiek dat er nog 500.000 verwaarloosde kinderen zouden ronddwalen. In Moskou weet men het niet, doch men vermoedt, dat dit getal juist is, over de geheele Unie genomen. Wanneer er overal elders in Sovjet-Rusland zooveel verwaarloosde kinderen, zooveel zwervertjes ronddolen als hier in Moskou dag en nacht te zien zijn, dan moet het getal reusachtig groot zijn.

De regeering heeft gepoogd, door oprichting van

opvoedingsgestichten hierin verandering te brengen. Zij is daarin niet geslaagd. Het aantal gestichten dat men heeft gebouwd is als een druppel op een gloeiende plaat. Bovendien : het communistisch verbeteringsregiem heeft bizonder aan deze jeugd zijn failliet beleefd. In tal van gestichten probeeren inderdaad ernstige paedagogen vruchtbaar werk te leveren, doch nog veel grooter is het getal der verbeteringshuizen, waar de jeugd nog verder lichamelijk en zedelijk vermoord wordt. Het betrokken volkscommissariaat zelf heeft moeten toegeven, dat zelfs in de « verbeteringshuizen » onder de jongens en meisjes de grofste dingen mogelijk waren, dat het er mankeerde aan toezicht, kleeding, eten, brandstoffen, enz.

In de Moskousche « Prawda » van 3 Oktober 1931 kon men hieromtrent het volgend officieele bericht lezen : « Het aantal der daklooze kinderen is in Moskou thans weer verontrustend hoog gestegen. Uit een enquête die werd ingesteld is gebleken, dat een belangrijk deel van hen ontsnapt is uit de kindertehuizen. De ervaring leert, dat uit goedbestuurde tehuizen de kinderen niet ontvluchten. Ongelukkiger wijze is 't aantal internaten, die aan hun doel beantwoorden bij ons zeer gering. Ook het onderwijzend personeel is niet geschikt voor zijn taak.

De tucht is slecht. Ieder daklooze, dien wij op straat ontmoeten, bewijst ons, dat wij ons werk slecht verrichten. Laat ons van Lenin leeren de goede voorbeelden na te volgen en anderen voor te houden. »

Tallooze studenten en studentinnen zijn agenten of provocatie-agenten der G.P.U. Zij bespionneeren hun mede-studenten, hun onderwijzers en leeraren, zelfs leeren zij hun ouders verklikken. Lang niet alle leerlingen zijn het met de communistische methodes eens. Doch wie de onvoorzichtigheid heeft, deze methode te critiseeren, zal er zwaar voor boeten. Weinige dagen later toch verdwijnen zij — dikwerf niet ouder dan 15 à 16 jaar — in de gevangenissen van de G.P.U., vanwaar zij worden verbannen naar Noord-Rusland of het Solovetsky-eiland, naar ontzettenden dwangarbeid. Talloozen — naar wie geen haan kraait — zijn in de Lubjanka om het leven gekomen en, volgens vermoedelijk zeer juiste opgaven, zijn er in de concentratiekampen van Solovetsky ruim 20.000 kinderen in den ouderdom van 13, 14, 15 en 16 jaar, waarvan er velen door een onvoorzichtigheid op school daarheen gebracht zijn. Laat ik u ter illustreering van de verhouding van leerling tot leeraar het volgend verhaal vertellen, opgeteekend door den Russischen journalist

Michail Sostschenko uit den mond van een leeraar.

De leeraar komt de klas binnen.

De primus der leerlingen springt op en roept: «Zoo zijt gij dus alweer te laat gekomen», waarop de leeraar zich verontschuldigt met de mededeeling, dat de tram ergens in een straat werd opgehouden en hij verder moest loopen. Doch de primus maakt een gebaar en brult: « Wij kennen die smoesjes », aan het eind van het debat ging de leeraar opgewonden op en neer door de klas, waarop een leerling riep: « Loop niet zoo op en neer, ga liever voor 't bord staan ! »

Hoe zijn nu onder deze omstandigheden de resultaten van het onderwijs? Er bestaat een algemeene leerplicht, doch er zijn op geen stukken na genoeg scholen. In plaatsen waar tijdens het Tsarisme tal van lagere en middelbare scholen waren, zijn er verscheidene opgeheven of gecombineerd. Met de bevoorrading van het onderwijs-materiaal is het algemeen slecht gesteld. Aan leerboeken is groot gebrek. Niet echter aan drukwerken en boeken over de revolutie, over Lenin, enz.

De Moskouer « Zentralzeitung » van 20 Januari j.l. gaf een bericht dat boekdeelen spreekt. Het was afkomstig uit de stad Rajewsk, vanwaar de leider der school van de Jong-Communisten, dus de meest

bevoorrechte kaste, schreef, dat van de 65 nieuwe leerlingen sinds 12 September er 10 (let wel: men heeft het hier over diegenen, waarvoor men alles doet) wegens ondervoeding en totaal gebrek aan kleeding niet meer kwamen. Ook aan onderwijsmateriaal is gebrek. Voor de bestrijding van kosten werden in het geheel voor 1932 160 roebel beschikbaar gesteld, terwijl een Duitsch leerboek al 3 roebel kost. Een werkzaal, aldus vervolgt de klacht, kan weliswaar verwarmd worden, doch er is gebrek aan brandstoffen en de cooperatieve inkoop-afdeeling kan niets daaraan verhelpen.

Is het dan te verwonderen, dat de z.g. « afgestudeerden » dezer scholen overal en in alles te kort schieten? Of gelijk mijn gastheer het zegt, dat zij met een brein vol communistische slagwoorden geen machine kunnen laten draaien !

WAT ER VAN GELOOF EN GODSDIENST TERECHTKOMT

WAT DE GESLOTEN DEUREN DER KERKEN ZEGGEN. — DE GODSDIENSTVERVOLGING NEEMT TOE. — DE KLEINE SCHAAR GETROUWEN. — EEN MARIALOF. — AANGRIJPENDE OOGENBLIKKEN. — DE STRIJD DER GODLOOCHENAARS. — HUN VIJFJARENPLAN. — DE LENINCULTUS. — SOMBERE TOEKOMST. — EEN SPRANKJE HOOP?

In Moskou behoeft men, — men weet het uit iedere beschrijving, — niet naar kerken te zoeken. Wie zou denken dat de godsdienstvervolging alle kerkgebouwen zou hebben weggevaagd, vergist zich, evenals het zeer onjuist zou zijn, uit de aanwezigheid van nog zooveel kerken te besluiten, dat het met den strijd tegen den godsdienst zoo'n vaart niet zou loopen.

Moskou zou met de helft der thans overeindstaande kerkgebouwen mogelijk nog voorzien in

de behoeften. Daaraan kan men den toestand, op godsdienstig gebied niet afpassen. Doch wat den oppervlakkigen bezoeker bij een nadere bezichtiging der verschillende kerken wel wat moet zeggen, is de toestand, waarin zij zich bevinden. Met een hoogst enkele uitzondering zijn deze bijna allen in hooge mate bouwvallig. Slechts zeer zelden ziet men een gave vensterruit, terwijl de kruisbeelden, versieringen en ornamenten geheel zijn vernield, afgevallen of weggebrokkeld.

Daarbij zijn de kerken zoo goed als alle gesloten. Die nog open zijn, dienen grootendeels tot bioscoop, clublokaal en andere.

Die vervallen en gesloten kerken, zoo eenzaam en verlaten zij daar staan, vormen de welsprekendste propaganda voor den strijd der godloochenaars tegen God en godsdienst. De uit hun hengsels hangende deuren, de met balken en planken versperde ingangen spreken een luide taal in al hun doodschheid. Niemand bekommert zich meer om hen. De priesters, die hier vroeger het geloof predikten en de plechtigheden deden, zijn grootendeels vermoord of verbannen. De nog trouw gebleven geloovigen zijn verstrooid en het zijn er nog maar enkele, die het geloof praktisch durven belijden. En het jonge geslacht? Het gaat de kerken met een

medelijdend lachje voorbij, gelijk wij in de musea de houten idolen en andere godsdienstige voorwerpen van de heidenen schouder ophalend bezien. Voor hen is de Kerk het instituut van het bijgeloof geworden....

Wanneer men zou beweren, dat de uitoefening van den godsdienst in Rusland bij de wet verboden is, dan zou men zich aan een formeele onjuistheid schuldig maken. De wet verbiedt zulks niet. Doch wat de staat wel doet is, met alle middelen die haar ten dienste staan, den godsdienst trachten uit te roeien.

Volgens mij verstrekte gegevens zijn er in Moskou nog ongeveer « 8 kerken of kapellen, die voor godsdienstige plechtigheden worden gebruikt ». De Roomsch-Katholieken die ook onder het Tsarisme een belemmerd bestaan leidden, moeten het onder bolsjewistisch regiem wel 't hardst van allen ontgelden. Zij toch worden bestuurd door den « aartsklassevijand » den Paus van Rome en het voorlezen in de kerk van een Encycliek van den H. Vader was dan ook al voldoende, om den officieerenden geestelijke wegens hoogverraderlijke handeling naar het Solovetsky-eiland te verbannen. Toch zou er in Moskou nog een Roomsch-Katholieke kerk te vin-

den zijn. Daar heb ik een ganschen dag vruchteloos naar gezocht en reeds had ik den moed bijna opgegeven, toen ik op een stil plein orgelmuziek meende te hooren. Ik luisterde..., daar drong een melodie van een bekende hymne ter eere van het Allerheiligste Sacrament zachtjes door het schemerduister tot mij door; ik had de kerk gevonden !

In een zijschip brandden kaarsen voor een Mariaaltaar. Voor het altaar knielde de gebogen gestalte van een grijzen priester en in de kerk, opgenomen in het schemerduister, baden ongeveer 60 mannen en vrouwen, allen ouden van dagen. Op het zangkoor zag ik boven het speelgestoelte van het orgel het grijze hoofd van den organist, die den samenzang van de aanwezigen begeleidde. Het was het « Tantum Ergo » dat den dienst besluiten ging. De altaarschel gaf rinkelend het teeken en boven de gebogen hoofden der aanwezigen gaf de priester den zegen met het Allerheiligste.

Er is door mij toen een siddering gevaren. De indruk van dat oogenblik kan ik niet en nooit beschrijven. Daar stond ik, lidmaat van dezelfde Katholieke kerk, te midden van het helsche Moskou. Buiten werd het donker. De roode kaarsenvlammen verlichtten schaars het schamele altaar. De biddende mannen en vrouwen schenen vage gestalten

in de duisternis. Lang ben ik in deze kerk gebleven. Ik kon mij van deze gewijde omgeving niet losrukken. Hier pakte mij het innige, alle gevaar en menschelijk opzicht tartende geloof dezer lieden. En uit hun liederen, die zij na den dienst op innige, smeekende, ja bezwerende wijze zongen, sprak tot mij hun rotsvast betrouwen op God en de Moeder Gods....

In den strijd tegen den godsdienst staan de jonge communisten, de Komsomolzen in de voorste rangen. Deze hebben, gelijk ik in het vorig hoofdstuk reeds schreef, methodisch en wel — geinstrueerd leeren vechten tegen God en godsdienst.

Zij, de jong-communisten genieten den bizonderen steun van den Staat in al hun anti-godsdienstige bedrijvigheid. Diezelfde Staat voert den strijd op zijn manier, door wettelijke belemmeringen in 't leven te roepen en zware fiscale lasten op de nog bestaande kerkgebouwen te leggen en wanneer na dat alles, hier en daar nog een kerk open is en er de H.H. Diensten plaats vinden, dan weet de G.P.U. er wel raad op, die immers over zulke elastische instructies beschikt, dat zij ieder oogenblik van den dag zoo radicaal mogelijk kan optreden.

Wanneer er dan ook in Moskou en elders nog

kerkgebouwen in dienst van den godsdienst bestaan, dan is dat niet toe te schrijven aan goedgunstigheid der machthebbers, doch aan opportunistische overwegingen. En de opportunistische overwegingen doen bizonder opgeld in Zuid-Rusland, in het Kaukasus-gebied en andere « gesloten » deelen van Rusland, waar de volksaard nog zoo is, dat de Godloochenaars daar voorloopig nog een kleine rol spelen.

Met tientallen menschen in Moskou heb ik over den godsdienst gesproken. Bij het overgroote deel van hen allen ontmoette ik een diepen afkeer van den strijd tegen den godsdienst en met verontwaardiging — zij het slechts onder vier oogen — heeft men mij verteld van de wijze, waarop men in de heftigste campagnes van 1927, 1929 en 1930 tegen kerk en priesters is opgetreden.

Begin 1930 waren ongeveer 50 bisschoppen, meer dan 3.600 priesters en bijna 10.000 kloosterlingen gevangen genomen en gedeporteerd. Na een jaar bedroeg het aantal gekerkerde bisschoppen en prelaten meer dan 120. Van bijna 250 priesters uit het bisdom Charkow, die er in 1929 nog waren, restten er een jaar later nog 70. Thans is hun aantal nog veel minder. De laatste seminaries zijn gesloten.

En wat is hier niet aan voorafgegaan !

Moord op 25 bisschoppen en 1215 priesters tijdens deze terreur van 1919 tot 1922, rustelooze deportatie van priesters en kloosterlingen naar het Solovetsky-eiland sedert 1919 tot heden, roof en brandstichting en vernieling in de meeste kerkelijke gebouwen.

Het is een woord van Dostojewsky: « Een atheist kan geen Rus zijn. — Een atheist eindigt aanstonds Rus te zijn ». Hij bedoelt, dat de Rus gehecht is aan z'n geloof, aan mysticisme, dat hij geloovig van nature is. Dat hebben de bolsjewistische machthebbers ook ingezien. Daarom gaven zij iets in plaats van het aloud Christelijk geloof. Zij exploiteerden die gevoelens, stelden de machine als 'n god in plaats van den God aller tijden en verhieven Lenin tot den eersten pontifex der materialistische religie. Lenin werd tot bolsjewistische heilige gecanoniseerd. Daarom rust zijn gebalsemd lichaam in het schrijn op het Roode Plein, daarom overstrooien de leiders het land met teksten en gezegden van Lenin, daarom zweert men bij zijn uitspraken en hoort men in alle debatten telkens een telkens weer, « Lenin heeft dit gezegd, Lenin heeft dat gezegd ».

Den huidigen leiders is al dat gezweer bij de her-

innering aan Lenin een doorn in het oog. Het hedendaagsche bolsjewisme beantwoordt niet veel meer aan wat Lenin er van maakte. Doch desondanks roepen zij Lenin tot getuige van al hun doen en laten. Ook bolsjewistisch Rusland heeft zijn «heiligen» noodig. En op het Roode Plein staan de pelgrims in de rij om Lenin in zijn schrijn te zien....

Een bezoek aan het anti-religieuze museum in het vroegere klooster « In het H. Lijden van Christus » hier te Moskou heeft in mij ieder optimisme gedood. Wat daar aan bijeenverzameld materiaal te zien is, bewijst duidelijker dan welke bewijsvoering, hoe treurig het thans met den godsdienst gesteld is. Honderden spotplaten uit alle mogelijke dorpen en steden prijken aan de wanden, waarop priesters en kloosterlingen, rabbijnen en dominees op de grofste, liederlijkste manier worden beleedigd. Ik spaar mijn lezers de beschrijving der veelal zedelooze voorstellingen. Er zijn voorts groote verzamelingen van kerkelijke gebruiksvoorwerpen, relikwieën, enz. Met doorzicht en kennis van zaken is alles uitgestald, zoo geraffineerd, dat ik onomwonden verklaar, dat voor een niet ontwikkeld mensch, een bezoek aan dit museum voldoende kan zijn, om hem zijn geloof volkomen te ontnemen. De directeur

van dit museum, een intellectueel godsdienstbestrijder, was een en al activiteit om mij, in wien hij wellicht een weetgierigen partijgenoot veronderstelde, van de nieuwe plannen der godloochenaars op de hoogte te brengen.

Ook in de godsdienstbestrijding is een Vijfjarenplan ontworpen dat bereids reeds is ingezet. Wil men eenige cijfers? In twee jaar zal het aantal van den bond van godloochenaars tot 29 millioen worden opgevoerd. Ruim 12 millioen zijn jongens en meisjes beneden de 18 jaar. Er zullen 250.000 communistische cellen worden gevormd speciaal door de jeugd in de scholen, centrale woningen en gestichten in alle gemeenten in Rusland. De propaganda zal worden gevoerd via tooneel en bioscoop. Speciale reizende tooneelgezelschappen zullen overal in Rusland anti-religieuze opvoeringen geven en in diverse studio's zullen tal van filmen van agressief anti-godsdienstigen inslag worden samengesteld.

In 1933, wanneer dit Vijfjarenplan grootendeels zal zijn uitgevoerd, stelt men zich voor de godloochenaars van geheel de wereld uit te noodigen om in Moskou de « overwinning » te vieren en een internationale van godloochenaars te formeeren.

Bij het heengaan stelde de directeur mij een pas

op de bolsjewistische Staatsdrukkerij verschenen boek ter hand. « Sectariërs en Papen » van de godloochenaars U. Golowkin en M. Popow. De beide schrijvers behandelen daarin op ontstellend cynische wijze den toestand van de kerk in de voormalige gouvernementen Wladimir, Jaroslaw en Kostroma.

In het gebied van Iwanow, waar officieel 4.503.700 inwoners staan genoteerd, is het den « arbeiders », aldus de schrijvers, sinds de October-revolutie van 1917 gelukt, 788 orthodoxe kerken, 61 kloosters, 3 katholieke kerken, 3 moskeeën en 3 synagogen te sluiten. Voor het eind van 1932 is de « opruiming van de overblijfselen der reactie » te verwachten, hetwelk een bezit van 16 millioen roebel « uit de handen van de gevaarlijke klassevijanden zal halen ». Bizonder hebben de godloochenaars in deze gebieden 't afgezien op de klokken, die bij het Russische volk zeer geliefd zijn. De dertien klokken van den dom van Rostow zijn wijd en zijd beroemd. Ook daarnaar strekt de bolsjewistische klauw zich uit. De bovengenoemde schrijvers hebben uitgerekend dat nog 558.360 Pud koper en brons « onttrokken is aan den socialistischen opbouw ». Een passage vind ik in het boek, waarmede ik heden

besluiten wil en waarin ik een lichtsprankje wil zien in deze goddelooze duisternis. Daar zeggen de schrijvers: « Vroeger heeft zich de bevolking dikwijls beslist passief tegen den clerus gedragen; echter nu, nu de lauwen afgevallen zijn, heeft men uitsluitend met fanatieke aanhangers der Kerk te doen, die een vertwijfelden tegenstand bieden ! »

Zouden de geloovige trouwe Russen eindelijk tot bezinning komen?

HOE ER VOOR ZIEKEN EN ZWAKKEN GEZORGD WORDT

THEORETISCHE VOORSCHRIFTEN. — IN HET LENTEPALEIS VAN TSAAR NICOLAAS II. — EEN DRUPPEL IN DE ZEE. — OFFICIEELE CIJFERS. — DE FEITEN. — EEN DOKTERSOPLEIDING. — GESLAAGD PER DECREET. — INTENSE HAAT TEGEN HET REGIEM.

Met verbijstering moet men hier telkens constateeren, met welk een bijna volkomen negatie van de rechten en belangen van het individu, de Sovjet-Russische machthebbers hun plannen opzetten en hun besluiten nemen.

Deze negatie spreekt het duidelijkst uit de toestanden die er op gezondheidsgebied in Sovjet-Rusland bestaan.

In alle beschaafde landen wordt daarvoor een groot deel van het nationale budget besteed aan de openbare volksgezondheid. Ook Sovjet-Rusland wil

voor een beschaafd land doorgaan, derhalve ook voor sociaal-hygienische belangen zorgen. De eerlijkheid gebiedt vast te stellen, dat er verscheiden ziekenhuizen, sanatoria, klinieken, enz. bestaan. Men heeft mij tal van prospectussen, foto's en beschrijvingen voorgelegd en dus wil ik dat aannemen. Bovendien, ik heb er zelf al verscheidene bezocht hier in Moskou en mijn bezoek aan de gummischoenfabriek stelde mij vis-à-vis eener algemeene kliniek, waar het er in alle opzichten vrij goed uitzag; doch dan moet ik er aanstonds bijvoegen, dat men er niet in geslaagd is, in Moskou 'n tweede dergelijke kliniek aan te wijzen. Zoo is het ook met de kindertehuizen, die een onderdeel van een bepaalde fabrieksgemeenschap uitmaken. Deze tehuizen vindt men inderdaad nabij de fabrieken, doch slechts een zeer, zeer klein gedeelte der kinderen der arbeiders kan er een plaatsje verwerven. Zoo is het er verder overal mede gesteld: rusthuizen in Moskou, bestemd voor de arbeiders en arbeidsters om er een paar dagen op te knappen. Op de slaapzalen slechts eenige tientallen bedden. Sanatoria in de Krim. De foto's er van zijn verrukkelijk. De gegadigden vormen een leger van meerdere millioenen arbeiders: de uitverkorenen zijn slechts eenige duizenden.

In Moskou — en naar ik vernam, ook in andere groote steden — zijn tal van voormalige patriciërshuizen ingericht. De inrichting heeft men echter zoo gelaten als deze was, waardoor van deze gebouwen geen praktisch gebruik kan worden gemaakt. In zoo'n patriciërshuis dat ik bezocht, vond ik de inrichting vrijwel terug, zooals deze eertijds door een grootvorst of graaf bewoond werd. Zelfs de portretten van 's mans voorouders hingen nog aan den wand. Alleen zag er alles ontzettend vervuild en onderkomen uit. De ornamentversieringen van stoelen en tafels, de hemels boven de ledikanten hingen er aan flarden bij. Een spijker of wat lijm was beslist voldoende om de zaak weer in orde te brengen. Niemand schijnt er aan te denken.

In de propaganda wordt geschermd met foto's uit de Krim. Een Sovjet-Rus, « spez » in een Moskousche fabriek, is zoo gelukkig ieder jaar een paar dagen te kunnen doorbrengen in het paleis Livadia, de voormalige voorjaarsresidentie van Tsaar Nicolaas II. In dit prachtige renaissancegebouw, schitterend gelegen, komen thans jaarlijks ongeveer 20.000 arbeiders en arbeidsters hun vacantie doorbrengen. Er heerscht in deze vacantieoorden een streng regiem. In het paleis Livadia

kunnen ongeveer 1.500 vacantiegangers worden geherbergd. Zij hebben zich allen te voegen naar den strengen, bijna militairen regel des huizes.

Dergelijke vacantie-oorden zijn er in de Krim nog talrijke te vinden. Met het oog op deze « feiten » zal men dus bezwaarlijk kunnen ontkennen, dat er op dit gebied in Rusland iets gebeurt.

« Doch », zoo vroeg ik den Sovjet-Rus, « hoeveel plaatsen zijn er in al die sanatoria, rustoorden, enz. voor de arbeiders beschikbaar? »

De man meende van eenige millioenen.

Ik wil dat aannemen. Doch wat beteekent dat voor een land, waar alleen reeds 18 millioen fabrieksarbeiders zijn, (om nog te zwijgen van de landarbeiders, spoorwegpersoneel, enz.) en een bevolking van 168 millioen.

« En wie komen het eerste in aanmerking voor uitzending naar zoo'n vacantieoord », luidde mijn tweede vraag?

Natuurlijk, diegene, die zich voor den bolsjewistischen staat het meest verdienstelijk maken en dat zijn natuurlijk de speciale arbeiders, de leden der stootploegen en der communistische partij.

Aan 23 arbeiders — willekeurig gekozen — stelde ik de vraag, of zij in 1931 in een sanatorium of vacantie-oord geweest waren. De meesten keken

mij ietwat wantrouwend aan, enkelen grijnsden, de 24e was er inderdaad geweest. En hij was natuurlijk lid der partij en voorman.

Datzelfde onderscheid wordt overal gemaakt: in de jeugdtehuizen, jeugdkolonies, speciale ziekenhuizen, enz. Deze inrichtingen zijn veelal perfect in orde; de meest moderne installaties op medicinaal gebied ontbreken er niet, doch voor den gewonen Russischen arbeider, die niet tot de uitverkoren kaste behoort, blijven zij ontoegankelijk. In een land waar voor het allergrootste deel der bevolking de eerst-noodzakelijke zaken als consumptie, kleeding en behuizing ontbreken, behoeft men waarlijk niet te denken: « ieder arbeider zijn zomerpension ». Daar geldt vooreerst nog: « ieder arbeider zijn dagelijksch maal ».

In de praktijk houdt de regeering met de bolsjewistische theorie over de gezondheid e.d. ook weinig rekening.

Molotow, de minister van arbeid, kondigde zelf aan, dat de regeering besloten heeft, ter doorvoering van het Vijfjarenplan, een millioen arbeidersboeren te requireeren en naar de hout-exportbedrijven te zenden. Dat wil zeggen, dat een millioen mannen, vele met vrouwen en kinderen,

gewoonweg van het eene eind des lands naar het andere wordt gebracht, naar veelal onherbergzame oorden, waar ziekte-kansen enorm groot zijn.

En hoe handelt men officieel niet met de gevangenen in de houthakkers-kolonies van Noord-Rusland en het Solovetsky-eiland?

Wat te denken van den gezondheidstoestand als gevolg van de zedelijke opvattingen in bolsjewistisch Rusland?

Slaan we de officieele statistiek der geslachtsziekten na. Gemiddeld is 36 ten honderd in geheel Rusland door venerische ziekten aangetast. Er zijn gebieden, waar deze cijfers het dubbele beloopen.

Laten we ook hierover de communistische bladen aan het woord: « Sa Industralisazu » bericht van het ziekenhuis in de stad Dnepropetrowsk, de stad waar de groote fabriek « Petrowski » staat: « Het ziekenhuis, waarin vóór allen de arbeiders van de fabriek behandeld worden, heeft men eenvoudig gesloten. De directeur-geneesheer werd het moe en begon de eene na de andere afdeeling te sluiten. »

Hetzelfde blad meldt uit de stad Beresniki, dat de medicinale hulp in alle opzichten faalt: « Wij kozen ter ondersteuning der gezondheidsvoorzorgen in het industriegebied van Moskou het bedrijf « Elektrosawod », waar 800 tot 1000 personen

arbeiden. De kliniek is verborgen in een miserabel vertrek, dat hiervoor op geenerlei wijze berekend is. Verplegers zijn er in 't geheel niet. Alleen met de grootste moeite slaagt men er in, de artsen op hun posten te behouden.

Noch de apotheker, noch de ziekenzuster werkt op éénzelfde plaats langer dan 2 à 3 maanden. De voorzorgsmaatregelen tegen ziekten zijn afgeschaft. Is het dan te verwonderen, dat het bedrijf «Elektrosawod», een der beste ondernemingen van de Sovjet-Unie met haar perfecte afdeelingen, iedere maand 18.000 tot 20.000 arbeidsdagen verliest, wijl het met de medicinale verzorging slecht gesteld is. Zoo is de toestand bij de « Elektrosawod ». Nog erger is het in andere Moskousche bedrijven. »

En wat te denken van de prachtige verzorging der kinderen? Wij geven u onze indrukken van een bezoek aan een gemeenschappelijke woning in Moskou: Wanneer ge achter het Wintertheater komt, dat in een kleinen tuin staat, treft uw oog een zeldzaam schouwspel. Direct onder den vrijen hemel staat een kachel. Er omheen zijn vrouwen bezig en spelen kinderen op en door elkaar. De mannen zitten rond de eenige tafel en zwijgen, rooken, somber voor zich uit ! Zoo ziet er een ge-

meenschappelijke woning voor arbeiders met familie uit!...

Bij mijn omzwervingen door Moskou had ik het geluk, ergens in een ziekenhuis een jongen dokter te ontmoeten, die sinds eenige jaren zijn studies had beëindigd. Hij behoort niet tot de communistische partij. Zijn salaris bedraagt... 90 roebel per maand (een fabrieksarbeider heeft er 150). Na zijn eindexamen kreeg hij op een goeden dag doodeenvoudig de aanzegging, dat hij naar een bepaalde plaats had te vertrekken. Eerst was hij aldus werkzaam in een kolchose in Siberië en van dat boerenbedrijf werd hij verlost door een bevel om naar de Krim te gaan. Tenslotte dirigeerde men hem weer naar Moskou.

« Waarom weigert gij niet, op dergelijke commando's in te gaan? »

« Omdat dit gelijk zou staan met onvrijwillige deportage en volslagen armoe. »

Van de opleiding tot artsen en andere intellectueele groepen heeft mijn zegsman mij fraaie toestanden verteld. Op 'n goeden dag worden er wat meer ontwikkelde jongelui uitgezocht, die dan gedurende drie à vier jaren speciale lessen moeten volgen. De meeste dezer uitverkorenen zijn echter

zoo onvoldoende onderlegd, dat zij met geen mogelijkheid de lessen kunnen volgen. In verband met de groote vraag naar dokters, moet het betrokken Volkscommissariaat ieder jaar een groot aantal « afgestudeerden » hebben. En omdat men weet, dat bij een examen slechts heel weinigen een diploma zouden behalen, worden er maar geen examen gehouden. Men verklaart hen « per decreet » geslaagd en zonder werkelijk ook maar het allergeringste begrip te hebben van hun taak, worden zij als geneesheeren op de zieken losgelaten.

Dat dit niet alleen voor de zieken doch ook voor henzelf ernstig is, ervaren die dokters eerst, wanneer door hun toedoen tallooze zieken verergeren en epidemieën eerder toenemen dan uitsterven.

Dan komt de G.P.U. ter plaatse, constateert, dat de betrokken arts « in gebreke » is gebleven en levert hem af in de gevangenis. Heeft de arts nog het ongeluk af te stammen van een tsaristen familie, dan wordt hij 99 van de honderd keeren verdacht van opzettelijke slordigheid en sabotage en krijgt hij op 'n Dinsdagnacht den kogel of verdwijnt naar de wouden van Noord-Rusland.

« Hoe staan de intellectueelen van Rusland tegenover het bolsjewisme? » vroeg ik tot slot aan den jongen dokter.

« Ik verklaar u pertinent, dat de werkelijke intellectueelen van Rusland, hetzij ingenieur, dokter of leeraar van professie, doodsvijanden van het huidige regiem zijn. Dat weet Stalin zeer goed, vandaar dat wij, intellectueelen, nog minder verdienen, dan de jonge arbeidsters in de fabrieken.

Waren wij communistisch gezind, dan zouden wij o.a. in speciale winkels mogen koopen. Is het niet teekenend, dat ik onder de jonge dokters van Moskou geen enkelen ken, die eenig voorrecht geniet! Dat bewijst afdoende dat er niet veel artsen lid der communistische partij zijn. »

« 't Is wel merkwaardig », besloot ik ons onderhoud, « dat het juist de aesculapen geweest zijn, die in de 18e eeuw mede de Fransche revolutie voorbereid hebben in de gezinnen, waar zij als geneesheer toegang hadden. »

« En 't zullen ook weer de jonge aesculapen zijn, die mede aan de spits zullen staan van de beweging tegen het regiem der bolsjewisten », was zijn wederwoord.

DE G.P.U., RUSLAND'S GEHEIME POLITIE

GRENZELOOZE ANGST. — ERGER DAN DE OCHRANA. — DE STICHTING DER TSCHEKA. — DE BUIT VAN 10 JAAR. — EEN GEDAANTEVERWISSELING. — ONGEBONDEN MACHTSMISBRUIK. — WILLOOS INSTRUMENT IN STALIN'S HAND.

Sinds gisterenmiddag ligt Moskou uren achter mij en heb ik de reis naar het Zuiden aanvaard om daar enkele bolsjewistische ondernemingen als den collectieven landbouw, de petroleum-exploitatie e.d. van nabij te gaan bezichtigen en de groote hoeveelheid cijfermateriaal en andere gegevens daaromtrent aan de werkelijkheid te toetsen.

Mijn verblijf te Moskou is vruchtbaar en leerzaam geweest, doch het spijt mij niet, de stad te hebben kunnen verlaten. Over geheel Moskou hangt een onzichtbare, doch zware druk. Eenieder voelt als 't ware een paar machtige oogen op zich gericht die hem in al zijn doen en laten volgen: de oogen

van de geheime bolsjewistische politie, de G.P.U. Wanneer vertrouwelijke gesprekken plotseling worden afgebroken, wanneer men u mijdt, wanneer men zonder morren de onwelwillendste bejegening aanvaardt, wanneer er uit de massa van het geknechte volk geen enkele klacht geuit durft te worden, dan is het de angst voor de alwetendheid, de almogendheid, de alomtegenwoordigheid van de G.P.U., die zich in de oogen van het Russische volk door haar cynische doortastendheid, haar grenzelooze terreur, haar geraffineerde organisatie een positie heeft weten te verwerven, als 'n godheid, om wien een indrukwekkende mythe is gesponnen.

De angst voor de G.P.U. vindt men in de hoogste regeeringskringen, zoowel als onder den kring der havenlooze fabrieksarbeiders, op straat als in den intiemen kring van het gezin. Zelfs mijn gastheer, levende onder buitenlandsche privilegies, dulde niet dat slechts ook maar met een enkel woord op de handelingen der G.P.U. gezinspeeld werd. Zulks beschouwde hij als het spelen met vuur !

Erger dan de «Ochrana», de voormalige geheime tsaristische politie, houdt de G.P.U. in Rusland en daarbuiten huis. Zij is een instelling die door de opperste leiders de ziel der Sovjet-Republiek genoemd wordt. Slechts een lichaam staat boven haar.

Dat is het Politieke Bureau der Derde Internationale, het z.g. Politbureau, waarvan Stalin secretaris-generaal in naam, doch dictator in daad is. Dit Politbureau is het opperste lichaam, dat op zijn tijd ook de rangen der geheime politie van ongewenschte elementen zuivert, doch verder bekommert de G.P.U. zich om niets of niemand, beschermt het bolsjewisme over geheel de wereld, organiseert en ontmaskert samenzweringen, ontdekt sabotage, wanneer hier of daar het Vijfjarenplan mislukt, onderdrukt opstanden der boeren en van het leger, konkelt over geheel de wereld met duistere elementen ter voorbereiding der wereld-revolutie en vermoordt, of laat vermoorden wie het haar of de Russische regeering te lastig maakt.

Van de ontzettende wreedheden, door de G.P.U. en haar voorganger, de Tscheka, reeds bedreven, kan ik wellicht niet veel nieuws meer vertellen. Het moge hier volstaan met in het kort het ontstaan der geheime Sovjet-politie te releveeren.

Op 26 Oktober 1917 kondigde Trotsky in het Petersburger Smolny-instituut af, dat de Kerenski-regeering opgeheven was en dat van dien dag af de bolsjewistische partij het bewind had overgenomen.

In het begin voelde geen der bolsjewistische

leiders iets voor 'n geheime politie of terreur. Zij waren zoo pas uit de vreedzame rust der verbanning, uit Zwitserland, Zweden en Duitschland gekomen, hadden aan de tsaristische geheime politie allesbehalve aangename herinneringen en voelden er niets voor om te gaan moorden. Doch toen reeds doken er sombere, geheimzinnige Aziatische typen als Stalin op en vooral onder hun invloed veranderde spoedig de mentaliteit. En toen het voor de bolsjewistische leiders einde 1917 ging om het « to be or not to be », was Lenin geheel voor de geweldmethode gewonnen en organiseerde hij op 7 November 1917 te Petersburg de Buitengewone Commissie tot bestrijding der tegen-revolutie, der sabotage en der dienstweigering.

In het Russisch luiden de eerste twee woorden: « Tscheswytschainaja Komisija », waarvan ter afkorting gemaakt werd Tsche-Ka. Van de buitengewone commissie werd een weinig bekend revolutionnair, zekere Moses Ssolomonowitsch Uritski, zoon van een rabbijn uit een dorp nabij Kiew, voorzitter. Ook deze begon in den aanvang zachtzinnig, liet honderden verdachte personen in de kelders van het Smolny-instituut opsluiten, doch liet iedere geweldpleging achterwege. Langzamerhand begonnen echter de moordpartijen van voor- en tegen-

standers der revolutie. Tal van samenzweringen werden ontdekt en de eerste officieele ter doodveroordeelingen volgden. Dit lokte bij de contrarevolutionnaire kringen weerwraak uit en moordaanslagen op vooraanstaande bolsjewisten waren het gevolg. De eerste van hen die vermoord werd, was Uritski zelf. Zijn dood zette voor goed de terreur in.

Op 1 September 1918 werden 500 inwoners van St. Petersburg als zoenoffer voor Uritsky in het Smolny-instituut gefusilleerd. De regeering nam de wijk naar Moskou, droeg het bewind over de al-Russische Tscheka op aan den Poolschen revolutionnair Felix Dzerschinski en de bloedigste terreur, die de wereld ooit gekend heeft, was begonnen.

Dzerschinski was in de gevangenissen van den Tsaar een man zonder mededoogen, zonder menschelijk gevoelen geworden. Hij was zeer ontwikkeld en met die ontwikkeling gelukte het hem een organisatie te stichten, die volkomen aan haar doel beantwoordde en doordrong tot in de meest afgelegen dorpen van Europeesch en Aziatisch Rusland.

Hij heeft de terreur wetenschappelijk georganiseerd van uit zijn Tscheka-centrale, de Lubjanka te Moskou, organiseerde den dienst van opspoorders, onderzoekingsrechters, beulsknechten, spionnen,

provocatie-agenten, bestreed met succes de opstanden van Sovjet-revolutionnairen, van de Wit-Russen, de Anarchisten, de Socialisten, de Kulakken en maakte de Tscheka tot het gewichtigste bestanddeel der Sovjet-Unie.

Dzerschinki's toeleg was, door een onmenschelijke terreur een zoodanigen schrik onder de Russen te wekken, dat zij voorgoed den strijd tegen de bolsjewistische republiek zouden opgeven. Daarin is hij volkomen geslaagd. Het uitschot der maatschappij, in een of andere functie bij de terreur in dienst, heeft in de jaren 1917 tot 1927 ruim 1.700.000 menschen op de wreedaardigste wijze om het leven gebracht, terwijl honderdduizenden andere zijn gedeporteerd naar het Solovetsky-eiland en de houthakkerskampen van het barre Noorden, waar zij in ellende en ontbering een zeker einde tegemoet gaan. Toen einde 1923 de macht der bolsjewistische republiek voor goed gevestigd was en alle contrarevoluties waren neergesabeld, stak de bolsjewistische regeering zich in een voor het oog onbloediger gewaad. De « rücksichtlose » terreur werd beeindigd verklaard en met haar diende ook de Tscheka te verdwijnen. Zulks gebeurde op 15 November 1923, toen de regeering oprichtte: « De Vereenigde Staatspolitieke vertegenwoordiging en

haar organen », naar de voorletters in het Russisch O.G.P.U. of G.P.U. genaamd. Deze is niets anders dan een voortzetting van de Tscheka, waaruit na de terreur de bandieten, roovers, moordenaars, zedelijk ontaarden, sadisten, die er de officieele functies bekleedden, zooveel mogelijk verwijderd werden, doch wier plaatsen door niet minder wreedaardige functionarissen werden bezet. De leden van de G.P.U. verschillen slechts hierin met hun voorgangers, dat hun meedoogenloos optreden tegen al dan niet vermeende vijanden, tegenstanders, klassevijanden en dergelijke, meer wettelijke allures heeft.

Alhoewel er geen terreur als in de eerste jaren heerscht, sterven er nog wekelijks honderden onschuldige slachtoffers, beschuldigd van samenzwering en sabotage in de G.P.U.-gevangenissen in Rusland. Iedere week in den nacht van Dinsdag op Woensdag kan men in den omtrek van Lubjanka te Moskou — die geheel door zwaar gewapende Roodgardisten is afgezet — het ratelend geweervuur hooren van het vuurpeleton, dat tientallen gevangenen van 't leven berooft.

Dan komen de beambten der G.P.U. in de overvolle cellen en lezen de namen af van hen, wier beurt gekomen is om hun « straf » te vernemen. Wordt achter de namen geroepen « met bagage »,

dan beteekent dit, dat de betrokkene naar het dwangarbeiderskamp gebracht wordt. Roept men: « zonder bagage », dan beteekent dit, dat op de binnenplaats de dood wacht. Hartverscheurende tooneelen spelen zich dan af. Sommigen rillen dermate van angst, dat zij als verlamd in elkaar zinken; anderen brullen in doodsangst. Een ingenieur, die eenige maanden in de Lubjanka gevangen zat en iederen Dinsdagnacht tientallen slachtoffers zag wegsleepen, hoorde mannen en vrouwen gillen: «moordenaars, bandieten, beulen». Anderen jammerden: « O, mijn kinderen wat heb ik jullie gedaan? » Sommigen riepen in hun doodsangst God en alle Heiligen aan. Jongens en meisjes gilden in hun vertwijfeling om hun ouders. Tot langzamerhand de angstwekkende stilte op de gangen en in de cellen weer terugkeerde en de achtergebleven gevangenen — waarvan de meesten in één zoo'n nacht vaak vergrijsden — stompzinnig op den volgenden Dinsdag wachtten.

In Sovjet-Rusland neemt de G.P.U. thans de eerste plaats in. De regeering acht dit instituut onmisbaar, wil zij niet vandaag of morgen door een contra-revolutie worden weggevaagd of letterlijk in de lucht vliegen. De G.P.U. zelf kent haar positie, weet zich onmisbaar en stijft de autoriteiten dage-

lijks in dat idee, door voortdurend samenzweringen te ontdekken in binnen- en buitenland, hetwelk haar via de legaties in de diverse staten van Europa en andere werelddeelen zeer gemakkelijk is. De G.P.U. is de voorhoede der wereldrevolutie, zij wroet en werkt thans over geheel de aarde en doet dat op een meesterlijke wijze door haar speciale afdeelingen.

Het is mij te Moskou opgevallen, hoe weinig men daar van de inwendige organisatie der G.P.U. afweet. In het buitenland is men door publicaties van vroegere G.P.U.-beambten beter op de hoogte, doch van die publicaties dringt tot het Russische volk weinig door. Het weet alleen, dat tegen de G.P.U. « toch niets te beginnen valt ». Men vertrouwt elkaar niet, omdat eveneens bekend is, dat op iedere 12 Russen een G.P.U.-agent gevonden wordt. En wat men van de G.P.U. rechtstreeks ziet of hoort, is ook wel naar den schrik er in te brengen. Men siddert bij de gedachte aan de wekelijksche terechtstellingen en deportaties, men vlucht vergeefs voor de grijparmen der bolsjewistische wrekers, wanneer op de fabriek een hapering aan de machines of productie, aan sabotage wordt toegeschreven. En ieder verzet tegen een besluit der regeering is machteloos, want de G.P.U. weet het

door te drijven.

Hoe de G.P.U. de belangen van het bolsjewistisch paradijs bchartigt, bewijst o.a. het volgende ontstellende feit. Een ingenieur van ruim 70 jaar, internationaal bekend om zijn kunde inzake waterwerken, woonde met zijn vrouw en dochter in een stille straat te Moskou. De oude heer bemoeide zich niet met de politiek. Eenige aanzoeken om elders in Rusland de leiding van eenige groote werken te aanvaarden, moest hij wegens hoogen ouderdom afslaan. Op zekeren avond hield de G.P.U. plotseling huiszoeking. Alles werd onderste boven gehaald en tenslotte sleepte men den ouden man mee naar de Lubjanka. Niemand begreep waarom. Vrouw en dochter hoorden niets meer van hem, kregen na verscheidene weken een bericht, dat hij wegens administratieve noodzakelijkheid op transport gesteld was. En weerom na lange weken kwam er eindelijk een brief van den ouden man uit Siberië. Men bleek hem naar een Siberisch stadje onder geleide van een peloton soldaten gebracht te hebben. In dat stadje moest hij nu de leiding van een groot irrigatiewerk op zich nemen. Een delegatie van het stadsbestuur verwelkomde hem aan het station. De oude verzocht zijn vrouw en dochter te laten overkomen. Hij werd goed behandeld, had

een huisje in Zwitserschen stijl, 'n goed salaris en genoot nogal wat vrijheden.

Alzoo: als gevangene, onder militaire bewaking naar een nieuwen post.

Met de gewone arbeiders springen de bevelhebbers nog minder zachtzinnig om. Het volkscommissariaat van arbeid deporteert in de komende maanden honderdduizenden boeren van alle streken van Rusland naar de wouden in het barre Noorden, om hout te hakken en 't is de G.P.U. die dit zaakje zal opknappen.

De G.P.U. is qua organisatie thans wellicht beter geoutilleerd dan welke andere politiemacht ter wereld ook. Zij heeft onbeperkte macht: wettelijk in Rusland, onwettelijk doch niet minder onbeperkt in het buitenland, waar zij over leven en dood beschikt als in Rusland-zelf. Niet voor niets heet zij de G(lawnojo) P(olitischeskoje) U(prawionije): Opperste Politieke Vertegenwoordiging.

In den kring der bolsjewistische leiders begint men echter te vreezen, dat de G.P.U. door haar overgroote macht, langzamerhand een welgedane bureaucratische instelling zal worden, die moordt en doodt, minder om de politiek dan wel om de letter van de menigvuldig uitgevaardigde oekasen.

En niet ten onrechte. Een onlangs gehouden en-

quête onder de G.P.U.-beambten heeft uitgewezen, dat nog slechts een zeer klein gedeelte iets weet van de bolsjewistische beginselen. Zij zijn ambtenaren geworden, die blindelings uitvoeren wat hun gelast wordt. En dat het geheele G.P.U.-apparaat, gespecialiseerd in de politieke recherche, gerationaliseerd in de dienstverrichting « onderzoek en vergelding », is een willoos werktuig van Stalin en zijn Aziatische trawanten, die in het Kremlin de Europeesche bolsjewisten zoo goed als geheel verdrongen hebben en nu volgens hun Aziatisch temperament en vooral gedreven door hun intensen haat tegen het oude Europa, de wereldrevolutie alom hopen te vestigen.

HET ROODE LEGER

IN NISJNIJ-NOVGOROD. — OP DE WOLGA. — DE TUSSCHENDEKPASSAGIERS. — EEN DIVISIESTAF AAN BOORD. — WITTE HANDSCHOENEN EN MONOCLES. — HOE INFANTERISTEN WORDEN GEDRILD. — VRAAGTEEKENS. — EEN ENORM LEGER. — DE OORLOGSTOEBEREIDING.

In een ontzettend vervuilden wagon heb ik de reis van Moskou naar Nisjnij-Novgorod gemaakt. Van comfort of hygiéne was in dezen trein niet het geringste spoor. In Nisjnij-Novgorod zette ik de reis voort per Wolgaboot. Aangezien echter trein en boot beiden de vrijheid nemen uren, halve dagen, ja zelfs heele dagen te laat te komen, bestaat er hoegenaamd geen aansluiting. Ruim een dag moest ik wachten voor de witte Wolgadamper vertrok, welken tijd ik benutte, om de oude koopmansstad in oogenschouw te nemen. Doordat de straten bedolven waren onder sneeuwbergen, ging dat bezich-

tigen niet zoo heel gemakkelijk. In Moskou hadden mij een paar Sovjet-Russen bizonder aangeraden het nieuwe Vrijheidspaleis, zetel van het gouvernementsbestuur, nader te bezien. Op dit in Amerikaanschen stijl opgetrokken gebouw zijn de communisten van Nisjnij-Novgorod zeer trotsch. Het herbergt verschillende openbare diensten en is voor 't grootste gedeelte gebouwd van het materiaal der vroegere Christuskerk en der Blagowoschenskij-kathedraal, die door het bolsjewistisch stadsbestuur werden neergehaald. Voorts ben ik gaan zien, naar de terreinen, waar de beroemde jaarmarkt gehouden werd. Werd, want ofschoon de officieele Sovjet-Russische vreemdelingengids vertelt, dat jaarlijks in Nisjnij-Novgorod de grootste jaarmarkt der Sovjet-Unie gehouden wordt, is dit sinds de revolutie niet meer het geval. Jaarmarkten kent het Staatsmonopolie niet !

Daarop ving de groote Wolgareis aan.

Op de Wolgabooten bestaat ook heden nog onderscheid in de eerste en tweede klas. Een klein gedeelte « bevoorrechte » klassebewusten kan zich de luxe permitteeren, daarin te reizen. De groote massa bivakkeert tusschendeks of in de bergruimten. Men staat versteld in het Russisch « arbeidersparadijs » zulk een ontzaggelijk onderscheid in

behandeling van passagiers te vinden en daarbij te moeten constateeren dat ruim 90 % van het overvolle schip zich een behandeling laat welgevallen, die men in Europa de armelijkste landverhuizers niet aandoet.

In de eerste klas kajuit, die ik met eenige andere reizigers deelde, zag het er comfortabel uit. Men kon zich in zachte kussens vleien, terwijl men uit het rooksalon een fraai uitzicht over geheel de boot en de omgeving had. Een medereiziger, 'n Amerikaansch ingenieur, op weg naar Stalingrad wees ik op dit ontzaggelijk klas-verschil. De Amerikaan lachte ironisch en zei: «Gij vergeet, dat 60 % van de communistische partij in Sovjet-Rusland tegenwoordig een hooge betrekking bekleedt. De nieuwe heeren kunnen zich toch niet met die proleten ginds encanailleeren ».

Inderdaad, proleten ! Arme tobbers, alle die ik bij mijn rondwandeling door het tusschendek en beneden in de laadruimte op en door elkaar zag liggen, hun have en goed in ruiten zakken en korven bijeengebonden. De meesten waren boeren, die door de collectiviseering van hun boerderijen tot den bedelstaf waren gebracht en nu op hoop van zegen de Wolga afzakten, om in de petroleumgebieden werk te vinden. Nu en dan kwam er leven

onder de bijna stompzinnig uitziende menschen, bizonder wanneer het eten werd uitgedeeld, meest hard, oud brood en 'n onsmakelijke koolsoep.

Vertrouwelijkheid was er onder de passagiers in 't geheel niet. Ieder hield zichzelf bezig. Men las of staarde naar buiten over de eindelooze velden links en rechts. Acht dagen heb ik over de bootreis van Nisjnij-Novgorod naar Astrakan gedaan. Iederen dag heb ik er uren zitten staren naar den machtigen stroom, die meer op een wilde zee, dan op een rivier gelijkt. Tal van steden deden wij aan. Soms duurde het oponthoud eenige uren, die ik besteedde om me ter plaatse te oriënteeren.

Zoo was ik in de gelegenheid, om in eenige dorpen, enkele collectivistische boerenbedrijven te bezichtigen, waarover in 'n volgend hoofdstuk.

Zoowel bij aankomst als vertrek der boot aan de verschillende landingsplaatsen was het een spektakel van wanorde. Die aan land wilden, botsten tegen de nieuwe passagiers, die aan boord gingen. Mannen vloekten, vrouwen krijschten, kinderen gilden in 't gevaarlijk gedrang. Bij de grootere havens trachtten gendarmen het verkeer te regelen, door als bezetenen met karwatsen op de massa los te slaan. Verbaasd volgden m'n oogen dit wreede schouwspel, dat mij aan sommige films herinnert,

welke ons de onteerende handelingen van de politie onder het tsarisme in beeld brachten.

Dan klonk weer het sonoor geluid der misthoorns en vervolgde de Wolgasteamer zijn lange reis. En weer zitten de passagiers uren en uren te staren naar den grondeloos diepen Wolga, naar de onafzienbare steppen. Een weemoed dringt in aller gemoed, de Wolga maakt zich meester van allen die daar op haar golven heengedragen worden van stad tot stad... Dat is de mysterieuze macht van dit peillooze water, van dezen reus onder de rivieren, van wien de kozakken ons verhalen in hun balladen...

Te Stalingrad kreeg onze boot hoog bezoek. Een groot aantal officieren, leden van een divisiestaf, kwamen aan boord en nestelden zich dra in de eerste-klas kajuit, terwijl hun oppassers en eenige onderofficieren elders een plaatsje konden opzoeken. Ik zegende het toeval, dat mij in de gelegenheid stelde, deze klasse van Sovjet-burgers van nabij te observeeren. Welnu, hun optreden was wellicht nog arroganter dan dat van de keizerlijke Uhlanenofficieren uit den tijd van das Militär in Pruisen. Met rijzwepen in de hand baanden zij zich aan de aanlegplaats een weg door het dringende volk, stapten regelrecht de vrijwel geheel gereserveerde eerste-klas kajuiten binnen.

Een had zelfs de brutaliteit een dagblad, dat ik even naast mij neergelegd had, met de rijzweep van de zitbank te slaan. Dat liet ik me niet welgevallen en vroeg hem bits, wat zulks te beduiden had. Het heerschap mat me met een hautainen blik en verwaardigde zich niet mij te antwoorden. Wellicht hoorde hij aan mijn uitspraak dat ik een buitenlander was; anders was ik er misschien niet zoo goed afgekomen. Eenige dagen bleven zij aan boord. Met de burgers bemoeiden ze zich niet en het viel mij op, met welk een hondsche onderdanigheid het heele scheepspersoneel hen behandelde.

Zij droegen keurige uniformen, waarop tressen, onderscheidingsteekenen en rangteekenen niet ontbraken. Wanneer de boot aanlegde, trokken allen witte handschoenen aan en enkele staken de monocle in 't rechteroog, voor zij aan de ballustrade een kijkje gingen nemen. Onderling onderhielden zij deftige omgangsvormen. Hoogere officieren werden in de eetzaal met buigingen en met het tegen elkaar slaan van hakken begroet en de minderen stonden stram in de houding. Zelfs gendarmen en roodgardisten, bij aanlegplaatsen op post, sprongen bij het zien der officieren in de houding. Het viel mij ook op, dat de officieren van roebels rijk voorzien waren, zoodat zij zich de duur-

ste cigaretten en den kostelijksten wijn konden laten voorzetten. Een voorval, dat mij aan een scène uit « Im Westen nichts Neues » herinnerde, maakte ik mee bij het oponthoud van onze boot in Machatsch Kala, een station in de Kaspische Zee. Daar werd een compagnie infanteristen gedrild op een slijkerig veld, waar bij iederen stap de zwaar gelaarsde voeten het slijk omhoog deden spatten. Met stentorstem brulde een officier: « Looppas, liggen, opstaan, looppas, liggen, halt, looppas... » Herhaaldelijk konden de manschappen zich languit in den modder werpen.

Ligt in dit officiersoptreden niet de verklaring van Stalin's bezorgdheid ten aanzien van de betrouwbaarheid van het Roode Leger? Verstaan dáárom Stalin en de opperbevelhebber Worosjiloff elkaar zoo slecht? Staat daarom het kader van het Roode Leger op zulk een gespannen voet met de G.P.U.?

En is het toch waar wat men mij vertelde dat n.l. herhaaldelijk beproefde G.P.U.-regimenten soldaten-opstanden hebben neergesabeld en dat in sommige gebieden van Rusland de militaire autoriteiten zich niets van de oekasen van Stalin aantrekken?

Het Roode Leger op zichzelf is 'n geweldige organisatie. Kan Sovjet-Rusland zich daar geheel

op verlaten, dan beschikt de Staat over een geweldige macht.

Hoe het echter met de betrouwbaarheid staat, weten de militairen misschien eerst op den dag, dat zij voor de keuze staan. Officieel preekt Sovjet-Rusland intusschen het anti-militarisme, doch breidt van alle kanten zijn bewapening uit. De vredessterkte van het leger bedraagt thans 1.000.000 manschappen. Bij mobilisatie komen binnen 24 uur 3.000.000 man onder de wapenen. In Augustus 1928 werd de algemeene dienstplicht afgekondigd. Daardoor moeten alle mannen van 18 tot 40 jaar opkomen. In ruim 800 centrale kampen worden 14.000.000 reservisten jaarlijks geoefend. Bij oorlog beschikt Rusland dus over een leger van 18.000.000 man, ongeacht nog de vrouwen-bataljons, die vrijwillig dienst doen. De bewapening van het leger beantwoordt aan de meest moderne eischen, waarbij in 't bizonder voor vlug transport gezorgd is. De oorlogsindustrie neemt in het Vijfjarenplan een belangrijke plaats in. Doch naast de bekende fabrieken voor oorlogsmateriaal — zooals de Poutiloff-fabriek — zijn er nog tal van andere, die als argelooze landbouwmachinefabrieken e.d. bekend staan, doch die in werkelijkheid niets anders dan oorlogsbenoodigdheden: kanonnen, vliegtuigen, spring-

stoffen, giftgassen produceeren. Enorme hoeveelheden zijn tot heden afgeleverd. Er liggen magazijnen vol door heel Rusland.

Aldus is het met de landmacht gesteld, niet minder uitgerust zijn luchtvloot en marine. Nergens ter wereld is de oorlogsluchtvloot zóó rijk voorzien als in Sovjet-Rusland; nergens ter wereld wordt zóó koortsachtig gewerkt aan de uitbreiding van de vloot.

Men heeft, gelijk bekend, naast het officieele Roode Leger, ook nog talrijke arbeiders-bataljons, vrouwen-bataljons en militaire jeugdorganisaties. Waar moet het heen met Europa, wanneer op een goeden dag die duizelingwekkende macht zich over ons uitstort?

BOLSJEWISTISCHE LANDBOUW

EEN SCHERPE TEGENSTELLING. — DE BOEREN IN 1917. — LENIN'S HANDIGHEID. — DE N.E.P. — DE STICHTING VAN SOVCHOSY EN KOLCHOSY. — IN DWANGARBEID. — DE MECHANISATIE. — HET VIJFJARENPLAN MISLUKT. — HET LEVEN IN DE KOLCHOSEN.

Er zijn in Rusland reusachtige tegenstellingen; de grootste is wel: de boer en de collectieve mensch.

Alle individueele persoonlijkheid is in den bolsjewistischen staat weggecijferd. De begrippen als: familie, « Heimat », vaderland, zijn slechts dwaze bourgeois-begrippen.

Industrie en productie zijn het Alpha en Omega van het leven en daarbij speelt iedere Sovjet-burger een ondergeschikte rol. Vandaag arbeidt hij in een zeepfabriek, morgen in een machine-werkplaats, overmorgen loopt hij achter den ploeg, om dan weer in de mijnen steenkolen te graven, al naar de opperste leiding zulks noodig oordeelt. Daarom geen eigen huis, geen remmende zorg voor het huis-

houden, geen vaste woonplaats. Dank zij de ongetemde dwingelandij kan de Sovjet-regeering met de industriearbeiders deze experimenten uithalen, omdat de industrie-arbeider in de stad in geestelijke opvatting en door zijn materieele levenswijze daarvoor meer geëigend is. Bij de boeren echter loopen de dictators vast. Van nature zijn deze honkvast, zij zijn vastgegroeid met hun grond; zij achten het als hun voornaamste levenstaak de erfenis der voorouders aan hunne kinderen over te dragen. Ze zijn geheel en al het tegenbeeld van den gemeenschapsmensch, dien de bolsjewistische leiders zich geschapen hebben. Doch wat beteekent voor dezen de wet der natuur, de traditie, de sinds eeuwen ingeleefde karaktereigenschappen?

Een nieuw type landbouw geschapen: de landbouwindustrie en daarin een nieuw type boer geplaatst: de landbouw-industrie-arbeider. En dan is de bolsjewistische collectiviteitsgedachte doorgevoerd.

Toen in 1917 in St. Petersburg de revolutie uitbrak, overstroomden bolsjewistische agitators het land, niet om er de boerenbevolking tegen godsdienst of monarchie op te zetten. Doch tegen de grootgrondbezitters, om deze verdrukkers, deze veelal onmenschelijke pachtheeren hun uitgestrekte

landerijen te ontnemen, hun stallen te plunderen, hun kasteelen plat te branden. Zóó kwam de revolutie in vollen gang, toen millioenen boeren roofden en plunderden en de bolsjewisten steunden in hun strijd om de macht.

Doch daarna kwam een tijd, dat ook de boeren weer offers moesten gaan brengen; de industrie in de steden lag verlamd, de arbeiders waren het werken ontwend, machines werden vernield, mijnen onder water gezet, omdat zij aan de vervloekte kapitalisten toebehoorden. Honger heerschte in alle steden en nu moesten de boeren bijspringen. Doch deze weigerden uit te leveren, wat zij zich veroverd hadden. Toen gebruikte men geweld tegen hen en opnieuw greep de boer naar zeis en riek, om ditmaal tegen de bolsjewisten op te marcheeren.

Lenin echter greep in, de spitsvondige leider, die een nieuwe faze in bolsjewistisch-Rusland aankondigde: die der «Nieuwe Economische Politiek», kortweg N.E.P. genoemd. Ieder mocht weer tot eigen voordeel bezit verwerven, nieuwe zaken produceeren. De industrie bloeide op, de handel herleefde en op het land herstelde zich de landbouw verrassend snel. Welstand keerde weer terug onder de boeren.

Toen zag Lenin zijn «fout» in. De communis-

tische idee ging verloren in den welstand. Terwijl hij nog op middelen zon, om daar met één slag verandering in te brengen, stierf hij. Doch toen kwam de duisterling Stalin aan 't bewind, de kwade geest zelfs van 'n Lenin, die met één pennestreek aan de N.E.P. een einde maakte en op het land de onteigening van alle bezit ten voordeele van den Staat gelastte. De boeren moesten hun eigendom inbrengen in een gemeenschapslandbouwbedrijf en konden daarin als loontrekkende arbeiders zonder eenige pretentie werkzaam zijn.

Het eerste experiment was de oprichting der sowchosy (Staatsbedrijven), waarin de landbouw werd gespecialiseerd in diverse takken: suikerbieten, thee, tabak, koren, vlas, fokvee, enz.

Naast deze sowchosy werden de collectieve bedrijven, bestaande uit 'n vereeniging van onteigende particuliere bedrijven, de kolchosy, opgericht.

In den aanvang dachten de boeren, dat zij heer en meester van hun eigen « inbreng » in dit gemeenschapsbedrijf bleven. Spoedig ondervonden zij het tegendeel. Het eigendomsrecht van grond, boerderij, zelfs inventaris verdween volkomen. De boer was geen boer meer, slechts landarbeider in dienst van boer-Staat, die hem voor z'n nooddruft, wat koren, vleesch en een karig loon verschafte.

De landarbeiders, wier positie in Rusland nimmer gunstig is geweest, aanvaardden den nieuwen toestand met zekere ingenomenheid. Voor hen leek het 't zelfde, of zij voor den Staat dan wel voor een heer werkten. Doch ook spoedig is hun gebleken, dat hun toestand er heelemaal niet vooruitging. Zij raakten verslaafd aan een dienstbaarheid, die van dwangarbeid niet veel verschilde. Toen is het verzet der boeren losgebarsten en vooral onder de kulaken, de groote boeren, die het tot welstand gebracht hadden en derhalve het felst werden getroffen. Volgens het bekende proces wordt daartegen opgetreden: verbanning of de kogel is de vergelding van iederen tegenstand. Dagelijks worden duizenden boeren naar de concentratiekampen in Noord-Rusland of Siberië gedreven, of worden heele dorpen door G.P.U.-regimenten neergebrand, wijl de bevolking aldaar in opstand tegen de landbouwpolitiek der Sovjets is gekomen.

Technisch hebben de Sovjet-autoriteiten echter den landbouw aangepakt, zooals zij ook de industrie hebben ter hand genomen: in grootschen stijl en volgens grootsche plannen moet in enkele jaren de Russische landbouw het hoogst mogelijke rendement afwerpen. Van den landbouw wordt een soort industrie gemaakt. Mechanisatie en ratio-

nalisatie worden hier zoo sterk mogelijk doorgevoerd. Zóó sterk zelfs, dat het betrokken volkscommissariaat zijn knapste koppen aan de studie heeft gezet, om er iets op te vinden, dat ook de.... groei rationeeler zal zijn en men vaker zal kunnen oogsten. Doch hier vooral ontmoeten de bolsjewisten « klassevijandigen » tegenstand. De wetten der natuur laten zich niet rationaliseeren.

Op gebied der mechanisatie van den landbouw bereikt Rusland ontegenzeggelijke goede resultaten. De Russische landbouwer heeft nimmer veel opgehad met machines, hij kende er zelfs zoo goed als niets van. Nu daar opeens met overdonderende kracht de meest moderne machines te werk gesteld worden, tractors, maaimachines, zaaimachines, dorschmachines, ondervindt de landbouw daarvan natuurlijk een heilzame werking. Waar dan ook deze machines volgens de regelen der kunst gebruikt worden in sovchosen en kolchozen oogst men thans hier en daar zelfs meer dan in den vooroorlogschen tijd. Hier en daar echter, immers er zijn tal van redenen, waarom de Russische landbouw in het algemeen nog ver en ver ten achter blijft bij den vooroorlogschen toestand.

Het Vijfjarenplan heeft eerst verordonneerd, dat in 1932 27 millioen H.A. van de totaal 141 millioen

H.A. moeten overgaan in collectieve landbouwbedrijven. Onverwachts echter — dit vooral om politieke redenen — werd de strijd tegen de kulaken verscherpt en werd de totale collectiviseering gelast. Tot 12 Januari 1931 zouden volgens bolsjewistische cijfers 30,7 % onteigend zijn, welk percentage in December van dat jaar 69 % bedroeg. Daar, waar nog particuliere boerderijen bestaan, treedt de regeering zóó rigoureus op, dat binnen zeer korten tijd de boer met heel zijn familie tot den bedelstaf gebracht is.

Hooge belastingen worden hem opgelegd en het cijfer van verplichte leverancies aan den Staat als zaaigoed, veevoeder, graan, enz. wordt zóó hoog opgevoerd dat hem voor eigen gebruik weinig overblijft. In gebieden, waar de taktiek voorschrijft, niet met geweld op te treden, heeft deze methode evenwel succes: in beide gevallen moeten de boeren, arbeiders in de landbouw-industrie worden.

De Sovjet-regeering heeft bij deze landpolitiek als hoogste doel: de stichting van een Staats-landbouwindustrie, en een oplossing van de behoudsgezinde boeren in een landarbeidersproletariaat.

Zijn nu de cijfers, die de Moskousche regeering publiceert, wel juist? Komt het met de waarheid overeen, dat men einde 1931 reeds 97 % van het

Vijfjarenplan voor « geslaagd » hield?

Het is met den landbouw al even scheef gesteld als met de fabrieken.

Een feit is b.v. dat slechts in theorie het percentage onteigening van landbouwbedrijven bestaat. In werkelijkheid wordt nog slechts in de gemakkelijk bereikbare gebieden langs spoor- en waterwegen — dus waar de machts-organen van den Staat zonder veel moeite hun invloed kunnen doen gelden — de bolsjewistische landbouwtheorie toegepast. In groote gebieden bestaat de collectiviseering nog slechts in naam, doch leven de boeren verder voort, of Moskou niet bestaat. En zelfs in de metterdaad gecollectiviseerde ondernemingen en in de Staats-boeren-bedrijven blijven de resultaten zeer mager.

Laten we daarover de bolsjewistische pers aan 't woord: De « Iswestija » van 5 Januari 1932 constateert, dat het afleveringsplan van graan, peulvruchten, enz. in den Oeral voor het jaar 1931 slechts voor 30 % voltooid is. In hetzelfde blad van 7 Januari wordt gemeld, dat in Kasakstan van de verplichte levering van 164.000 ton veldvruchten slechts 27 % afgedragen werd. Sterker is het nog in de Ukraine, weleer Rusland's voorraadschuur genoemd. De « Prawda » van 8 Januari 1932

meldt, dat de Ukraine de uitvoering van het Vijfjarenplan « weigert ». De provincie Babansk voerde op 1 Januari 1932 slechts 59 % van het plan uit; de provincie Tuljtschinsk 58,7 %; Tetijetsk 44.8 %; Skadowsk 54.9 %; Lljipetsk 44.8 %, enz. In dezelfde « Prawda » maakt het bestuur van de collectieve gemeenschap Slawischtschansker (Ukraine) bekend, dat er in de bedrijven geen korrel graan meer voorhanden is en er aan den Staat dus niets kan worden afgeleverd. In het nummer van 9 Januari j.l., schrijft de « Prawda », dat de theeplantage « Grusia-Tschai » (Kaukasus) slechts 40.7 % van het plan ten uitvoer bracht. Het graanbedrijf « Planeta » (prov. Soltonsk) zou 256 centenaren koren hebben af te leveren. In werkelijkheid bedroeg het cijfer 15 centenaren. Hoe Molotow, de volkscommissaris van Arbeid in zijn groote redevoering kon mededeelen, dat 90 % van het plan vervuld is, is ons een raadsel.

In de sovchosen (Staatsbedrijven of domeinen) is het al niet veel beter. In de « Prawda » vond ik het verslag van een controle, die een speciale commissie van het Uitvoerend Comiteit der Communistische Partij hield, in het domein Kasatschahka in het Neder-Wolgagebied; één enorm bedrijf van 42.235 H.A., waar de bolsjewistische landbouwpoli-

tiek met alle mogelijke middelen in praktijk gebracht wordt. De commissie meldt het volgende : « Het domein heeft bij den oogst door onachtzaamheid(!) 30 tot 40 % koren verloren. Een deel van het reeds afgemaaide graan bleef zonder eenig toezicht en vervuilde en verrotte op de velden. Na de dorschcampagne werd het graan in den waren zin des woords « verslingerd ». Op een vraag van den voorzitter der commissie aan den bestuurder van het domein, hoeveel dit domein wel aan den Staat dacht af te leveren, antwoordde de directeur: « Heelemaal niets! »

De Prawda heft de volgende jammerklacht aan: « Totnogtoe waren tenminste de sovchosen (de domeinen) nog de ijzeren graanfabrieken der Unie. Heden weigerden ook de sovchosen hun graan af te leveren aan den Staat, die hen in 't leven riep. Zij willen liever eerst hun eigen menschen volop geven alvorens aan den Staat te leveren. Liever laten zij den oogst op de velden rotten. »

En dan komt een bekentenis van het grootste gewicht, die bevestigt, dat de Sovjet-Staat met de meer dan 100 millioen plattelanders van Rusland niet kan doen, wat zij met de bewoners der steden uithaalt: « Tegen dezen passieven weerstand der landbevolking staat de bolsjewistische staat machte-

loos, want geheel Rusland kan men toch niet doodschieten en het landvolk is Rusland ! »

Doch waarom alleen de bolsjewistische pers aan het woord gelaten, en niet de bolsjewistische leiders zelf?

Eenigen tijd geleden werd het 17e Partijcongres gehouden. Daar zijn harde noten gekraakt, vooral tijdens de discussies toen de voornaamste sprekers zich feiten lieten ontvallen, die zij in hun redevoeringen zorgvuldig versluierd hadden.

Volgens het officieel verslag in de partij-organen « Iswestija » en « Prawda » nummers 41 en 42 van 11 en 12 Februari verklaarde A. Krinitzki: « Het landbouwplan is slechts voor 60 % uitgevoerd. Dit te kort is niet aan misoogst toe te schrijven, doch een gevolg van ongeordende arbeidsorganisatie. 't Oogstverlies was in 1931 hooger dan in 1930 en wij hebben collectieven waar, 15, 23 zelfs 40 % oogstverlies is. »

En verder: « De Kolchore sovchosen hebben in het jaar 1931 zeer beteekenisvolle verliezen geleden. Ten hemel schreiende bedrijfstoestanden, sabotage en klaarblijkelijke misdaad zijn aan 't licht gebracht. De landbouw-organisaties zijn niet in staat geweest, de collectieve bedrijven te leiden. De Arbeiders- en Boeren-inspectie (opperste toezicht) heeft op dit

gebied niets gedaan.»

Een bezoek aan enkele kolchosen in de buurt van Stalingrad stelde mij in de gelegenheid de bolsjewistische landbouwpolitiek in het praktische leven te beoordeelen. Reeds voor den oorlog was het hier een welvarende landbouwstreek, die in ontwikkeling verscheidene andere gebieden ver vooruit was. Men vond er den kleinen boer, den bednjak, den middel-grooten boer, den serednjak en den kulak, den grooten, rijken grondbezitter. En in hun dienst was een leger van landarbeiders. In plaats nu van den groot-grondbezitter terug te brengen tot een landbouwer met eigen grondbezit en de werkelijke paupers tot hooger peil op te voeren, heeft men èn bednjak, èn serednjak èn kulak omlaag getrokken tot het peil van den armzaligsten daglooner.

In mijn reisprospectus vond ik o.a. een knap geteekende en levendig gekleurde plaat, waarop boeren-mannen en vrouwen onder aanvoering van den kolchosen-leider juichend en zingend aan den arbeid gaan. Het was nu weliswaar geen zomer, doch zulk een mistroostigheid en verval, als ik hier zag, in deze « bloeiende » kolchosen treft men ten onzent in de armelijkste heidorpen niet aan.

Op mijn vraag, of zich onder deze kolchosen ook

vroegere kulaken bevonden, bleek mij, dat er slechts enkelen waren. Men noemde mij achtereenvolgens tientallen namen van kulaken op, die of gedood, of verbannen of weggetrokken zijn. De Sovjet-regeering blijft den kulak wantrouwen en verzet zich doorgaans tegen zijn opname in de kolchosen. Als een paria blijft hem verder niets over, dan naar onbekende oorden te trekken, waar men hem niet kent en men hem zal laten leven en eten.

Een boerin vertelde me van haar dagelijksch leven. Zij kookte niet meer zooals vroeger voor haar man en haar kinderen het middagmaal. Dit betrok ze uit de kolchosen-keuken.

Te zamen met de mannen moeten de vrouwen op het veld werken. Hun kleine kinderen worden in het kindertehuis gebracht, de centrale winkels leveren hun de verdere levensmiddelen. Kortom wat vroeger tot de plichten van de huisvrouw behoorde, is totaal van de baan.

In geen dezer dorpen vond ik nog een kerk in gebruik van den godsdienst. De meesten leken ingericht voor ontspanningslokaal of clubhuis der communisten. Een kerk was zoowaar opgepropt met tractoren, landbouwmachines, zaaigoed, enz.

Een jong kolchosen bestuurder, enkele jaren geleden recht van de school naar dit dorp gezonden,

alwaar hij door het ongeletterde landvolk als een machtig geleerd man werd vereerd, vertelde mij, dat hij niet veel last gehad heeft, « om uit de domme koppen van die boeren het godsdienstig bijgeloof te halen ».

De overgroote massa was aartsdom. Slechts met den vroegeren serednjak en bednjak had hij last : die bleven bidden en droegen nog altijd kruisjes en kleine ikonen bij zich. De strijd tegen den godsdienst had hij niet gevoerd met geleerde verhandelingen. Neen, boertige plakkaten, spotschriften, bedenkelijke lachedingen had hij in menigte doen ophangen en overal laten circuleeren. Daar «klapte» de domme massa het eerst in.

Bij het passeeren der gesloten kerk, zag ik het heele voorfront schuil gaan onder reusachtige plakkaten, waarvan eenige met zulk een profaneerende, zedelooze voorstelling, dat mij het schaamrood op de wangen kwam....

GEEN BOER IS BOLSJEWIST

HET LIJDELIJK VERZET. — DE AUTORITEITEN STAAN MACHTELOOS. — HET GRAAN WORDT VERSTOPT. — EEN HONGERLOON. — DE VEESTAPEL HOLT ACHTERUIT. — GEEN TRANSPORTMIDDELEN. — LOTERIJBRIEFJES VOOR DE BOEREN. — EEN PRIJS IS NOG GEEN WINST.

Ofschoon het openlijk verzet der Russische boeren tegen de Moskousche dwingelanden dikwerf groote vormen aanneemt, is dát verzet niet het ernstigste gevaar voor de bolsjewistische landbouwpolitiek. Veel ernstiger is de nog zeer beperkte ontwikkeling van het grootste deel der plattelanders en het lijdelijk verzet, dat door de groote massa gepleegd wordt.

Er gaat geen Partijcongres voorbij, of de Sovjetautoriteiten dringen aan op het bevorderen der volksontwikkeling, het bestrijden van het analphabetisme. Klassebewuste communisten over geheel de Sovjet-Unie trachten aan dien noodzakelijken

eisch gevolg te geven. Waar zij als bestuurder van een groote sovchose of kolchose eenige macht bezitten, beijveren ze zich, hun menschen meer ontwikkeling bij te brengen. In 'n dorp, dat ik bezocht, vond ik in een zaal ongeveer honderd mannen en vrouwen van meer gevorderden leeftijd bijeen, die onderricht kregen in lezen, schrijven en rekenen. Doch hoeveel van die klassebewuste communisten zijn er? Een der partijleiders beklaagde er zich over op het laatste congres, dat de meesten er niet aan denken, in deze iets te doen en dikwerf de stelling verdedigen: dat met een dommen mensch beter te handelen is dan met een ontwikkelden.

Het analphabetisme is een der grootste plagen van Rusland.

De geringe ontwikkeling blijkt dán eerst bizonder moeilijk voor de leiders te zijn, wanneer het 't gebruiken van de landbouwmachines betreft. Velen hebben er nooit van gehoord of gezien. De Amerikaansche ingenieur aan boord van de Wolgaboot vertelde me daarvan grappige staaltjes. Zoo had de tractorenfabriek van Charkow eenige duizenden tractorploegen gefabriceerd geheel naar Duitsch model. Binnen eenige weken, nadat ze aan diverse kolchosen waren afgeleverd, kwamen ze bijna allen weer terug, totaal kapot. En wat bleek

nu? Bij de stuurinrichting van de tractorploegen is n.l een handel, om bij het draaien van den tractor het ploegijzer uit te schakelen en even uit den grond op te halen. De meesten begrepen dat niet, lieten het ploegijzer diep in den grond steken en draaiden met groote kracht de geheele machine om, met het gevolg, dat het ijzer brak en de tractor geheel uit de naden en schroeven scheurde. Nog wonderlijker moet het op vele dorpen zijn toegegaan met broodmachines e.d.

Dat alles neemt echter niet weg, dat de regeering met de mechanisatie van den landbouw in sneltreinvaart blijft doorgaan. Vandaar, dat er met zulk een koortsachtige haast gewerkt wordt in de machinefabrieken. De fabriek Selmastroi te Rostov verwerkte in 1931 voor een bedrag van 214 millioen goudroebel. Er worden per jaar 50.000 tractoren, 100.000 camions, 100.000 wiedmachines, 30.000 zaaimachines en bijna 200.000 kleine machines gefabriceerd. In dit bedrijf, vermoedelijk het grootste ter wereld, werken thans ongeveer 20.000 arbeiders. De directie bestaat uit circa 15 man, van wie de meesten Amerikanen en Duitschers.

Naast deze fabrieken bestaan nog eenige andere groote bedrijven voor landbouwmachines, zooals de Tractor-fabriek te Stalingrad, de Schobabiliska

in Siberië, enz. terwijl het nieuwe Fordbedrijf in Nisjnij-Novgorod binnen korten tijd eveneens met massa-productie zal aanvangen. Zoo overstroomt men het land met machines, waardoor men de uitvoering van het Vijfjarenplan technisch mogelijk wil maken.

Evenwel: de autoriteiten hebben buiten den wil der boeren gerekend. Het lijdelijk verzet tiert alom en dit is erger dan het geweldadig verzet, erger dan de domheid der massa. De machines in de kolchosen en sovchosen worden weliswaar in bedrijf gesteld, doch zij werpen niet veel vruchten af. Op groote schaal worden zij opzettelijk vernield en beschadigd. Nu eens blijken op een goeden morgen de instrumentborden vernield, dan weer heeft men de motoren warm laten loopen en uit elkaar laten springen. En hiertegenover staan de autoriteiten volkomen machteloos.

Doch er is nog meer. Zoowel de sovchosen als de kolchosen blijven ver en ver ten achter op hun verplichte leveranties. De boeren stoppen de graanvoorraden weg, vernielen ze nog liever, dan ze uit te leveren. De Staat levert hun geen levensmiddelen, kleederen e.d., tenzij tegen inruiling van het graan. Goed, dan zullen zij op hun beurt den Staat ook wel krijgen! En zoo lees ik in de «Troud» van

2 Januari een interessant interview van de redactie met den directeur van de groote opslagplaats « Soiouzkhlieb », Zinoview, die geconstateerd had, dat de sovchosen en kolchosen groot en klein, slechts datgene inleveren, waarvoor zij in ruil levensmiddelen en kleeren ontvingen. De rest verstoppen zij eenvoudig. Op die wijze blijft er een enorme hoeveelheid graan buiten 't bereik van den Staat. De gemiddelde levering aan den Staat voor geheel de Sovjet-Unie bedraagt slechts 52 %.

« Na een groote serie sovchosen (dus domeinen) te hebben bezocht», aldus verklaarde Zinoview, «en na te hebben nagegaan, welke rol de communistische leiders zelf in deze spelen, is mij gebleken, dat zij zich van deze kapitale taak, de levering van graan aan den Staat, niets aantrekken ».

En elders zegt het blad, dat het de boeren er juist om te doen is, zoo weinig mogelijk graan aan den Staat te leveren. Dit geldt bizonder voor dat deel van Rusland, dat men vroeger de korenschuur van Europa noemde.

In Astrakan kocht ik de « Deutsche Zentral-Zeitung (bijblad van de « Prawda ») van 27 Januari en vond daarin een mededeeling over den « warboel » in de kolchosen van de Ukraine. In Bellogwesch leven de kolchosen-leden als 't ware onder de

terreur van enkele communistische bestuurders met het gevolg, dat de boeren en hunne vrouwen hoe langer hoe minder arbeiden. In het collectieve bedrijf « 1 Augustus » komen nog slechts 50 % der mannen en 20 % der vrouwen op 't werk. In het bedrijf « 12e Jubileum van het Roode Leger » zijn van de 105 boeren nog slechts 50 werkzaam. In het bedrijf « Socialistische Opmarsch » komt slechts de helft op. De vrouwen komen heelemaal niet. Er wordt onvoldoende gedorscht, de paardenverzorging kan niet slechter zijn. Het vee wordt miserabel gevoerd, onregelmatig gemolken. De varkens vergaan van ziekten, de veldvruchten zijn onrijp of rot, vuil en vermengd met afval, zand en steentjes. Men werkt met trage handen en slechts op commando. Het pluimvee is een chaos, het vergaat van ongedierte. Echter, geen mensch bekommert zich er om.

En wat verdienen de collectivisten?

Hetzelfde blad zegt het ons zwart op wit: 2 roebel 25 kopeken per dag of zooveel als 10 cigaretten in Rusland kosten. « De collectivisten denken er niet meer aan, een werkplan te voltooien », besluit het blad. Zij verbruiken hun oogst zelf en verbergen wat ze niet meer noodig hebben. De autoriteiten kunnen daar niets tegen uitrichten « want straf-

expedities worden in de dorpen op zeisen en mestvorken ontvangen!!»

In het nummer van 26 Januari slaat hetzelfde blad alarm over de reusachtige diefstallen, die de collectivisten plegen ten nadeele van kolchosen. Zelfs paarden en koeien verdwijnen in den nacht spoorloos.

Elders wordt weer geklaagd over gebrek aan brandhout, wijl de exploitatie der boschdomeinen verwaarloosd wordt. Ziekenhuizen, kindertehuizen en sanatoria zijn reeds weken lang zonder verwarming en dat in den barren Russischen winter. (In de havens van Stettin, Danzig en Londen liggen intusschen de Russische houtvoorraden torenhoog opgestapeld).

Hoe is het nu onder al deze omstandigheden met den veestapel gesteld?

Ook aan de veefokkerij wordt door het Vijfjarenplan groote aandacht gewijd.

De varkensfokkerijen waren verplicht in het jaar 1931 rond de 800.000 stuks vee aan den Staat af te leveren. Op 20 December 1931, den uitersten termijn, bleek slechts 27 % ingeleverd te zijn. Ook de provincies Nisjnij-Novgorod en Wit-Rusland hebben slechts voor 11 en 14 % hun taak vervuld. De Wolga-Duitsche republiek (waar de collectivisee-

ring het best geslaagd heet) bracht het slechts tot 11.3 % van haar taak. Dezelfde republiek bleef ook op ander gebied in gebreke. De kantons Balzer en Frank leverden resp. 52.4 en 86.3 % van het verplichte aantal stuks hoornvee af. Aan schapen: het kanton Soltoje 22.7 %, Balzer 28 %, Krasny Kut 30.5 %, Palassowka 31 %. (Dit zijn officieele cijfers gepubliceerd in de D.Z.Z. Moskou 3-1-'32.)

De schapenteelt van sovchose nr. 13 in het kanton Palassowka (Wolga-republiek) heeft het « reeds » tot 23.000 schapen gebracht, echter 3.000 schapen zonder stal! De directeur Gaslin verontschuldigde zich door te zeggen, dat hij over te weinig krachten beschikt. De waarheid echter is, dat dagelijks 25 % van zijn arbeiders in de rij moeten gaan staan, om hun levensmiddelenrantsoen in ontvangst te nemen. Zelfs de brigadier — voorwerker — begenadigd communist dus — moest 2 dagen in de rij staan, tengevolge waarvan de arbeid nog verslechtte en vele schapen verloren gingen.

Het aantal paarden in heel de Sovjet-Unie loopt geweldig terug. Dit is niet toe te schrijven aan het toenemend gebruik van machine-krachten, want tot-nogtoe blijft paardenkracht overal noodig. Zelfs is de vraag nog veel grooter geworden, sinds grootere

gebieden door de collectiviseering voor intensiever bewerking zijn aangewezen. In de Wolga-republiek (dus weer het meest ideale bolsjewistische landbouwgebied) is 99 % van het aantal paarden gecollectiviseerd. In 1930 bedroeg het aantal paarden daar nog 118.934; thans, voorjaar 1932, nog slechts 98.471 of 20.471 minder. Evenredig aan deze vermindering is de verhooging van inspanning, die van het dier vereischt wordt. In 1928 had men op 7.1 H.A. een paard; in 1929 per 7.6 H.A.; in 1931 per 10 H.A. De dieren worden afgebeuld, ze zijn vroeg versleten en hun afstammelingen gaan physiek steeds meer achteruit. Van de paardenfokkerij komt weinig terecht. Men heeft in het kanton Pallasowka op de 1686 merries slechts 153 veulens gewonnen, waarvan er binnen enkele maanden 68 stierven. Tot 67 % van alle geboorten waren misgeboorten. Het gevolg van een en ander is, dat men op het veld met alles te laat is en het ergste voor het voorjaar vreest.

Het groote deel der tractoren is defect en wat er telkens aan nieuw materiaal in dienst gesteld wordt, wordt zoo lomp en onvoorzichtig behandeld, dat dit ook binnen eenige dagen weer kapot is. Men gaat er onverschillig mee om. Voor wien zou men zich inspannen? Voor den Staat? Als het nu nog

eigendom was!

Volgens de Moskouer « Iswestija » zijn meer dan 100.000 nieuwe tractoren defect geraakt binnen een tijd van 3 maanden. Na 3 maanden is slechts 6 % weer gerepareerd. In de graanbedrijven van den Noord-Kaukasus was 89 % onbruikbaar, slechts 10 % werd ter reparatie opgezonden. En verder zijn er een heele rij van sovchosen, waar alle machines hersteld moeten worden. Meer dan 53 % van alle collectieve bedrijven in de Sovjet-Unie heeft geenerlei transportmiddel, 24 % heeft geen paardentuig. Hoe kan men dan een wagen aanspannen? vraagt het communistisch orgaan. Voor de 16 millioen gecollectiviseerde bedrijven zijn officieel nog slechts 8 millioen karren beschikbaar. In werkelijkheid is de helft onbruikbaar, omdat er in geen twee jaar aan herstel of vernieuwing iets gedaan is. Zou de meest toegewijde boer onder deze omstandigheden den moed niet verliezen?

Dit hoofdstuk wil ik sluiten met nog een interessante onthulling van het leven op het land in Sovjet-Rusland. Toevallig kwam ik er in 'n kolchose aan de Wolga achter.

Het kapitalisme en dus ook alle kapitalistische geldwinnerij is in Sovjet-Rusland taboe. Tenminste dat denken wij in West-Europa. Wellicht hebben

deze hoofdstukken alreeds het inzicht bijgebracht, dat Rusland even kapitalistisch is als welke potenstaat in de overige wereld ook. Alleen: de Staat heeft hier het kapitaal, de burger kan toezien... neen ook de Sovjet-burger krijgt nog een kansje, om aan geld te komen! Omdat belastingen en verplichte bijdragen toch al onmogelijk oploopen, is er in Sovjet-Rusland zoo iets als een Staatsloterij georganiseerd. Loterij-obligaties met premies worden uitgegeven, speciaal onder de boerenbevolking. In de stad zou zulk oncommunistisch gedoe maar ergernis verwekken. Op het land wordt den boeren geleerd, dat men rijk kan worden door zeer vaderlandslievend te zijn, n.l. een obligatie te koopen. De obligaties zijn goed van de hand gegaan.

Er hebben trekkingen plaats en er vielen prijzen, onder kleine menschen, arme tobbers, kleine boertjes.

Zoo was er in de kolchose, waar ik op bezoek was een premie van 1000 roebel op een bedjnak, een heel arm boertje gevallen. De man was overgelukkig. Hij kocht een koe, een nieuwe ploeg, een stukje land en kon zelfs hulp in zijn bedrijfje nemen.

Doch opeens ontwaakt hij uit den droom. De voorzitter van de dorpssovjets heeft het vergrijp tegen de communistische orde wel gezien! Eigen

paard, eigen koe, eigen land, wat is dat voor een brutaliteit. De speciale commissie werd ontboden, ging bij het boertje op onderzoek en bevondt, dat hij aardig op weg was via een serednjak een kulak te worden. En het boek met de oekasen van p.g. Stalin kwam voor den dag en volgens deze oekasen werd den man alles weer afgenomen.

En nu mijmert ons boertje over zijn verloren geluk, dat slechts een vluchtige droom was.

Ondertusschen colporteert men rustig verder met de loterij-briefjes: Hooge prijzen, goede kans!

IN DE PETROLEUMVELDEN

IN BAKOE. — VOORZICHTIGE POLITIEK. — OOSTERSCHE TREKKEN. — RUSLAND'S BESTE INDUSTRIE. — OP DE TWEEDE PLAATS. — ENKELE CIJFERS. — BINNENLANDSCH GEBREK. — EEN RIJKE NATUURSCHAT.

Zekere omstandigheden dwingen mij er toe nog slechts kort in deze gewesten te verwijlen. Slechts in Bakoe, centrum van een van Sovjet-Rusland's belangrijkste economische gebieden, heb ik mijn oponthoud met enkele dagen verlengd. Hier toch was veel te zien en te vernemen.

Er is een ontzaggelijk verschil tusschen het beeld, dat het leven van Moskou of dat van Astrakan, Tiflis of Bakoe oplevert. In Moskou tot in hart en nieren doordrongen van den bolsjewistischen invloed, anders is dit in zuidelijke streken, waar men uiterlijk althans van het bolsjewisme niet veel merkt.

In deze half-Aziatische, half-Oostersche gebieden met hun bonte verscheidenheid van rassen en godsdiensten, kunnen de Moskousche machthebbers niet met die hardvochtigheid en doortastendheid optreden, welke zij overal elders in het groote rijk toepassen. Hier hebben zij rekening te houden met de groote differentiatie in nationaliteiten, met den geheel anderen levensaard. Hier hullen zij zich meer in het gewaad der minzame verdraagzaamheid; hier is de strijd tegen den godsdienst lang niet zoo uitdagend en vernietigend; hier schijnen de menschen zich vrijer te kunnen bewegen. Alleen op economisch terrein laat Sovjet-Rusland zich gelden. De torens der orthodoxe kerken mogen gerust hun klokken laten luiden en van de Moskeeën zullen voorloopig de mohammedaansche priesters de geloovigen nog wel tot het gebed mogen oproepen, als intusschen de economische politiek maar doorgezet kan worden; als de oekazen van het Vijfjarenplan maar doorgevoerd worden. Eerst zal langzamerhand het stoffelijke omsloten worden in den vasten greep; het geestelijke, de bewerking der geesten en harten, zal dan vanzelf wel volgen.

Een van de punten, die Lenin zijn volgelingen ter behandeling steeds en steeds voorhield, is: te zorgen voor hooger cultureel levenspeil, hoogere

eischen aan 't leven te stellen, te zorgen voor meer reinheid en fatsoen. In Moskou kan men in tal van openbare inrichtingen bemerken, dat daarnaar ook getracht wordt. Tenminste, wat den vreemdeling te kijk gezet wordt, maakt dien indruk. Al spoedig, wanneer men zich midden in het leven waagt, blijkt er onder het volk nog bitter weinig veranderd. In deze hoofdstukken heb ik daar herhaaldelijk op moeten wijzen. Ruikt en ziet men echter Bakoe of een der andere Zuid-Russische petroleumnesten, dan lijkt Moskou wel een ideaal-propere plaats. Niet alleen moet men in Bakoe de oostersche slordigheid en onreinheid voor lief nemen, doch men leeft er, men slaapt, men eet er en ademt er in een atmosfeer, die intens doorzwangerd is van petroleumlucht. Zelfs de kleeren gaan er op den duur naar ruiken. Bakoe is niets dan naphta, naphta en nog eens naphta. Het ligt in een dikke laag op het water in de haven, het spoelt over de lage landerijen; het kleeft aan de wielen van vrachtauto's en karren. En als een dicht woud staan er in onafzienbare rijen de boortorens en bronreservoirs.

Het is vanzelfsprekend, dat ook het nieuwe Rusland zich met hart en ziel gewijd heeft aan de exploitatie der tallooze petroleumbronnen. Voor en tijdens den oorlog waren deze bronnen van olie

tevens bronnen van goud voor de bezitters van aandeelen van de veelal buitenlandsche exploitatiemaatschappijen. In die dagen stak de organisatie van den arbeid in deze gewesten diep af bij die in overig Rusland. Reeds vóór den oorlog pasten hier de Engelsche, Duitsche en Amerikaansche maatschappijen de modernste werksystemen toe, zoodat de exploitatie der Russische petroleumbronnen in geenen deele ten achter stond bij Amerika.

De chaos, die de revolutie wekte, heeft in de petroleumgebieden lang nagewerkt. Hier hebben de buitenlandsche bezitters langen tijd de Sovjetregeering weerstreefd, doch na veel strijd moesten zij het opgeven. Bizonder de Engelschen, die er financieel het meest belang bij hadden, hebben hardnekkig om het bezit gevochten. Toen zij zich in 1918 in Bakoe ontscheepten, was hun eerste daad 26 hooge Sovjet-ambtenaren te fusilleeren. Dit verwekte niets anders dan een nog heftiger tegenactie met als resultaat, dat zij er heelemaal uitgewerkt zijn. En bolsjewistisch Rusland nam die 26 ter dood gebrachten op in den bolsjewistischen « hemel », wier herinnering bij het volk wordt levendig gehouden.

De jaren van beroering waren voor de exploitatie buitengewoon nadeelig. Door de ongebondenheid

van een gedeelte van het volk, dat meende dat werken niet meer noodig was en door de ontzaglijke moeilijkheden, veroorzaakt door een ander vijandig gezind gedeelte der bevolking, werd de exploitatie ontzaglijk gehandicapt. Daarbij voegde zich de buitenlandsche agitatie, het weerhouden van technici en ingenieurs om in Russischen dienst te gaan. Door dat alles slonk de eerste jaren na den oorlog de olie-opbrengst tot een gering gedeelte van voor den oorlog. De installaties werden niet nagezien en hersteld, tallooze branden kwamen voor. Totdat na de bezinking van 1928 en de consolidatie van het bolsjewistische bewind, weer orde in de zaken gesteld kon worden.

Natuurlijk werd de petroleum-exploitatie opgenomen in het Vijfjarenplan. De algemeene nood aan contant geld dwong tot den grootst mogelijken uitvoer en het ligt nog versch in ieders geheugen, hoe door de Sovjet-Russische prijspolitiek 'n revolutie in de benzine-prijzen over geheel de wereld werd ontketend. In de literatuur over de Russische petroleumgebieden, die mij in Moskou ter hand gesteld was, vond ik aangegeven, dat einde 1930 de productie van petroleum in Rusland 15 % van de totale wereldproductie bedroeg. Dat is 16 millioen ton of ruim 2 à 2 ½ maal zooveel als de opbrengst

in 1913. Met dit cijfer zijn de Sovjet-Russen niet weinig trotsch. Zij voeren het overal aan, wanneer het er om gaat, de degelijkheid van het Sovjet-Russische systeem te bewijzen.

Evenwel: indien een dergelijk succes ook al inderdaad behaald zou zijn, dan is zulks feitelijk niet typisch Russisch. De leiding der petroleum-industrie berust bijna geheel en al in de handen van Engelsche ingenieurs, die in groote menigte in de petroleumgebieden werkzaam zijn. In Bakoe hoort men zooveel Engelsch spreken, dat men af en toe den indruk krijgt, in een Engelsche stad rond te wandelen. Engelsch kennen tallooze inwoners, een erfenis uit de vooroorlogsche Engelsche overheersching.

Het Vijfjarenplan eischte een opbrengst van 25.5 millioen ton. De productie van ruwe petroleum heeft inderdaad 23.1 millioen ton bedragen. Rusland neemt thans de tweede plaats in onder de petroleum produceerende landen. Dat de totale productie van Rusland thans ruim tweemaal zoo groot is als in 1913 is op zichzelf niets bizonders, want in alle petroleum produceerende landen is die opbrengst veel grooter geworden.

In verhouding tot de productie van voor den oorlog, blijft Rusland ten achter bij de andere landen

en ook bij het oude Rusland. Op 't einde der vorige eeuw leverde Rusland alléén meer dan 50 % van de totale wereldproductie. Kort vóór den wereldoorlog nam Rusland de tweede plaats in.

In verhouding tot de overige Staten blijft de ontwikkeling der Russische petroleumindustrie ten achter.

Het binnenlandsch verbruik van petroleum en benzine in de Sovjet-Unie is door de steeds uitbreidende mechanisatie enorm toegenomen. Dientengevolge moet er steeds meer geproduceerd worden, wil men den geweldigen uitvoer op pijl houden en aan de binnenlandsche vraag kunnen voldoen. De export wordt goed verzorgd; de binnenlandsche bevoorrading laat echter zeer veel te wenschen over, dit voornamelijk door het slechte transportverkeer.

Mijn leidsman raadde me tijdens ons uitstapje aan, in een der winkels te Bakoe te vragen naar gezuiverde naphta, zelfs naar petroleum voor particulier gebruik. En zie — in deze stad waar men tot over de enkels in de ruwe petroleum waadt, kon ik in de meeste winkels — zelfs niet de cooperatieve winkels — geen petroleum voor particulier gebruik krijgen.

Dat Sovjet-Rusland zoo'n hoog productiecijfer

bereikt, is behalve aan de zeer goede organisatie ook te danken aan den rijkdom van den bodem. Op tal van plaatsen blijkt de grond zoo rijk aan petroleum, dat deze in geweldige geisers uit den bodem komt gespoten. Een groot deel wordt op die wijze verkregen. Men schat het op ruim 73 millioen barrel (1 barrel = 159 liter). De rest, ongeveer 85 millioen, moet langs machinalen weg opgepompt worden. Vanzelfsprekend heeft de petroleumexploitatie een geweldige bedrijvigheid op 't gebied van volkshuisvesting e.d. veroorzaakt. Voor Sovjet-Rusland dus een prachtig terrein, om er de bolsjewistische opvattingen in praktijk te brengen. In Bakoe zijn naar bolsjewistisch model verscheidene nieuwe stadsdeelen bijgebouwd. Natuurlijk in Amerikaanschen stijl en ook hier weer haastwerk, waarbij gezorgd wordt voor een pompeus uiterlijk, doch een slordig onafgewerkt binnenwerk. In een van deze huizen bracht mij mijn geleider, die vertelde, dat het al drie jaar bewoond is, doch dat er aan de innerlijke afwerking niets meer gedaan is. Zelfs de provisorische trappen van latten en balken waren niet eens opgeruimd, terwijl de muren nog de eerste streek verf moeten krijgen

En de ervaringen in de cooperatieve eethuizen en winkels zijn hier al niet veel beter dan in

Moskou.

Er valt over Bakoe nog veel te schrijven, veel, dat met bolsjewistisch Rusland niets gemeens heeft. Er wandelen hier in de straten nog duizenden vrouwen, schuil gaande achter een sluier; de islamitische priesters roepen nog regelmatig de geloovigen in Allah op tot gebed. Ja, men kan zich hier ontspannen als in welk kapitalistisch land ook.

SOVJET-RUSLAND'S VLOOTMACHT

ODESSA ALS OORLOGSHAVEN. — DE HEGEMONIE IN DE ZWARTE ZEE. — STERKE POSITIE IN DE BALTISCHE ZEE. — IN NIETS BIJ ANDEREN TEN ACHTER. — EEN AGRESSIEVE TAAK.

De Rusland-reis is ten einde!

Gisteren ben ik uit een andere wereld weergekeerd, heb ik het Sovjet-Rijk verlaten. Hoe ik over de grens gekomen ben, langs welke route het mij gelukt is de ongetwijfeld zeer waakzame grenswacht te passeeren... laat ik daarover zwijgen. Het doet hier niets ter zake en het zou ondankbaar zijn jegens mijn mentors in de Sovjet-Republiek. Hoevelen nog immers zullen op diezelfde wijze het land der vrijheid moeten ontvluchten!

Er rest mij nog mijn reportage te complementeeren met mijn ervaringen in Odessa, in deze vooral als basis voor de Russische Zwarte Zeevloot zeer gewichtige havenstad. De prestaties van de Russische vloot vóór de Revolutie zijn nooit buitenge-

woon belangrijk geweest. Zoowel in de Baltische Zee als in de Zwarte Zee heeft de Russische vloot nimmer kunnen bogen op roemruchtige wapenfeiten. En toch werd door de tsaristische regeering niet weinig gewicht gehecht aan de vloot. Vooral voor de élite des lands was het 't wapen der uitverkiezing, bizonder in de jaren, toen dank zij het militaire verdrag met Frankrijk, onder een soort patriotische rage de bewapening van leger en vloot voortdurend werd opgevoerd. Het was op de vloot evenwel niet beter als in het land. Door de superieuren werd tegenover de minderen met zulk een onbarmhartige gestrengheid en willekeur opgetreden, dat de oorlogsbodems broedplaatsen van revolutie en anarchie werden. En het waren de matrozen van de gardedivisie van Kroonstad, die in 1917 de beslissende daad stelden en de revolutie gewelddadig doorzetten. Zij joegen bejaarde admiraals, in rijke uniformen gestoken, officieren en kadetten door de straten van Petersburg op en die in hunne handen vielen, hingen dra aan de masten der schepen te bengelen of werden in de Newa gesmeten. Geruimen tijd bleven de matrozen heer en meester en deden onder de leiding van hun leider Saschakka wat zij wilden, al ging dat lijnrecht in tegen de bevelen van de Sovjet-regeering. Bij de

liquidatie der eerst terreur-periode van 1918 tot 1923, heeft men ook gaandeweg weer orde op de vloot gebracht. Eerst onder Trotsky, later onder directe leiding van de Executieve der Derde Internationale, is er met groote voortvarendheid gewerkt, om van de vloot evenals van het leger een geweldig wapen te maken ten dienste der wereldrevolutie. En men is daarin geslaagd, volkomen en in alle opzichten.

De Russische vlootmacht is thans een der gevaarlijkste ter wereld en nog bouwt en moderniseert men voortdurend. Nu moet ik aanstonds toegeven, dat men in Odessa niet een goed idee kan krijgen van de juiste beteekenis der Russische vloot. Deze toch is, voor wat de moderne oorlogsbodems betreft, samengetrokken in de Oostzee en de Baltische zee.

Toch is Odessa een oorlogshaven van belang en heeft het gedeelte van de vloot, dat hier gestationneerd is, zoowat alles te zeggen. Dat dankt Rusland aan de wijze vredemakers van 1918, die het verslagen Turkije den plicht oplegden, zijn eigen vloot geheel te torpedeeren. De consequentie blijkt op den dag van heden heel duidelijk. Rusland bezit in de Zwarte Zee niet meer of minder dan een monopolie. Wat er van de vroegere keizerlijke

vloot is overgebleven, is grondig gerestaureerd en aangevuld met materiaal, dat bij de totale reorganisatie en modernisatie van de Oost-Zee-vloot vrijkwam. Daardoor bezit Sovjet-Rusland in de Zwarte Zee een macht, die het mogelijk maakt, de heele Zwarte Zee als 'n soort Sovjet-Russisch territorium te beschouwen. Tegen de Zwarte-Zee-vloot kunnen Roemenië, Bulgarije en Turkije weinig uitrichten. In dit verband wordt het misschien duidelijk, waarom de Turksche dictator, Mustapha, niet alleen zulk een voorzichtige, doch zelfs min of meer vriendelijke politiek voert. Immers de Sovjet-Russische vloot-basis ligt op nog geen 40 km. afstand van het allerbelangrijkste punt aan den Bosporus: Konstantinopel.

Intusschen ontwikkelt de Sovjet-Russische Zwarte-Zee-vloot een groote bedrijvigheid. Van bestaande internationale reglementen voor de Zwarte Zee trekt men zich weinig aan en de oorlogsschepen manoeuvreeren op dit water, alsof men op territoriaal terrein is.

Het zwaartepunt van de zeemacht ligt echter, zooals reeds opgemerkt, in de Baltische Zee: het strategische punt bij uitstek. De Sovjet-zeemacht is daar vooral voortgebouwd op hetgeen uit het tsaristische tijdperk nog resteerde, zoowel op ma-

terieel gebied als op het terrein van krijgskunde en uitgewerkte aanvals- en verdedigingsplannen.

Nadat Duitschland, dank zij weer het succes van de « big four » van Versailles, ontwapend was, werd Sovjet-Rusland de sterkste zeemacht langs de Baltische zee. Zijn vloot beteekent in omvang en doeltreffendheid meer dan de zeemacht van de verschillende republieken en Scandinavische rijken te zamen. De of- en defensieve waarde staat boven allen twijfel. De toegang tot Rusland langs deze zijde is zoodanig versperd, dat iedereen, die een poging zou wagen, hier door te breken, met zware verliezen zou worden teruggeslagen. De vloot en de zware forten van Kroonstad vormen een dubbele beschutting. Men heeft het wel eens voorgesteld, dat de Sovjet-Russische vloot niet veel om het lijf heeft, wijl deze een samenraapsel zou zijn van de tsaristische overblijfselen. Inderdaad zijn de meeste oorlogsschepen uit den vóór-revolutionnairen tijd, doch de aangebrachte veranderingen en de ingrijpende verbouwingen hebben deze oude schepen tot volwaardige moderne oorlogsbodems gemetamorphoseerd. Tal van Russische bedrijven werken bijna uitsluitend voor de vloot en het is opmerkelijk, dat men in die bedrijven nog geen bedrijfsslapte kent.

De bewering, dat de Sovjet-Russische vloot ten achter zou staan bij die van b.v. Engeland of Amerika spruit gedeeltelijk voort uit het feit, dat men zich in Rusland zoo geheimzinnig over de vloot uitlaat. Niet alleen zou deze ontoegankelijk zijn voor landgenooten als vreemdelingen, doch zij zou ook op de hooge zee de andere vaartuigen ver uit den weg blijven.

In Odessa kon ik deze bewering een Sovjet-Russischen vlootfunctionaris voorleggen, die er de schouders voor ophaalde. Te verbergen, omdat de zaak niet in orde zou zijn, hebben wij niets, merkte deze op, doch een andere kwestie is dat wij voor te veel nieuwsgierigheid op onze zeemacht niet erg gebrand zijn. En dat ook weer om dezelfde reden, waarom ook de Engelsche admiraliteit, of de Japansche of Amerikaansche van hun oorlogsschepen geen publiek toegankelijke instelling maken. Ons bezoek aan de havens Riga, Reval, Stockholm, Oslo en verscheidene Italiaansche havens bewijst overigens voldoende, dat wij gerust voor den dag durven komen.

Het is zeer lastig juiste cijfers te verzamelen omtrent den werkelijken stand der bewapening ter zee van de Sovjet-Russische republiek. De bestaande cijfers zijn onvolledig. Van Russische zijde worden

zij te laag voorgesteld, van niet Russische zijde ongetwijfeld te hoog.

Men is echter geenszins bezijden de waarheid, wanneer men de huidige Sovjet-Russische vloot een geducht wapen in de hand der Sovjet-Russische dictators acht. En de archieven van de Britsche en andere admiraliteiten kunnen wellicht meer vertellen van de ongetwijfeld agressieve taak, die deze vloot heeft.

WAT ZAL DE TOEKOMST BRENGEN?

Over Sovjet-Rusland kan men boekdeelen schrijven. Slechts hier en daar hebben we in deze hoofdstukken een greep gedaan, om de wereld eenig idee te geven van hetgeen er zich in feite in de socialistische republiek afspeelt.

Vraagt men mij naar mijn samenvattend oordeel over de toekomst van Sovjet-Rusland, dan moet ik daarop antwoorden, dat daaromtrent niets te voorspellen valt. Doch het lijkt mij uitgesloten, dat het nog ooit tot een catastrophale ineenstorting der Sovjet-Republiek zal komen. Wie daarop wacht, zal ontzaglijk veel geduld moeten hebben.

Wel meen ik bewezen te hebben, dat Sovjet-Rusland geen arbeiders-« paradijs » is, doch een droeve chaos, niet alleen voor de arbeiders, doch voor het geheele volk, intellectueelen, boeren, zelfs z.g. bevoorrechten inbegrepen. Mijn overtuiging is, dat het communistisch experiment over de geheele

linie is mislukt en dat slechts de rustelooze propaganda zulks versluiert. De Sovjet-Republiek heeft zich in meer dan dertien jaren van haar bestaan in den bodem kunnen vastankeren. Door de onbarmhartige terreur, door de geweldmachten als G.P.U. en leger, houdt zij haar gezag staande. Het — zij het grootendeels mislukte — Vijfjarenplan heeft de republiek in economisch opzicht versterkt. Dit arbeidsprogramma wordt ten sterkste gesteund door den rijkdom van den bodem en de gunstige natuurlijke voorwaarden. Dat daarnaast het geheele Russische volk in de denkbaar slechtste levensvoorwaarden geplaatst is, is een feit, doch dit verandert niets aan de even wezenlijke omvorming van het geheele machtige rijk, van de geesten en vooral van het komende geslacht. Slechts in 'n land, waar de mensch, het individu nog minder dan niets geteld wordt, kan een krachtproef als het Vijfjarenplan worden uitgehaald. Wanneer Rusland datzelfde in geleidelijk tempo en in harmonische samenwerking van alle krachten en standen zou doorvoeren, dan zouden de resultaten voorzeker heel wat beter zijn.

Doch zal 't ooit daartoe komen?

Worden oude loonstellingen als : loon naar verdiensten, naar stukwerk e.d. weer niet aanvaard en wordt er niet al meer en meer weer onderscheid

gemaakt tusschen de verschillende soorten van arbeiders?

De Sovjet-Russische overtuiging, dat de agitatie, de propaganda, de dumping en nog andere middelen den een of anderen Staat tot het communisme brengen zal, is tot dusver een hersenschim gebleken. Sovjet-Rusland staat tot dusver nog alleen in de wereld en deze eenzame positie veroorzaakt thans in Moskou steeds levendiger onrust. Daarom praat men van oorlogsbedreigingen, daarom is er die geweldige krijgsbedrijvigheid in de fabrieken en onder het volk. Slechts wanneer het geheele Russische volk gemobiliseerd zal zijn, zullen de heerschers in het Kremlin zich veilig wanen.

En ondertusschen blijft men openlijke en bedekte actievoeren in andere landen, blijft men millioenen en millioenen wegwerpen aan de agitatie in den vreemde, opdat de wereldrevolutie spoedig moge aanbreken.

In Rusland evolueert intusschen het bolsjewisme en keert terug naar de verfoeide begrippen van voorheen. Een dertienjarige praktijk heeft leeren inzien, dat niet de arbeider alleen heer en meester is, doch dat kapitaal en arbeid te zamen de economische orde in stand moeten houden.

Wat zal de toekomst brengen?

Zal de wereld zich den bolsjewistischen duivel van het lijf kunnen houden en zal Sovjet-Rusland volledig terugkeeren op de dwalingen zijns weegs, of zal de algeheele wereldineenstorting het Russische evolutie-proces vóór zijn?

Hoe het ook zij, dit is zeker, dat het tijdstip komen moet, waarop voor elken Staat een zeer zwaar oogenblik zal aanbreken en hij tegenover het bolsjewisme zijn standpunt zal hebben te nemen.

Wie dan overwinnaar blijft, zal alleen de toekomst leeren.

INHOUD:

Voorwoord 5
1. — Moskou en zijn gasten 7
2. — De groote massa lijdt honger . . . 21
3. — Het roemrijke Vijfjarenplan 37
4. — In de barakken van Moskou 51
5. — De Russische staatsspoorwegen . . . 65
6. — Hoe men de jeugd onderwijst . . . 77
7. — Wat er van geloof en godsdienst terechtkomt 87
8. — Hoe er voor zieken en zwakken gezorgd wordt 99
9. — De G.P.U., Rusland's geheime politie 109
10. — Het roode leger 121
11. — Bolsjewistische landbouw 131
12. — Geen boer is bolsjewist 145
13. — In de petroleumvelden 157
14. — Sovjet-Rusland's vlootmacht 167
Wat zal de toekomst brengen? . . . 175

DAVIDSFONDS
GODSDIENST
TAAL
VADERLAND